

UNIVERZITA KARLOVA

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

**Ukrajinská migrace do České republiky: výzvy a
úspěchy integrace v čase války**

**Ukrainian migration to the Czech Republic: challenges
and successes of integration in times of war**

Diplomová práce

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Monika Nová, Ph.D.

Autor:

Bc. Rosztiszláv (Halas) Halász

Praha 2023

Poděkování

Děkuji své vedoucí práce doc. PhDr. Monice Nové, Ph.D. za její kvalitní, profesionální a vstřícný přístup při psaní mé diplomové práce, za podporu během celého mého studia v České republice a společnou organizaci přednášek pro studenty na Ukrajině. Děkuji za její odborné vedení práce a cenné rady, které mi sdělovala při konzultacích.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací „Ukrajinská migrace do České republiky: výzvy a úspěchy integrace v čase války“ vypracoval samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 18.12.2023

Bc. Rosztiszláv (Halas) Halász

Věnování

S obdivem a vděčností věnuji tuto práci Ukrajině a jejímu lidu, všem, kteří bojují za lepší a spravedlivější zítřky, jejichž síla a odvaha v časech válečného utrpení jsou inspirací pro svět.

Anotace

Diplomová práce se věnuje problematice migrace Ukrajinců do České republiky a analyzuje problémy a úspěchy v procesu jejich integrace do české společnosti v období války Ruské federace proti Ukrajině. Cílem práce je poskytnout detailní přehled o migraci Ukrajinců do České republiky a popsat výzvy, s kterými se migranti setkávají. Práce zkoumá různé aspekty integrace a začleňování, včetně sociálních, kulturních, právních a ekonomických. Hlavní pozornost je věnována otázkám, jako je adaptace na nové prostředí, zaměstnání, vzdělávání, podpora migrantů a socializace v České republice. Důraz je také kladen na pozitivní aspekty migrace a integrace a také na otázky související s bariérami při integraci. Práce obsahuje úspěšné integrační postupy, modely podpory a osvědčené postupy, které lze využít k dalšímu zlepšení situace ukrajinských migrantů v České republice. Ve výzkumné části jsou představeny výsledky kvalitativního výzkumu získané za pomoci dotazníku. Předkládaná diplomová práce poslouží jako materiál pro další diskusi a tvorbu politik a opatření, které povedou k efektivní integraci Ukrajinských občanů do české společnosti.

Klíčová slova

Dočasná ochrana, inkluze, integrace, kulturní rozmanitost, migrace, Ukrajina, uprchlík, válka.

Annotation

The thesis deals with the migration of Ukrainians to the Czech Republic and analyses the problems and successes in the process of their integration into Czech society during the period of the Russian Federation's war against Ukraine. The aim of the thesis is to provide a detailed overview of the migration of Ukrainians to the Czech Republic and to describe the challenges faced by the migrants. The thesis examines various aspects of integration and inclusion, including social, cultural, legal and economic. The main focus is on issues such as adaptation to the new environment, employment, education, support for migrants and socialization in the Czech Republic. Emphasis is also placed on the positive aspects of migration and integration as well as on issues related to barriers to integration. The work includes successful integration practices, models of support and best practices that can be used to further improve the situation of Ukrainian migrants in the Czech Republic. In the research part, the results of qualitative research obtained with the help of a questionnaire are presented. This thesis will serve as material for further discussion and development of policies and measures that will lead to effective integration of Ukrainian citizens into Czech society.

Keywords

Cultural diversity, inclusion, integration, migration, refugee, temporary protection, Ukraine, war.

Obsah

Seznam zkratk	8
Seznam grafů	9
Úvod	10
1. Teoretický rámec migrace a integrace.....	11
1.1 Migrace	11
1.1.1 Dělení migrace	12
1.1.2 Remitence.....	13
1.1.3 Socioekonomický a demografický kontext česko-ukrajinské migrace	14
1.1.4 Legislativní ukotvení migrační politiky.....	14
1.2 Integrace	16
1.3 Sociální inkluze a exkluze.....	17
1.4 Aktéři migrace	18
2. Ukrajinská migrace do České republiky.....	21
2.1 Statistiky a trendy ukrajinské migrace v období války na Ukrajině.....	21
2.2 Demografické charakteristiky migrantů.....	23
2.3 Právní rámec a politiky týkající se ukrajinských válečných uprchlíků v České republice	25
2.3.1 Humanitární dávka.....	29
2.3.2 Statní humanitární ubytování	33
2.3.3 Příspěvek pro solidární domácnost	35
2.3.4 Zdravotní pojištění a péče	37
3. Úspěchy a výzvy integrace Ukrajinců v České republice	40
3.1 Jazykové a profesní výzvy	40
3.1.1 Jazyková bariéra a možnosti vzdělávání.....	40
3.1.2 Zaměstnanost a profesní adaptace.....	44
3.2 Podpora neziskových organizací.....	46
3.3 Inspirativní příklad migrace	49
4. Výzkumná část. Spokojenost ukrajinských uprchlíků v České republice a jejich plány do budoucna.....	56
4.1 Cíl výzkumu a výzkumný problém.....	56
4.2 Hlavní a vedlejší výzkumné otázky	56
4.3 Sběr dat	56
4.4 Realizace výzkumu.....	57
4.5 Stanovení hypotéz	57
4.6 Vzorek výzkumu.....	58
4.7 Výsledky výzkumu	58
4.8 Vyhodnocení hypotéz	86

5. Diskuze	89
Závěr	91
Literatura.....	92
Internetové zdroje	94
Legislativa	97
Přílohy	98

Seznam zkratek

AIDS – syndrom získané imunodeficiencie

ČR – Česká republika

ČSSZ – Česká správa sociálního zabezpečení

DO – Dočasná ochrana

EU – Evropská unie

JP – Jazyková příprava

KACPU – Krajské asistenční centrum pomoci Ukrajině

HIV – virus lidské imunitní nedostatečnosti

NATO – Severoatlantické obranné souručenství

OAMP – Odbor azylové a migrační politiky

OSN – Organizace spojených národů

PPP – Pedagogicko-psychologická poradna

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MVČR – Ministerstvo vnitra České republiky

MV – Ministerstvo vnitra

MZ ČR – Ministerstvo zdravotnictví České republiky

UA – Ukrajina

UNHCR – Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

ÚP – Úřad práce

Seznam grafů

Graf č.1: Pohlaví.....	59
Graf č.2: Věk.....	59
Graf č.3: Rodinný stav.....	60
Graf č.4: Vzdělání respondentů.....	61
Graf č.5: Z jakého regionu pochází respondent.....	62
Graf č.6: Délka pobytu v České republice.....	63
Graf č.7: Důvody volby České republiky.....	64
Graf č.8: Spokojenost Ukrajinců s DO v České republice.....	65
Graf č.9: Bydlení.....	65
Graf č.10: S kým jste v České republice?.....	66
Graf č.11: Status na trhu práce.....	67
Graf č.12: Profesionální zázemí.....	68
Graf č.13: Platba za ubytování.....	69
Graf č.14: Výše měsíčního poplatku za ubytování.....	69
Graf č.15: Hlavní zdroje příjmů.....	70
Graf č.16: Finanční situace cizinců s DO.....	71
Graf č.17: Pomoc.....	71
Graf č.18: Druh žádoucí pomoci.....	72
Graf č.19: Finanční pomoc a podpora na živobytí.....	73
Graf č.20: Dostupnost vzdělávání pro ukrajinské uprchlíky.....	74
Graf č.21: Dostupnost zdravotnických služeb pro ukrajinské uprchlíky.....	74
Graf č.22: Pobírání dávek.....	75
Graf č.23: Úroveň podpory od státních orgánů v České republice.....	76
Graf č.24: Úroveň podpory od neziskových organizací v České republice.....	76
Graf č.25: Začlenění do české společnosti.....	77
Graf č.26: Překážky na trhu práce.....	78
Graf č.27: Jazyková úroveň.....	79
Graf č.28: Plány do budoucna.....	80
Graf č.29: Jak dlouho byste chtěli zůstat v České republice?.....	81
Graf č.30: Faktory, které by pomohly se rozhodnout vrátit na Ukrajinu.....	82
Graf č.31: Důvody, proč někteří Ukrajinci nechtějí se vracet na Ukrajinu.....	83

Úvod

Pro svou diplomovou práci jsem si zvolil téma, které se týká ukrajinské migrace do České republiky v období válečného konfliktu na Ukrajině. Rozsáhlá ozbrojená agrese Ruské federace proti Ukrajině zahájená ruskými vojsky 24. února 2022 vedla k úmrtí a zranění civilního obyvatelstva v různých regionech země, ke zničení mnoha zařízení kritické infrastruktury nebo narušení jejich fungování a masivnímu ničení civilních objektů. To vše a další negativní důsledky vojenské invaze vedly k rozsáhlé migraci Ukrajinců po celém světě.

Milióny občanů Ukrajiny byli nuceni opustit své domovy a vycestovat do zahraničí, aby našli bezpečné útočiště. Česká republika se během války na Ukrajině prokázala jako jeden z nejlepších spojenců Ukrajiny, což se projevilo v důsledné spolupráci s Ukrajinou, všestrannou podporou na mezinárodní scéně, v politické i vojenské oblasti. Česko přijalo velké množství ukrajinských migrantů a úspěšně se vypořádalo s největší vlnou uprchlíků ve své historii. Od počátku ruské invaze poskytla Česká republika dočasnou ochranu stovkám tisícům ukrajinským uprchlíkům.

Cílem mé diplomové práce je detailně popsat migraci Ukrajinců do České republiky, zjistit úspěchy a překážky na cestě integrace do nové společnosti.

Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části práce se budu věnovat základním otázkám migrace a jejich typům, popíšu pojem migrant, uprchlík a integrace. V další teoretické části se budu zabývat statistikami a demografickými charakteristiky osob mířících do České republiky z Ukrajiny v důsledku války, poskytnu podrobný přehled sociální podpory uprchlíkům. V třetí teoretické části práce analyzuji proces integrace osob z Ukrajiny a jejich případné problémy při integraci v novém prostředí.

K dosažení mého cíle mi napomůže poslední výzkumná část diplomové práce, kde budu zkoumat současný stav uprchlíků z Ukrajiny, kteří pobývají na území České republiky, a to pomocí kvalitativního výzkumu, dále pak jejich spokojenost a plány do budoucna.

1. Teoretický rámec migrace a integrace

V úvodní kapitole jsou definovány základní pojmy nezbytné k uchopení daného tématu. Především definice migrace a její typologie, konkrétně pak se zaměřením na ukrajinsko-českou migraci, dále je definován pojem integrace a sociální inkluze a ukotvení hlavních aktérů tohoto procesu – migrant, azylant a uprchlík.

1.1 Migrace

Migrace jako proces, při němž se lidé přesouvají z jedné oblasti do druhé oblasti se záměrem se v cílové oblasti usadit, ať dočasně nebo trvale, byl pozorován od nepaměti. Jedná se o přirozenou potřebu člověka přesídlit se, zpravidla, za něčím novým a lepším. O mezinárodní migraci jako takové však můžeme mluvit zhruba od 16. století, kdy vznikaly první národní státy a lidé migrovali z důvodu vysokého populačního přírůstku, tento proces však můžeme vnímat jako velmi mechanický a nutný. Na přelomu 19. a 20. století se migrace proměňuje a lidé začínají migrovat na základě jiných faktorů než těch mechanických, migrují na trvalo, vytváří si nové vazby v hostitelských zemích, a naopak přetrhávají vazby se zeměmi svého původu (Drbohlav, Uherek, 2007).

Aktérem migrace je migrant/migrantka a dle definice OSN je migrant „člověk, který změnil své místo pobytu překročením mezinárodně uznávaných státních hranic a stráví zde déle než jeden rok“. Slovo migrace je odvozeno z latinského slova migratio, které se překládá jako stěhování. Latinské migratio je odvozeno od slov migro, migrare, které znamená doslova odstěhovat se.

Mezinárodní migrace musí být vždy posuzována v kontextu probíhajících sociálních, ekonomických, politických, demografických a geografických jevů a procesů (Drbohlav, 2015). Migrace je integrální součástí širších sociálních a rozvojových procesů (Haas 2010 et Drbohlav 2015). Můžeme sledovat tzv. “push” a “pull” faktory, které migraci pozitivně nebo negativně ovlivňují. Pull faktory jsou pozitivní faktory, které podněcují člověka k přestěhování na jiné místo s motivací karierního a finančního růstu a zlepšení životních podmínek obecně. Push jsou v opačném významu spíše negativní faktory, které člověka nutí vystěhovat se z určitého území.

Dle Drbohlava (2007) je migrace interdisciplinární záležitostí, na jejímž uchopení se podílí především sociologové, ekonomové, sociální antropologové, etnologové, sociální geografové, právníci, demografové, historici, psychologové, politologové a urbanisté.

V roce 2015 bylo odhadováno, že je ve světě 323 milionů mezinárodních migrantů, což činilo zhruba 3,2 % světové populace a vychází tak, že každý 30. člověk je migrantem (Drbohlav, 2015). „V současném světě je mimo jiné přirozeným projevem stylu života, ekonomických strategií firem, ale zejména plánů a tužeb jednotlivců uplatnit svůj potenciál, najít novou zemi a v ní kout, ve kterém povedou spokojenější a důstojnější život či si významně vydělají a tyto prostředky pak využijí ke kultivaci svého života ve své mateřské zemi. Může ale také jít primárně o útěk z vlastní země, ve které došlo např. k přírodní, či člověkem vyvolané katastrofě, nebo o útěk ze země, ve které probíhá konflikt občanské války nebo v níž jsou např. bezprecedentně porušována základní lidská práva“ (Drbohlav, 2015, s. 10).

1.1.1 Dělení migrace

Migraci můžeme rozdělit na migraci **vnější** a migraci **vnitřní**. Vnější migrace pak označuje proces, kdy člověk nebo skupina lidí migrují a překračují definované státní hranice, a to buď krátkodobě, nebo dlouhodobě. Vnější migrace je někdy též označována jako mezinárodní, externí. Vnitřní migrace je pak migrací uvnitř jednoho státu, též označována jako vnitrostátní, interní (Palát, 2013).

Dle Velkého sociologického slovníku může být dělení migrace na **zámořskou** (interkontinentální) a **v rámci jednoho světadílu** (interkontinentální).

Velmi aktuální a související s psaní mé diplomové práce je dělení na migraci **nucenou** a **dobrovolnou**. Kdy k dobrovolné migraci dochází na základě dobrovolného, svobodného rozhodnutí jednotlivce emigrovat se záměrem růstu v různých oblastech. Dobrovolná migrace se dá dle Palát (2013) dělit na **pracovní**, s cílem karierního růstu, lepší finanční ohodnocení, **řetězovou**, s cílem sjednocení rodin, **neimigrační**, s cílem v zemi studovat či podílet se na vědě a výzkum v rámci svého osobního rozvoje a **inovační**, primárně s cílem lepšího sociálního statusu na základě lepší pracovní pozice či životních podmínek obecně.

Naopak při nucené migraci lidé opouštějí své území z důvodu ohrožení života na základě válečných konfliktů, nemocí, živelných pohrom či projevů rasismu s cílem zachránit svůj život. Nedobrovolně a kolikrát velmi rychle opouštějí své domovy bez možnosti volby (Palát, 2013).

Migrace můžeme dle Paláta (2013) dělit také na **individuální**, v případě jednotlivců, **kolektivní**, v případě dvou a více migrantů a **masovou**, kdy počtem výrazně převyšuje migraci kolektivní a může se stát neúnosnou pro hostující stát.

Podle časového úseku dělíme migraci na **krátkodobou, dlouhodobou, přechodnou a kyvadlovou**. Období rozdílu u migrace krátkodobé a dlouhodobé je jeden rok, tedy migrace krátkodobá je limitována jedním rokem. Přechodná migrace může být krátkodobá i dlouhodobá, avšak vždy se jedná o dočasné přestěhování se většinou za účelem práce či studia. Kyvadlová migrace pak popisuje pohyb mezi domovskou a hostující zemí opět zpravidla za účelem práce či studia (Palát, 2013).

Zcela mimo dělení migrace stojí migrace **nelegální**. Vzhledem k tomu, že nelegální migraci nelze nijak dělit, mapovat, monitorovat a ošetřovat, jedná se o velmi nebezpečný jev, který může mít dopad na stabilitu hostitelského státu. Nelegální migranti zde žijí v anonymitě a úmyslně skrývají svou identitu a není tak možné rozeznat např. trestně stíhané osoby, politické nebo náboženské radikály. Nelegálním migrantem je definována osoba, která nelegálně vstoupila na území České republiky, nelegálně zde pobývá nebo ze země nelegálně vycestovala. Tapinos (1999) popisuje souvislost suverenity státu s rozsahem utajovaných migračních procesů a nelegální migraci vnímá jako nerovnováhu mezi počtem imigrantů a omezením ze strany hostitelského státu. Proces nelegální migrace je velmi komplexní řetězec, z kterého je v dnešní době obrovský business od samotného migranta počínaje, přes pašeráky a převaděče, konče zaměstnavateli v cílových zemích, kteří nelegální migranty zaměstnávají. Proces pašování migrantů je kriminální činností, pašeráci velmi často vystavují migranty nebezpečným situacím a násilím, které bohužel poměrně často končí tragicky. Dle čtvrtletního šetření Ministerstva vnitra z roku 2021 vyplynulo, že v roce 2021 na území České republiky vstoupilo a pobývalo zde 11 170 nelegálních migrantů, mezi nimiž bylo největší procento Ukrajinců (zhruba 50 %), dále pak Moldavané, Afghánci a Syřané (MVČR, 2021).

1.1.2 Remittance

Remittance je podmnožinou mezinárodní migrace, jelikož základní podmínkou existence remittance je migrant, který právě remituje. Remitencí je označován přesun peněz a zboží migranty ze zemí, kde aktuálně pracují do zemí, odkud pocházejí. Remittance, je stejně jako migrace, proměnlivá vlivem sociálních, ekonomických, politických, demografických a geografických faktorů. „Daný výraz remittance se však neváže pouze čistě

na převod financí nebo zboží, ale do hry vstupují i tzv. sociální remitence, tedy sociální, kulturní a v širokém smyslu behaviorální aspekty plynoucí z obohacení migranta migrační zkušeností“ (Drbohlav, 2015, s. 9).

1.1.3 Socioekonomický a demografický kontext česko-ukrajinské migrace

Migrační vztahy těchto dvou zemí jsou výsledkem vývoje poměrně odlišných politických, ekonomických, sociálních a demografických podmínek. Česká republika byla do 90. let 20. století spíše emigrační zemí, během 90. let se stala tranzitní zemí, avšak v současné době lze Českou republiku považovat za zemi imigrační, kde v roce 2015 emigranti tvořili zhruba 4 % populace, což činilo 438 tisíc cizinců, z čehož 27,3 % tvořili občané Ukrajiny a umístili se tak na prvním místě.

Migrační vztahy mezi Ukrajinou a Českou republikou mají dlouhou historii, sahají až do 2. poloviny 18. století, kdy byla připojena Bukovina a Haliče k habsburské monarchii a tím narůstal počet přistěhovalců z těchto oblastí – vojáci, dělníci, studenti. Ve druhé polovině 19. století emigrovalo do oblasti Volyně zhruba 15 tisíc Čechů. V roce 1922 po 1. světové válce vlivem revolucí v Rusku emigrovalo do Čech zhruba 20 tisíc Ukrajinců. Mimo jiné část západní Ukrajiny – Podkarpatská Rus – patřila v letech 1919-1939 k Československu. Migraci mezi těmito státy posílily politické změny po roce 1989. Výjimkou bylo období po roce 2000, kdy byla zavedena pro Ukrajinu vízová povinnost pro vstup do států EU. Nejvyšší migrace bylo dosaženo v roce 2008, kdy bylo registrováno na území České republiky 132 tisíc Ukrajinců. Dříve se jednalo o migraci krátkodobého charakteru za prací, konkrétně ve stavebnictví. K roku 2012 zde mělo 50 % ukrajinských migrantů trvalý pobyt a jedná se tak o migraci dlouhodobého charakteru. Je však potřeba zmínit, že se jedná o oficiální údaje a srovnání s realitou mohlo být odlišné (Drbohlav, 2015).

1.1.4 Legislativní ukotvení migrační politiky

Právní řád České republiky stanoví odlišné podmínky pro vstup a pobyt cizinců na území v závislosti na jejich státní příslušnosti. Občané Evropské unie a jejich rodinní příslušníci mohou vstupovat na území České republiky bez víza a mohou zde pobývat bez omezení. Občané třetích zemí, kteří mají v České republice vízovou povinnost, musí před vstupem na území České republiky získat vízum. Vízová povinnost neplatí pro občany některých zemí, s nimiž má Česká republika bezvízový styk. Občané třetích zemí, kteří

nemají v České republice vízovou povinnost, mohou vstupovat na území České republiky bez víza a mohou zde pobývat po dobu 90 dnů v rámci 180denního období.

Pobyt cizinců na území České republiky upravuje zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, znění pozdějších předpisů. Tento zákon rozlišuje cizince na občany Evropské unie (a jejich rodinné příslušníky) a na ostatní občany ze třetích zemí, dále pak na občany Evropského hospodářského prostoru (a jejich rodinné příslušníky) a občany Švýcarska.

Současný právní řád České republiky rozlišuje následující kategorie cizinců:

- cizinec, jemuž byl udělen azyl v České republice (azylant)
- cizinec žádající o udělení azylu v České republice (žadatel o azyl)
- osoba s povoleným trvalým pobytem v České republice
- osoba s povoleným přechodným pobytem v České republice

Česká republika jako členský stát Evropské unie musí splňovat i právní rámec EU, který chrání práva a důstojnost lidí, kteří jsou zasaženi ozbrojenými konflikty nebo jsou nuceni opustit své domovy kvůli perzekuci nebo jiným vážným důvodům.

Ženevská úmluva o ochraně obětí ozbrojených konfliktů je mezinárodní smlouva, která byla přijata 12. srpna roku 1949 na 2. mezinárodní konferenci. Úmluva se skládá ze čtyř základních dokumentů:

- Ženevská úmluva I o zlepšení osudu raněných a nemocných vojáků v aktivní službě
- Ženevská úmluva II o zlepšení osudu raněných, nemocných a trosečníků v námořním boji
- Ženevská úmluva III o zacházení s válečnými zajatci
- Ženevská úmluva IV o ochraně civilního obyvatelstva za války

Ženevská úmluva je jedním z nejdůležitějších dokumentů mezinárodního humanitárního práva. Stanovuje základní pravidla pro zacházení s oběťmi ozbrojených konfliktů, včetně válečných zajatců, civilistů a osob, které nejsou přímo zapojeny do bojů. Úmluva také přispívá k rozvoji mezinárodního humanitárního práva a k vytvoření spravedlivějšího a humánnějšího světa (Ženevská úmluva o ochraně obětí ozbrojených konfliktů, United Nations Treaty Series, Vol. 75, No. 970, s. 287-312).

Newyorský protokol o statusu uprchlíků je mezinárodní smlouva, která byla přijata 31. ledna 1967. Protokol rozšiřuje platnost Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a díky protokolu se týká jakéhokoliv uprchlíka z jakéhokoliv území. Pomáhá chránit základní lidská práva a důstojnost uprchlíků (Newyorský protokol o statusu uprchlíků, United Nations Treaty Series, Vol. 606, No. 8791, s. 267-282).

1.2 Integrace

„Integrace je obousměrný proces sjednocení místního obyvatelstva a migrantů do jedné společnosti“ (Drbohlav a kol., 2010, s. 91). Výsledkem je míra začlenění migrantů do společensko-ekonomického, právního, politického, kulturního a geografického systému majoritní společnosti, kdy minoritní skupina, tedy migranti, zaujímají ve společnosti podobné postavení jako členi většinové společnosti. Ministerstvo práce a sociálních věcí uvádí jako cíl integrace „oboustranně nekonfliktní soužití cizinců a majoritní společnosti“ (MPSV ČR, 2015). S rozvojem integrační politiky souvisí podpora začleňování cizinců a informovanost cizinců a veřejnosti o otázkách migrace a integrace cizinců, které má vést k nekonfliktnímu soužití cizince v majoritní společnosti a integraci, nikoliv sociálnímu odloučení. Stupeň tohoto postavení se dá měřit, a to indikátory integrace, které jsou však relativní a vycházejí ze statistik.

Nejzásadnější integrační indikátor je míra nezaměstnanosti, jelikož migrace za prací je považována na hlavní mechanismus integrace. Bohužel v České republice je tato měřitelnost nezaměstnanosti nepřesná, jelikož občané třetích zemí, bez trvalého pobytu nemohou být oficiálně zaměstnaní. Oficiálně zaměstnaní cizinci jsou většinou zaměstnaní v oboru zpracovatelského průmyslu, stavebnictví, službách, ale i pracující v profesní, vědecké a technické činnosti. Více jak 50 % zahraniční pracovní síly je zaměstnána v primární a sekundární sféře, což může být faktorem, který způsobuje potíže při integraci – špatné finanční podmínky a společenská status (Drbohlav a kol., 2010).

Aby byla integrace úspěšná, měla by dle Trboli (2008) projít následujícími čtyřmi dimenzemi, které se vzájemně propojují. První je strukturální dimenze, ve které migrant navazuje kontakt s institucemi v hostitelské zemi např. na trhu práce, školství, bydlení. Druhou dimenzí je kulturní dimenze, kdy migrant přejímá základní aspekty majoritní společnosti jako je např. jazyk, životní styl. Další dimenzí je interaktivní dimenze, kdy migrant navozuje primární vztahy s obyvateli hostitelské země. Poslední a konečnou fází je fáze identifikační, ve které migrant subjektivně vnímá příslušnost k přijímací společnosti.

Za zmínku stojí také pojem asimilace, což je stav maximální integrace, kdy se migrant zcela začlení do majoritní společnosti, a to i přijetím jazyka, kultury a sociálních aspektů, včetně vlastností a projevů v běžných interakcích. Dosažením maximální asimilace by mělo dojít ke snížení konfliktů mezi majoritní a minoritní společností. Opakem asimilace je multikulturalismus, tedy začlenění bez ztráty socio-kulturní etnické identity. Nezávládnutá integrace je velmi významnou hrozbou pro bezpečnost, může vyústit v konflikty mezi cizinci v uzavřených komunitách, ale i v konflikty mezi majoritní a minoritní společností a v konflikty ze strany cizinců k majoritní společnosti vlivem např. izolace.

1.3 Sociální inkluze a exkluze

Sociální inkluzi lze dle Sirovátka (2004) chápat jako proces začleňování všech jedinců do společnosti, bez ohledu na jejich socioekonomický, etnický nebo zdravotní status. Zdůrazňuje důležitost toho, aby inkluzivní opatření byla zaměřena na zajištění základních potřeb jednotlivců, a aby se těmto lidem dostávalo přiměřených možností pro jejich osobní rozvoj. Sociální inkluze není pouze záležitostí jednotlivce, ale i společnosti jako celku. Sociální exkluze a inkluze odráží nastavení sociálních norem ve společnosti a jejich proměnlivost na začlenění a vyčlenění minoritní společnosti. Nemusí se jednat o minoritní společnost pouze v kontextu národů, ale i věku, genderu, zdravotního znevýhodnění apod. Sociální inkluze je subjektivně vnímána jako nové životní šance, naopak společnost pak nabízí solidaritu a kolektivitu, která pak ústí v sociální integraci (Sirovátka, 2004). Popisuje následující dimenze inkluze. Dimenze politické inkluze zajišťující občanská a politická práva, inkluze ekonomické, která se podílí na zajištění pracovních a sociálních zabezpečení a inkluzi občanskou, která se podílí na komunitních a každodenních záležitostech.

Sociální exkluze je proces, kdy jsou určité skupiny lidí nebo jednotlivci vyloučeni nebo odsunuti ze společnosti, a mají tak nerovné podmínky, možnosti a výhody, které jsou přístupné majoritní společnosti. Sociální exkluze může vést k sociálnímu, ekonomickému a kulturnímu vyloučení těchto jedinců. Sociální exkluze není pouze problémem jednotlivce, kdy se může projevit diskriminace, stigmatizace, nedostupnost vzdělání, zdravotní péči, zaměstnání a práv obecně, ale je problémem celé společnosti. Důsledky sociální exkluze jsou často chudoba, nezaměstnanost, špatná kvalita života, diskriminace až narušení lidské důstojnosti. Sociální exkluze se může dotknout kohokoliv, a to z důvodu národnosti, věku, genderu, zdravotního a sociálního znevýhodnění apod. Tyto skupiny čelí různým formám vyloučení a mají omezený přístup ke zdrojům, příležitostem a sociálním výhodám, což jim

znemožňuje úplné a rovnocenné začlenění do společnosti. Sociální exkluze je komplexní problém, který zahrnuje nejen sociální a ekonomické aspekty, ale také politické, kulturní a symbolické faktory.

Podle Lisabonského jednání Rady Evropy, které proběhlo v roce 2000, je nejlepší ochranou proti sociální exkluzi pracovní pozice a boj proti sociální exkluzi by měl být založen na vytváření podmínek ekonomického růstu a zaměstnanosti, na růstu lidského kapitálu (růst vzdělanosti a kvalifikace), na zlepšování zdraví a podmínek bydlení celé populace a na otevírání nových způsobů participace ve společnosti (Sirovátko, 2004).

1.4 Aktéři migrace

Migrant

Dle OSN je migrantem označována osoba, která překročí mezinárodně uznávané státní hranice a zůstane v jiné zemi po dobu delší než jeden rok. Obecně se ale dá říci, že migrant je osoba, která opustila, změnila místo pobytu. Tyto osoby můžeme rozdělit na emigranty a imigranty.

Emigrant je osoba, která se účastní procesu emigrace, opouští zemi původu a stěhuje se do jiné země ze své původní země. Imigrant je osoba, která se přistěhovala do určité země (Drbohlav, 2015).

Uprchlík

Definice pojmu uprchlík dle Ženevské úmluvy je občan třetí země, který může pobývat na území smluvního státu a ze své původní země utekl před válkou nebo před nerovnými podmínkami na základě rasových, náboženských, národnostních či politických důvodů. V České republice je pojem uprchlík nahrazován spíše pojmem azylant.

Azylant, azyl

Žadatel o azyl je osoba, která se prohlašuje za uprchlíka a požádala o mezinárodní ochranu. Žadatelé o azyl mohou být uprchlíky, ale ne všichni uprchlíci jsou žadateli o azyl. O tom, zda žadatel o azyl splňuje podmínky pro udělení azylu, rozhoduje azylový úřad. Dokud není o žádosti o azyl rozhodnuto, má žadatel o azyl právo na určitou ochranu, například na ubytování, stravu a zdravotní péči. Pokud je žádosti o azyl vyhověno, je žadateli udělen status uprchlíka. Pokud je žádosti o azyl zamítnuto, může být žadatel vrácen do své domovské země.

Azyl je právní ochrana, kterou stát poskytuje uprchlému cizinci, který má v zemi svého původu oprávněné obavy z pronásledování z důvodu rasy, národnosti, náboženství, politických názorů nebo příslušnosti k určité sociální skupině. Azyl může být udělen také z humanitárních důvodů, například pokud je cizinec ohrožen válkou nebo přírodní katastrofou. Azyl může být udělen také za účelem sloučení rodiny.

Azyl je starobylý institut, který pochází z doby, kdy se pronásledovaní lidé mohli uchýlit do chrámů, kde byli chráněni před pronásledovateli. V Evropě byl azylový systém zrušen v období raného novověku, avšak byl opět obnoven ve 20. století v souvislosti s potřebou ochrany uprchlíků z totalitních států.

V České republice je azylová legislativa upravena zákonem č. 325/1999 Sb., o azylu.

Cizinec v České republice

Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území ČR zákonně ukotvuje podmínky pobytu cizinců na území České republiky. Dále ho pak upravuje zákon č. 325/1999 Sb. o azylu. Dle zákona o pobytu cizinců je cizincem definována fyzická osoba, která není občanem ČR.

Cizinci jsou tedy osoby, které pocházejí z jiného státu, než je Česká republika. Mohou to být občané jiných států, osoby bez státního občanství nebo osoby, které byly zbaveny státního občanství.

Cizince lze rozdělit do několika skupin:

- občané jiných států jsou osoby, které mají státní občanství jiného státu než České republiky
- osoby bez státního občanství jsou osoby, které nemají státní občanství žádného státu

- osoby zbavené státního občanství jsou osoby, které byly státním občanstvím České republiky zbaveny

Cizinci mají v České republice omezená práva, která jsou stanovena zákonem o pobytu cizinců. Například cizinci nesmějí volit, zastávat veřejné funkce nebo se účastnit řízení o státním občanství.

Zákon o pobytu cizinců však také stanoví řadu práv, která cizinci mají, například právo na ochranu před vyhoštěním, právo na práci, právo na zdravotní péči a právo na vzdělávání (Zákon č.326/1999).

2. Ukrajinská migrace do České republiky

Ruská ozbrojená agrese přiměla miliony ukrajinských občanů k útěku ze své země a hledání bezpečí v zahraničí včetně České republiky. Mnozí z nich se již vrátili domů nebo svůj návrat plánují, zatímco jiní naopak teprve plánují svůj odjezd z Ukrajiny. Demografická situace na Ukrajině se v roce 2023 rychle mění jak kvantitativně, tak kvalitativně. Tyto změny ovlivňují socioekonomickou sféru, obranyschopnost země, její postavení ve světě a vedou k důsledkům, které ovlivní ukrajinské reálie ve střednědobém a dlouhodobé perspektivě. Zahraniční migrace Ukrajinců způsobená ruskou agresí vyžaduje odbornou a vědeckou reflexi, bez níž není možné vypracovat účinné strategie a státní politiky v různých oblastech.

2.1 Statistiky a trendy ukrajinské migrace v období války na Ukrajině

Srovnáním údajů z různých zdrojů lze dospět k závěru, že v zahraničí (s výjimkou Ruska a Běloruska) je přibližně 4,3-5,4 milionů Ukrajinců. Nejobtížněji se odhaduje počet Ukrajinců žijících v Rusku, ale domníváme se, že nejrelevantnější je odhad 1,3 milionů. Je také obtížné odhadnout počet Ukrajinců, kteří byli nuceni odejít do Evropy přes území Ruska. Ke konci června 2023 se tedy mimo Ukrajinu v důsledku války nacházelo zhruba 5,6-6,7 milionu Ukrajinců (Eurointegration.com.ua, 2023).

Největší počet Ukrajinců vycestoval do zahraničí v prvních týdnech plné invaze – koncem února a začátkem března 2022. V březnu 2022 se do zahraničí přestěhovalo 2,5 milionu Ukrajinců – nejvíce od doby zahájení ruské invaze. Do zemí, které přijaly největší počet migrantů patří Polsko (asi 1,5 milionu osob) a Německo (asi 1 milion osob). Dalšími evropskými zeměmi, které přijaly velký počet Ukrajinců prchajících před válkou jsou Česká republika (325,7 tis. osob), Španělsko (150,4 tis. osob), Turecko (145 000 osob), Spojené království (141 500 osob) a Francie (118 900 osob), Slovensko (99,3 tis. osob) a Moldavsko (95,4 tis. osob) (Donate.unhcr.org, 2023).

V porovnání s únorem 2023 se počet nucených ukrajinských migrantů, kterým byla poskytnuta dočasná ochrana, snížil o 3 %. Nejvýraznější pokles byl zaznamenán v České republice (-122 585; -27 %), Švédsku (-23 635; -49 %) a Polsku (-17 180; -2 %). Nejvyšší počet příjemců dočasné ochrany na tisíc místních obyvatel je v České republice (30,9), Estonsku (27,8) a Polsku (25,9). Na úrovni EU je tento počet 8,7. Od počátku ruské invaze

poskytla Česká republika dočasné útočiště téměř 504 000 ukrajinským uprchlíkům, z nichž se přibližně třetina vrátila zpět na Ukrajinu. Mnoho Ukrajinců se však rozhodlo prodloužit dočasnou ochranu. Počet Ukrajinců v České republice podle údajů Ministerstva vnitra v roce 2023 činí 325 742 osob, z toho nejvíce v Praze (80 869 osob), Středočeském (45 345) a Jihomoravském kraji (33 458). Nejvíce Ukrajinců přišlo ze Záporoží, Mykolajivu, Oděsy, Mariupolu a Dněpru (Ces.org.ua, 2023).

Téměř čtvrtina z celkového počtu obyvatel (23 %) se přestěhovala do zahraničí ze Záporožské oblasti, následuje Kyjev (19 %) a Kyjevská oblast (19 %). Kyjevská oblast (19 %), Dnipropetrovská oblast (18 %), Mykolajivská a Chersonská oblast (po 16 %). Naproti tomu z Luhanské oblasti se do zahraničí přestěhovalo pouze 1 % obyvatel. To může být způsobeno tím, že nezohledňujeme ty Ukrajince, kteří odjeli (nebo byli deportováni) do Ruska či Běloruska. Pokud bychom tedy vzali v úvahu i tyto osoby, mohlo z Luhanské oblasti odjet mnohem více Ukrajinců. Ze západních oblastí Ukrajiny odešlo relativně málo Ukrajinců – ne více než 10 % z každé z nich.

Nejvíce ukrajinských uprchlíků opustilo Kyjev, Dněpr a Charkovskou oblast. V Německu převažovali Ukrajinci z východu, zatímco v České republice a Itálii bylo nejvíce uprchlíků ze západní Ukrajiny. Před plnou invazí žila naprostá většina osob přechajících z Ukrajiny ve městech (78,7 %), zbytek na vesnicích (12,5 %) a v osadách městského typu (8,9 %) (Ces.org.ua, 2023).

Evropské země včetně České republiky poskytují Ukrajincům dočasnou ochranu na transparentním právním základě. Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími definovala model opatření pro dočasnou ochranu. Poprvé v praxi byla tato směrnice použita konkrétně pro Ukrajince a přiznává jim právo na pobyt, vzdělání a lékařskou péči (IOM_Gen Pop Report, 2023).

2.2 Demografické charakteristiky migrantů

Válka přišla do domovů všech Ukrajinců bez ohledu na pohlaví, věk, místo bydliště nebo výši příjmů. Nicméně, podle výsledků průzkumů můžeme identifikovat některá specifika jako jsou pohlaví, věk nebo vzdělání migrantů.

Přibližně polovinu všech ukrajinských uprchlíků k listopadu 2022 (52 %) tvořily děti. Mezi nimi byli chlapci a dívky zhruba ve stejném poměru. Asi 14 % všech uprchlíků tvořily děti mladší 5 let, přibližně stejný počet dětí byl ve věku 6-9 let a 10-13 let. Počet dětí ve věku 14-17 let je o něco nižší – cca 10 %. V listopadu 2022 tvořily naprostou většinu dospělých uprchlíků ženy (83,4 %). Nejpočetnější skupinu mezi všemi uprchlíky tvořily ženy ve věku 35-49 let - 20 % všech uprchlíků (dětí i dospělých). Podíl žen ve věku 25-34 let byl o něco nižší (9 %). Celkový podíl mužů mezi dospělými uprchlíky byl v listopadu 2022 výrazně nižší (16,6 %). Nejpočetnější skupinu mezi dospělými muži tvořili muži ve věku 35-49 let (3 % všech uprchlíků). Významné omezení cestování mimo Ukrajinu jsou důvodem, proč je mezi uprchlíky tak málo mužů. Muži ve věku 18-60 let patří mezi osoby podléhající vojenské službě a mohou vycestovat do zahraničí pouze v případě, že mají odklad potvrzující osvobození od plošné mobilizace (Ces.org.ua, 2023).

Genderová struktura ukrajinských uprchlíků podle průzkumu UNHCR z prosince 2022. Podle UNHCR již v prosinci 2022 tvořily 59-64 % uprchlíků z Ukrajiny ženy a dívky. Zároveň je podíl dětí mezi uprchlíky z Ukrajiny výrazně nižší než v listopadu (33-39 %), podíl starších osob je vyšší (7-9 % všech uprchlíků z Ukrajiny). Tento rozdíl lze vysvětlit metodikou prováděného průzkumu, který mohl být pro nejstarší uprchlíky obtížný, takže častěji odmítali průzkumu se zúčastnit (Ces.org.ua, 2023).

Nejvyšší počet výjezdů z Ukrajiny byl zaznamenán v období od 1. do 15. března 2022, v toto období opustilo zemí přibližně 40 % respondentů. Původní naděje, že boje rychle skončí, rychle pominuly; ruská armáda pak intenzivně pokračovala v postupu všemi směry a nebrala v potaz civilních Ukrajinců, kteří by se mohli ocitnout v palebné linii. Dalších 12,8 % respondentů odešlo v druhé polovině března a 9,6 % v dubnu. V následujících měsících vyjíždělo do zahraničí stále méně lidí (Ukraine returns report, round 13, 2023).

Přibližně 70 % Ukrajinců dotázaných v listopadu 2022 podle údajů InfoSapiens mělo vyšší nebo nedokončené vysokoškolské vzdělání. To je vysoké číslo, vezmeme-li v úvahu, že 29,1 % osob ve věku 25 let a starších na Ukrajině má vysokoškolské vzdělání. Více než 20 % respondentů mělo střední odborné vzdělání (většina z nich byla starší 50 let), 9,5 %

respondentů mělo střední všeobecné vzdělání a 2 % nedokončené střední vzdělání (Ces.org.ua, 2023).

Pouze 17,3 % respondentů vyjelo do zahraničí s manželem/manželkou, 13,3 % vyjelo do zahraničí samo, s nezletilými dětmi - 59,3 %.

Pro 34 % respondentů v listopadu 2022 bylo hlavním důvodem proč se rozhodli přestěhovat do hostitelské země mít příbuzné, přátele nebo známé tam. Druhým důvodem byla poloha a geografická blízkost Ukrajiny (13,6 % respondentů ji uvedlo jako klíčový faktor) a bezplatné bydlení (13,4 %).

Respondenti ze všech věkových skupin uvedli jako nejdůležitější přítomnost příbuzných, přátel a známých faktor pro výběr konkrétní země; druhý nejdůležitější důvod se lišil podle věku. Pro 11,3 % respondentů ve věku 18-24 let byla hlavním důvodem stěhování do vybraného místa pracovní nabídka v dané zemi. Mezi všemi věkovými skupinami byla u mladých lidí také nejvyšší míra zaměstnanosti: 36,8 % bylo zaměstnáno na plný nebo částečný úvazek. Pro respondenty ve věku 25-34 let a 35-49 let bylo druhým nejdůležitějším kritériem pro stěhování do země, kterou si zvolili, to, že se přestěhovali do země dočasného pobytu, která byla geograficky blízko k Ukrajině (16,3 %, resp. 14,6 %). Pro respondenty ve věku 50-65 let byl druhým nejdůležitějším faktorem dobrý vztah k Ukrajincům v určité zemi (13,2 %) (Ces.org.ua, 2023).

Lidé starší 65 let, stejně jako zástupci ostatních věkových skupin, nejčastěji cestovali do země, kde žijí jejich rodinní příslušníci nebo přátelé. Je třeba poznamenat, že tento faktor byl pro tuto kategorii nejdůležitější ve srovnání s ostatními skupinami (54,8 %). Pro osoby ve věku 65 let a více byla dostupnost sociálních dávek v hostitelské zemi důležitější než pro ostatní věkové kategorie.

Jak bylo již zmíněno podle oficiálních údajů Ministerstva vnitra v České republice se momentálně nachází více než 325 tisíc uprchlíků z Ukrajiny z nich je 68 % v produktivním věku, 65 % tvoří ženy a 35 % muži. Mezi držitelé dočasné ochrany v současné době patří 28 % dětí a 4 % starších osob. Nejvyšší počet osob s dočasnou ochranou je v Praze, Brně a Plzni. Z hlediska počtu obyvatel je nejvyšší počet uprchlíků v okresech Tachov, Plzeň-město a Čechy. Z celkového počtu uprchlíků, kteří přijeli do Česka na začátku války přibližně třetina již opustila zemi. Ve většině případů se jedná o osoby, které se vrátily na Ukrajinu. Ostatním skončila dočasná ochrana na jejich vlastní žádost (5 %) nebo odešli do jiného členského státu EU (1,5 %) (MV ČR, 2023).

2.3 Právní rámec a politiky týkající se ukrajinských válečných uprchlíků v České republice

Dne 4. března 2022 Evropská unie udělila Ukrajincům možnost získat takzvanou dočasnou ochranu. Všichni Ukrajinci, stejně jako občané jiných zemí, kteří legálně pobývali na Ukrajině, a kteří vstoupili na území EU po 24. únoru 2022, mají na tento status nárok. Dočasná ochrana Ukrajincům umožňuje žít v kterékoli zemi EU, stejně jako legálně pracovat, mít přístup ke vzdělávacímu a zdravotnickému systému na rovnoprávném základě s občany EU. Momentálně status dočasné ochrany je platný do března 2024. Každá země EU má své vlastní pravidla pro to, co musí ukrajinští uprchlíci udělat, aby jim byla dočasná ochrana poskytnutá a následně prodloužena.

V České republice je dočasná ochrana poskytována následujícím kategoriím osob:

- Občanům Ukrajiny, kteří pobývali na Ukrajině do 24. února 2022 a opustili zemi z důvodu ruské agrese
- Státním příslušníkům třetích zemí, osobám bez státní příslušnosti a cizincům, kterým byla na Ukrajině udělena jakákoli forma mezinárodní ochrany, a kteří tam pobývali do 24. února 2022 a poté opustili území země z důvodu ruské agrese
- Blízcí příbuzní osob uvedených v bodech 1. a 2. (manžel/manželka, registrovaný partner, svobodné nezletilé dítě a zletilý nezaopatřený příbuzný), kteří s nimi žili na Ukrajině do 24. února 2022 a poté spolu s nimi opustili zemi
- Osoby bez státní příslušnosti a držitelé povolení k trvalému pobytu na Ukrajině od 24. února 2022, kteří nemohou vycestovat do země původu z důvodu existence v zemi původu hrozby, v souladu se zákonem o pobytu cizinců. Dočasná ochrana může být poskytnuta také v případě sloučení rodiny s osobou požívající dočasné ochrany. To se týká pouze příbuzných osob (MV ČR, 2023).

Dočasná ochrana se neuděluje občanům Ukrajiny, kteří od 24. února 2022 měli platné povolení k pobytu (dlouhodobé vízum nebo povolení k dlouhodobému/trvalému pobytu) vydané jinou zemí nebo povolení k pobytu vydané jinou zemí, jehož platnost skončila, nebo které bylo zrušeno po 24. únoru 2022.

To platí i pro cizince, kteří mají dlouhodobé povolení k pobytu na území České republiky, které bylo zrušeno nebo nebylo prodlouženo po 24. únoru 2022. Tito cizinci se nepovažují za osoby, které měly na Ukrajině trvalý pobyt před 24. únorem 2022.

Pokud by tyto osoby chtěli pobývat v České republice, mohou požádat o "vízum k pobytu nad 90 dní" (tzv. vízum strpění). Toto vízum mělo donedávna striktní pravidla, jelikož bylo platné pouze v České republice a jeho platnost končila opuštěním země, pokud cizinec vycestoval z území Česka, tak automaticky přišel o legální pobyt. V březnu 2023 se situace změnila a Ministerstvo vnitra nově povolilo cizincům s daným typem víza cestovat mimo Českou republiku. Držitelé tohoto typu víza obvykle neplatí veřejné zdravotní pojištění. O zdravotní péči se proto musí postarat sami, proto si každý sám musí na vlastní náklady pořídit vlastní zdravotní pojištění. Držitelé tohoto typu víza nemohou žádat o humanitární pomoc nebo další podporu poskytovanou příjemcům dočasné ochrany. Toto vízum neumožňuje jeho držitelům volný přístup na trh práce. Proto musí požádat o pracovní povolení na příslušném oddělení Úřadu práce (MV ČR, 2023).

Občané Ukrajiny, kteří pobývali na Ukrajině do 24. února 2022 a jejich rodinní příslušníci, kteří cestují s nimi, se musí osobně zaregistrovat v Krajských asistenčních centrech pomoci Ukrajině (KACPU). V ostatních případech je třeba se k dočasné ochraně přihlásit osobně na Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra.

V reakci na velký počet válečných uprchlíků z Ukrajiny mířících do České republiky bylo otevřeno v každém kraji České republiky tzv. Krajské asistenční centrum pomoci Ukrajině (KACPU). Úkolem KACPU je poskytovat uprchlíkům všestrannou podporu při příjezdu do České republiky. KACPU provádí všechna potřebná řízení, aby občané Ukrajiny mohli získat dočasnou ochranu a další záležitosti pro legální pobyt (MV ČR, 2023).

Centra fungují ve všech krajích České republiky. Ukrajinci zde mohou požádat o pomoc při podání žádosti o dočasnou ochranu a o dlouhodobé ubytování. Kromě toho, některá Krajská asistenční centra pomoci Ukrajině poskytují Ukrajincům krátkodobé přístřeší. Krátkodobé přístřeší je k dispozici lidem, kteří přijeli mimo pracovní dobu KACPU a čekají na otevření centra nebo lidem žádajícím o dočasnou ochranu, a kteří nemají vlastní ubytování. Krátkodobé dočasné ubytování funguje momentálně v Brně, Ostravě a Praze.

V KACPU je možnost zařídit také zdravotní pojištění, služby českého mobilního operátora, získat pomoc při žádosti o humanitární dávku apod. Uprchlíkům se rovněž poskytuje celková humanitární pomoc a psychosociální pomoc, překladatelské a tlumočnické služby, zajištění základních potřeb (potravinové balíčky, hygienické potřeby, první pomoc a další), zajištění transportu do místa ubytování, pomoc s hlídáním dětí (MV ČR, 2023).

K žádosti o dočasnou ochranu je potřeba doložit:

- Vyplněný tiskopis žádosti (viz příloha A)
- Platný cestovní doklad, jste-li jeho držitelem
- Doklad o tom, že ke dni 24.2.2022 osoba pobýval/a na území Ukrajiny a Ukrajinu opustil/a v důsledku invaze vojsk Ruské Federace (např. údaje v cestovním pase, potvrzení o humanitárním vstupu nebo jiný doklad vydaný na jméno konkrétní osoby, který by dosvědčoval pobyt na Ukrajině)
- Potvrzení o zajištění ubytování (pokud ubytování nezajišťuje orgán krizového řízení)
- Fotografii pasového formátu (45 x 35 mm)

Pokud dočasná ochrana žadateli bude schválená, obdrží speciální dlouhodobé vízum, na kterém bude zaznačeno kód D/DO. Momentálně dočasná ochrana je platná do 31. března 2024.

Práva osoby s dočasnou ochranou:

- Volný pohyb a pobyt na území České republiky
- Právo cestovat: dočasná ochrana umožňuje volný pohyb v rámci schengenského prostoru na termín do 90 dní
- Pracovní povolení, volný přístup na trh práce
- Sociální podporu od státu: osoby, které nemají dostatečné finanční prostředky, mohou využít sociální služby
- Lékařská péče: osoby s dočasnou ochranou mají bezplatný přístup ke státnímu systému zdravotní péče
- Sloučení rodiny: na základě žádosti bude dočasná ochrana poskytnuta blízkým příbuzným první linie, kteří mohou prokázat příbuzenské vztahy. Blízkými příbuznými jsou manžel/manželka, registrovaný partner, nezletilé děti a dospělý nezaopatřený příbuzný, který žije s rodinou

Na svoje vlastní přání se cizinec může dočasné ochrany kdykoliv vzdát. Dle § 11 odst. d) zákona č. 221/2003 Sb. O dočasné ochraně oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany zaniká dnem, kdy ministerstvo obdrželo písemné prohlášení s úředně ověřeným podpisem cizince o vzdání se oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany (MV ČR, 2023).

Žádost o zrušení lze vyřídit následujícími způsoby:

- Pokud cizinec je držitelem biometrického pasu, žádost se podává na pobočkách Krajských asistenčních center pomoci Ukrajině (KACPU), vízum bude zneplatněno
- Bez biometrického pasu žádost je nutné podat na pracovištích Odboru azylové a migrační politiky (OAMP), vízum bude zneplatněno a osoba obdrží doklad, s kterým bude možné odcestovat tzv. výjezdní příkaz

Žádost o zrušení dočasné ochrany lze zaslat i prostřednictvím poštovních služeb, ale v takových případech je nezbytné, aby toto písemné prohlášení obsahovalo úředně ověřený podpis osoby, která se tohoto pobytového oprávnění vzdává. V takových případech se skutečnost zanesen jen do systému, ale vízum nebude zneplatněné. Pro cizince to může znamenat komplikaci, pokud si chce žádat o DO někde jinde. Pokud již cizinec vycestoval na Ukrajinu a nezrušil si vízum v České republice, je možnost tak učinit i na Velvyslanectví ČR v Kyjevě nebo na Generálním konzulátu ve Lvově (MV ČR, 2023).

Jak už bylo zmíněno v diplomové práci, momentálně dočasná ochrana má platnost do 31.3.2024. Jelikož se situace na Ukrajině nezlepšuje a konec války je v nedohledu, Evropská unie oficiálně schválila rozhodnutí o prodloužení dočasné ochrany uprchlíků z Ukrajiny ještě na rok a konkrétně do 4. března 2025. Česká vláda v reakci na toto schválení přijala novelu zákona, která prodlužuje dočasnou ochranu uprchlíků z Ukrajiny do konce března 2025. Poté by měly být pozměňovací návrhy projednány v Poslanecké sněmovně (Evropa.eu, 2023).

Postup pro prodloužení dočasné ochrany do března 2025 bude stejný jako v loňském roce. Je třeba se zaregistrovat na webových stránkách Ministerstva vnitra ČR do 15. března 2024. Při registraci je třeba uvést místo pobytu v ČR a pak název a adresu školy dítěte, pokud se na dítě vztahuje povinná školní docházka. Dále je třeba zvolit termín a oddělení OAMP. Po online registraci osoba dostane potvrzující e-mail. Děti mladší 18 let registrují jejich zákonní zástupci. Při osobní návštěvě pobočky OAMP bude muset žadatel předložit doklad o místě pobytu, např. nájemní smlouvu. Pokud ubytování poskytuje KACPU, není třeba žádný doklad předkládat. Cizinec, který se ve stanovenou dobu a na stanoveném místě nedostaví k vyznačení víza, je povinen se znovu objednat. Vízum musí být vyznačeno nejpozději do 30. září 2024 v opačném případě dočasná ochrana zanikne (MV ČR, 2023).

2.3.1 Humanitární dávka

Dočasná ochrana umožňuje osobě získat humanitární finanční podporu od státu. Do 1. července 2023 měli všichni příchozí ukrajinští uprchlíci nárok na humanitární dávku ve výši 5 000 Kč na každou osobu bez jakýchkoli dalších podmínek (vyžadováno bylo pouze vízum dočasné ochrany). Dávku mohly dostat dospělí i děti jakéhokoli věku. Zpočátku byla pomoc vyplácena v hotovosti, později bylo nutné mít český bankovní účet. Pro získání pomoci bylo potřeba se zaregistrovat na webových stránkách a získat čárový kód a osobně se dostavit na pobočku úřadu práce. V té době byly na centrech dlouhé fronty, zejména ve velkých městech, a celkový proces získání pomoci byl komplikovaný, protože se vše neustále měnilo (MPSV ČR, 2023).

Od května 2022 tak bylo možné získat pomoc již online prostřednictvím elektronické identifikace občana. Obecně bylo možné získávat humanitární dávku po dobu šesti měsíců. Bylo však nutné prokázat, že finanční situace jednotlivce či rodiny neumožňuje uspokojení základních potřeb. Od sedmého měsíce byl příspěvek snížen na existenční minimum 4 620 Kč a děti dostávaly místo 5 000 Kč 3 320 Kč. Podle zákona Lex Ukrajina II bylo nutné při žádosti o dávky nahlásit své příjmy a výdaje, tento postup platí doposud (Uradprace.cz, „Pomoc pro občany Ukrajiny a jejich zaměstnavatele“, 2023).

Podle zákona Lex Ukrajina IV, který byl platný do 1.7.2023, dostávala osoba v prvním měsíci získání dočasné ochrany 5 000 Kč. Pokud uprchlíkovi bylo poskytnuto bezplatné ubytování, celodenní strava a základní prostředky osobní hygieny, neměl nárok na žádnou finanční podporu, v opačném případě u druhé až šesté dávky měl uprchlík nárok dostat rovněž 5 000 Kč měsíčně. Toto vše bylo za podmínky, že prokáže skutečnost pobytu v ČR, doloží příjem a prokáže sociální a majetkové poměry. Od sedmé dávky se částka mění, místo 5 000 Kč dostávali životní minimum: dítě do 18 let - 3 490 Kč a dospělý - 4 860 Kč (Zákon č.65/2022).

Od 1. července 2023 se finanční pomoc opět změnila, a to na základě nového zákona Lex Ukrajina V. Momentálně existuje jedna komplexní finanční pomoc na životní náklady i na bydlení. Při podání první žádosti o humanitární dávku úřady začínají ověřovat příjem, přičemž se přihlíží k příjmům z Ukrajiny a dalších zemí, co se doposud nedělalo. Kromě toho se kontrolují bankovní účty v České republice: vyžaduje se prokázat příjem za měsíc předcházející měsíci podání žádosti; přídatky na děti UNICEF se nezohledňují; zaměstnavatelé mají povinnost nahlásit výše platu a odměn Ukrajinců s dočasnou ochranou. Osoby, které uvádějí, že bydlí společně a sdílejí náklady na své potřeby, mohou podat jednu

společnou žádost o poskytnutí humanitární dávky. Pokud osoba nepobývá v České republice a adresa v žádosti se neshoduje s adresou v registru obyvatel, bude vyzvána k nápravě nesrovnalostí. Splnění podmínek je třeba doložit všemi dostupnými dokumenty nebo čestným prohlášením (tj. čestným prohlášením, že poskytnuté údaje jsou pravdivé) v elektronické podobě. Výše dávky od prvního měsíce se místo 5 000 Kč dostala na částku životního minima, a to znamená, že dítě do 18 let má nárok na 3 490 Kč za měsíc; dítě od 6 do 10 let - 1,2 příspěvku, což činí 4 188 Kč; dospělá osoba - 4 860 Kč; osoba se zdravotním postižením, která má ukrajinský průkaz totožný českému (průkaz OZP) a osoba uznaná správou sociálního zabezpečení (OSSZ) za osobu se zdravotním postižením - 1,5 příspěvku podle věku: dítě do 18 let - 5 235 Kč, dospělá osoba - 7 290 Kč. Po uplynutí 150 dnů ode dne udělení dočasné ochrany obdrží uprchlíci existenční minimum - 3 130 Kč. Částka pro zranitelné osoby se nesnižuje, budou ji dostávat i nadále - 4 860 Kč (Uradprace.cz, „Pomoc pro občany Ukrajiny a jejich zaměstnavatelé“, 2023).

Lex Ukrajina V zavádí nový pojem "zranitelná osoba". Tato kategorie osob může nyní získat bezplatné pojištění, bydlení a navýšenou finanční pomoc tak zvanou humanitární dávku, pro získání, které je třeba potvrdit status zranitelnosti.

Do zranitelné skupiny osob patří:

- Děti do 18 let
- Studenti do 26 let
- Osoby pečující o dítě do 6 let
- Těhotné ženy
- Osoby starší 65 let
- Osoby se zdravotním postižením a jejich opatrovníci

Pokud jde o věk, prokazuje se automaticky podle skutečnosti, např. děti do 18 let nebo osoby starší 65 let. Studenti musí předložit potvrzení o studiu v elektronické podobě, a to pouze na české vysoké škole, pokud studují na ukrajinské nebo jakékoliv zahraniční škole, tak se jim tento status neuznává. Těhotné ženy musí předložit elektronický těhotenský průkaz nebo potvrzení od lékaře (Uradprace.cz, „Pomoc pro občany Ukrajiny a jejich zaměstnavatelé“, 2023).

Pokud má osoba od 1. července ukrajinské osvědčení osoby se zdravotním postižením (průkaz OZP), může jej do aplikace nahrát v elektronické podobě, což je dostačujícím k potvrzení statusu zranitelné osoby, dané potvrzení může být v ukrajinštině, není za potřebí

překládat do českého jazyka. Pokud osoba osvědčení nemá, ale je osobou se zdravotním postižením, může požádat o posouzení na okresní správě sociálního zabezpečení v místě svého bydliště (ČSSZ). To lze provést i online. K tomu je potřeba potvrzení od českého lékaře, že osoba má určité zdravotní postižení. Poté je třeba lékařskou zprávu zaslat na správu sociálního zabezpečení a ta vystaví potvrzení. Tito lidé nebudou mít stejné postavení jako lidé se zdravotním postižením, kteří jsou například občany ČR nebo zde mají trvalý pobyt. Uznání zranitelnosti touto cestou existuje jen proto, aby lidé, kteří to potřebují nejvíce, mohli dostávat větší finanční pomoc a mohli nadále bezplatně bydlet v sociálních bytech (Uradprace.cz, „Pomoc pro občany Ukrajiny a jejich zaměstnavatelé“, 2023).

V žádosti o finanční pomoc je třeba uvést následující údaje:

- Děti mladší 18 let – v žádosti se nemusí uvádět žádné další informace, aplikace tuto osobu identifikuje automaticky
- Studenti ve věku 19 až 26 let v České republice (neplatí na Ukrajině či v zahraničí) - je třeba přiložit doklad o studiu/rozhodnutí o přijetí na střední školu/univerzitu
- Osoby pečující o dítě mladší 6 let – v žádosti je potřeba uvést, že konkrétní osoba pečujete o dítě, které je mladší 6 let, a zadat údaje o dítěti
- Těhotné ženy – musí předložit potvrzení o těhotenství/zprávu od lékaře
- Osoby starší 65 let – v žádosti nemusí uvádět nic dalšího, aplikace tuto osobu identifikuje automaticky
- Osoby se zdravotním postižením – pokud mají doklad z Ukrajiny, musí jej nahrát do žádosti. Pokud ne, je potřeba požádat o posouzení zdravotního stavu na České správě sociálního zabezpečení (ČSSZ)
- Osoby pečující o osoby se zdravotním postižením – v žádosti se uvádí, že osoba pečuje o osobu se zdravotním postižením, a následně je nutné zadat její údaje (Uradprace.cz, „Pomoc pro občany Ukrajiny a jejich zaměstnavatelé“, 2023)

Ukrajinci se statutem dočasné ochrany mají nárok pouze na humanitární dávku. Dle zákona o státní sociální podpoře mohou být sociální dávky přiznány i cizincům, kteří oficiálně pobývají v České republice déle než 365 dní, avšak vztahuje se na cizince s trvalým nebo dlouhodobým pobytem, nikoliv na cizince s dočasnou ochranou, jelikož tyto osoby se nepovažují za rezidenty České republiky (Zákon č.117/1995).

To znamená, že více než 366 tisíc Ukrajinců jsou vyloučeni ze systému státní sociální podpory, nemohou dostávat příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, nemají nárok na

dávky pro osoby se zdravotním postižením, nemohou dostat průkaz osoby se zdravotním postižením, nemají nárok získat příspěvek na péči či náhradní výživné.

Nicméně, pokud se osoba s dočasnou ochranou ocitla v nepříznivé sociální či finanční situaci, nebo pokud je zranitelnou osobou, ale z nějakého důvodu ji nebyla přiznaná humanitární dávka, hrozí ji ukončení bydlení v nouzovém ubytování, ale aktivně se snaží svoji situaci s bydlením řešit, může mít nárok na mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu nezbytného jednorázového výdaje. O tuto dávku může osoba požádat na Úřadu práce. Mimořádná okamžitá pomoc je jednorázový výdaj a není určena k úhradě opakujících se předvídatelných nákladů. Lze ji poskytnout jen k překlenutí náhlé situace, kdy člověku bezprostředně hrozí ztráta bydlení/ubytování. Základním nástrojem k úhradě nákladů na bydlení pro osoby s dočasnou ochranou je humanitární dávka, která v sobě nese státem zohledňované náklady na bydlení (Uradprace.cz, „Pomoc pro občany Ukrajiny a jejich zaměstnavatelé“, 2023).

O mimořádnou okamžitou pomoc se rozhoduje bezodkladně, pokud jsou Úřadu práce známy všechny rozhodné skutečnosti týkající se nároku a její výše. Stanovení nároku a výše mimořádné okamžité pomoci jednorázový výdaj odráží skutečnost, aby dotyčné osobě a dalším společně posuzovaným osobám, zbyla na základě zhodnocení příjmů a majetku částka na odůvodněné náklady na bydlení a živobytí. Jedním z podkladů pro vyhodnocení mimořádné okamžité pomoci jednorázový výdaj může být vyjádření sociálního pracovníka (např. obce, neziskové organizace), že se osoba snaží svoji situaci řešit (intervence s pronajímateli, aby náklady na bydlení byly sníženy, nalezení vhodného bydlení, které si osoby budou moci hradit z vlastních prostředků, společně spolubydlení více osob s dočasnou ochranou v jednom bytě atd.) (Uradprace.cz, „Pomoc pro občany Ukrajiny a jejich zaměstnavatelé“, 2023)

K žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc je nutné doložit:

- Doklady o výši příjmů žadatele a všech společně posuzovaných osob
- Prohlášení o celkových sociálních a majetkových poměrech žadatele i všech společně posuzovaných osob
- Výši nákladů na bydlení, které byly stanoveny uhradit (a že k úhradě nedošlo) (Uradprace.cz, „Pomoc pro občany Ukrajiny a jejich zaměstnavatelé“, 2023).

2.3.2 Státní humanitární ubytování

Státní humanitární ubytování je první formou pomoci lidem, kteří hledají bezpečné zázemí před válkou na Ukrajině. V České republice je bezplatné bydlení od státu poskytováno prostřednictvím Krajských asistenčních center pomoci Ukrajině (KACPU), která působí ve všech krajích. Státní humanitární ubytování je poskytováno na základě volných míst (obvykle v kráji působnosti konkrétního KACPU, kde osoba žádá o dočasnou ochranu) (MV ČR, „Informace pro Ukrajince“, 2023).

KACPU v Praze tuto službu neposkytuje, protože místa jsou obsazena. V případě, kdy osoba potřebuje humanitární ubytování tudíž nemá zajištěno bydlení, nemůžete žádat o dočasnou ochranu v Praze, musí se obrátit na KACPU v jiných regionech.

KACPU může poskytnout ubytování podle dostupnosti, jedná se o sociální bydlení, tj. ubytování v hotelech, rekreačních střediscích, ubytovnách apod. Daný typ ubytování se poskytuje bezplatně pouze po dobu prvních 150 dnů od data oficiálního získání dočasné ochrany. Po uplynutí 5 měsíců nárok na státní humanitární ubytování automaticky zaniká. Toto omezení se nevztahuje na osoby ze zranitelných kategorií (děti, senioři, studenti, těhotné ženy, osoby se zdravotním postižením, matky dětí do 6 let). Tyto osoby mají nárok na bezplatné ubytování i po uplynutí 150 dnů. Je však nutné potvrdit skutečnost, že osoba patří do kategorie zranitelných osob. Takové potvrzení se vyžaduje při podání žádosti o humanitární pomoc, kterou poskytuje Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV). Zároveň platí, že v humanitárním ubytování může bydlet pouze osoba ze zranitelné kategorie, nikoli celá její rodina (MV ČR, „Informace pro Ukrajince“, 2023).

Při přidělení ubytování dostane osoba speciální papírové potvrzení, takzvané „Informace o přidělení ubytování“. Přidělené ubytování nelze měnit. Vzhledem k tomu, že počet volných míst je omezen, není možné si vybrat, do kterého ubytování chcete být umístěni.

Státní humanitární ubytování je vždy poskytováno prostřednictvím KACPU. Pokud si ubytovaná osoba najde a zajistí samostatně, nebude považováno za státní humanitární bydlení.

Pokud je osoba při poskytnutí ubytování odkázána na konkrétní místo, nemá čas dlouho přemýšlet, je třeba se ještě týž den přihlásit na adrese, na kterou osoba byla odkázána. V opačném případě o místo přijde. Bude to považováno za znamení, že bydlení nepotřebuje, a pak převezme odpovědnost za řešení svých bytových záležitostí sama.

Jak již bylo zmíněno, poskytnuté ubytování zpravidla není možné změnit. Změnit ubytování je možné pouze ze závažných důvodů, které ztěžují nebo znemožňují pobyt v tomto ubytování. Za platné důvody se nepovažuje například změna zaměstnání nebo studium na jiné vzdělávací instituci (MV ČR, „Informace pro Ukrajince“, 2023).

Pokud ubytování neodpovídá zdravotním potřebám osoby nebo potřebám sociální služby, může být důvodem ke změně. To se týká výjimečných situací, například když zdravotní stav obyvatele vyžaduje bezbariérový přístup na vozíku nebo když osoba potřebuje zvláštní pečovatelské služby (např. starší nebo zdravotně postižená osoba). V takovém případě je třeba kontaktovat KACPU v místě bydliště a předložit dokumenty potvrzující oprávněné důvody. Pokud budou uznány, KACPU poskytne jiné státní humanitární ubytování.

V případě ukončení poskytování státního humanitárního ubytování osobu neprodleně kontaktuje osoba, která ubytování poskytla. Pokud osoba bude chtít i nadále využívat volné státní humanitární bydlení, KACPU má možnost poskytnout nové bydlení (MV ČR, „Informace pro Ukrajince“, 2023).

Pokud osoba, které bylo poskytnuto bezplatné ubytování, odmítne nebo opustí ubytování bez závažných důvodů, ztrácí nárok na bezplatné ubytování a má se za to, že vyčerpala maximální dobu; pokud osoba, které bylo poskytnuto bezplatné ubytování, přestane bydlet více než 10 po sobě jdoucích dnů bez udání důvodu, má se za to, že ubytování opustila. V takovém případě musí být důvody neprodleně oznámeny.

Rodinní příslušníci se mohou ocitnout v situaci, kdy někteří z nich mohou žít ve státním humanitárním bydlení i po 150 dnech (jsou uznáni za zranitelné osoby), zatímco jiní na něj nárok nemají a musí si po 150 dnech hledat jiné bydlení. Tato situace nastává, pokud nemovitost, ve které rodina žije, poskytuje pouze státní humanitární ubytování (MV ČR, „Informace pro Ukrajince“, 2023).

Pokud chce rodina nadále žít společně, musí si sami hledat jiné bydlení, kde může být poskytnuto, jak státní humanitární ubytování, tak i placené (na základě nájemní či podnájemní smlouvy). KACPU neposkytuje pomoc při hledání nového bydlení pro osoby, které nejsou zranitelné a nezjišťuje jeho dostupnost.

Takové situace často nastávají například u rodin, kde žena a muž společně žijí ve státním humanitárním ubytování a vychovávají společně dítě ve věku 0-6 let. Po 150 dnech jim skončí možnost bezplatného bydlení. Toto bydlení nenabízí možnost uzavřít nájemní smlouvu a platit za ubytování, ale pouze státní humanitární ubytování. Podle pravidel jen jeden z rodičů (otec nebo matka) může i nadále využívat bydlení zdarma jako zranitelná

osoba s nezletilým dítětem. Druhý rodič si musí najít ubytování mimo systém státního humanitárního ubytování. V těchto případech si rodina může samostatně najít bydlení, které kromě státního humanitárního ubytování poskytne i druhému rodiči bydlení za úplat, a požádat KACPU o přestěhování celé rodiny do této nemovitosti nebo zařízení (MV ČR, „Informace pro Ukrajince“, 2023).

Pokud se osoba s dočasnou ochranou přestěhovala na nové místo bydliště, má povinnost změnu adresy nahlásit Odboru azylové a migrační politiky (OAMP). Tuto změnu musí nahlásit do 3 pracovních dnů. Změnu je důležité oznámit včas, jelikož neoznámení změny může mít vliv na nárok na humanitární pomoc (MV ČR, „Informace pro Ukrajince“, 2023).

Pokud místní KACPU nemá volná místa nebo má jiné problémy, mohou ubytování poskytnout i neziskové organizace.

2.3.3 Příspěvek pro solidární domácnost

Příspěvek pro solidární domácnost je název pro státní příspěvek majitelům nebo nájemníkům bytů, kteří přijali ukrajinské uprchlíky. Do 1. července 2023 příspěvek pro solidární domácnost od státu mohl dostat každý majitel nebo nájemník bytu, který poskytl ubytování ukrajinským válečným uprchlíkům. Příspěvek na solidární domácnost byl zaveden prvním balíčkem zákonů Lex Ukrajina.

Pro vyplacení příspěvku bylo nutné podat žádost elektronicky na webové stránce Ministerstva práce a sociálních věcí.

Příspěvek pro solidární domácnost se poskytoval fyzickým osobám, které poskytly bezplatné bydlení cizincům s dočasnou ochranou v České republice z důvodu ozbrojené agrese Ruské federace proti Ukrajině. Ubytování muselo být poskytnuto po dobu nejméně 16 dnů a nocí v rámci jednoho měsíce (MPSV ČR, „Informace k žádosti o solidární příspěvek“, 2022).

Příspěvek určen pouze pro domácnosti (rodinné domy, byty apod.) a není určen pro zařízení pro přechodné ubytování (hotely, ubytovny apod.). Fyzické osoby, které ubytovaly Ukrajince, nemusí být vlastníky nemovitosti, ve které uprchlíky ubytovaly. Mohou být i nájemci. Vláda zároveň stanovila podmínky pro schválení příspěvku, a to že poskytnuté ubytování musí zahrnovat prostor pro rekreaci, vaření, osobní hygienu a sociální zařízení a přístup k pitné vodě.

Příspěvek pro solidární domácnost do 1. července 2023 činil 3 000 Kč na osobu, za kalendářní měsíc. Maximální počet osob, kterým mohlo být poskytnuto ubytování, a na které lze příspěvek získat, jsou 4 osoby. Vlastník nebo nájemce tedy mohl měsíčně získat maximálně 12 000 Kč na domácnost formou společného příspěvku. Původně byl limit 9 000, později jej vláda zvýšila o třetinu. Možnost vyplácet příspěvky pro solidární domácnosti byla schválena na období od března do června 2022. Lze je vyplatit i zpětně. To znamená, že pokud někdo ubytoval Ukrajince již v březnu, mohl tuto kompenzaci dostat později (MPSV ČR, „Informace k žádosti o solidární příspěvek“, 2022).

Podle nových změn, které nastaly v souvislosti s přijetím nového zákona Lex Ukrajina V od 1. července 2023, příspěvek pro solidární domácnost nedostávají osoby, které poskytly uprchlíkům ubytování, ale nežijí s nimi. Nově se uprchlíci musí dohodnout na pronájmu a podepsat smlouvu, výše nájemného tak bude zahrnuta do humanitární dávky. Cizinci s dočasnou ochranou mají nárok dostávat finanční podporu související s bydlením spolu s humanitární dávkou.

Pro získání plné výše způsobilých nákladů na bydlení musí cizinec s DO bydlet v samostatném bytě zapsaném v evidenci bytů. Pokud byt registrován není, je cizincům účtován nižší příspěvek na bydlení. Byt může zaregistrovat pouze vlastník. Registrovat lze pouze samostatné byty pronajímané cizincům s DO k bydlení (nikoliv byty ve sdílené domácnosti s vlastníky nebo pronajímateli). Tato evidence je nutná z důvodu prokázání existence bytu, na který osoby s DO chtějí čerpat podporu (MPSV ČR, „Informace k žádosti o solidární příspěvek“, 2022).

Aby byt byl zaregistrovaný je potřeba vnést do evidence bytů tyto údaje:

- Identifikační údaje vlastníka bytu
- Adresu bytu a číslo bytu
- Písemný právní titul (pokud je k dispozici) k užívání bytu a identifikační údaje cizinců s dočasnou ochranou, kterým byl byt k bydlení poskytnut, číslo vízového štítku a údaje o začátku a ukončení bydlení (MPSV ČR, „Informace k žádosti o solidární příspěvek“, 2022).

V případě bytů vedených v evidenci Ministerstva práce a sociálních věcí, kde osoba s dočasnou ochranou žije na základě nájemní smlouvy odděleně od vlastníků, budou uprchlíkům vyplaceny následující částky:

- Pro 1 osobu - 3 000 Kč
- Pro 2 osoby - 6 000 Kč

- Pro 3 osoby - 9 000 Kč
- Pro 4 osoby - 12 000 Kč
- Pro 5 a více osob - 15 000 Kč

V případě samostatného bydlení v bytech nezařazených do evidence nebo bydlení s vlastníky bytů ve sdílené domácnosti budou vyplacené podíly činit 80 % paušálních nákladů:

- Pro 1 osobu - 2 400 Kč
- Pro 2 osoby - 4 800 Kč
- Pro 3 osoby - 7 200 Kč
- Pro 4 osoby - 9 600 Kč
- Pro 5 a více osob - 12 000 Kč (MPSV ČR, „Informace k žádosti o solidární příspěvek“, 2022).

2.3.4 Zdravotní pojištění a péče

Získáním dočasné ochrany se cizinec stává pojištěncem pro účely českého zdravotního systému a pojistné za něj se hradí ze státního rozpočtu. Zdravotní péče je tak Ukrajincům s dočasnou ochranou poskytována za stejných podmínek a ve stejném rozsahu jako občanům České republiky. Nejdříve cizinci s dočasnou ochranou dostávali pojištění na neomezenou dobu, ale novela zákona Lex Ukrajina II změnila podmínky zdravotního pojištění Ukrajinců, kteří přicestovali do České republiky po 24. únoru v důsledku válečného konfliktu. Po uplynutí 150 dnů ode dne udělení dočasné ochrany v České republice nebudou moci Ukrajinci ve věku 18 až 65 let využívat bezplatného státního pojištění. To znamená, že nárok na pojištění hrazené státem mají prvních 150 dní po získání dočasné ochrany na území České republiky. Následně má cizinec povinnost do 8 pracovních dnů po uplynutí doby bezplatného zdravotního pojištění od státu (tj. 150+8 dnů od data přiznání ochrany) kontaktovat svou zdravotní pojišťovnu a rozhodnout se pro způsob platby zdravotního pojištění. Jednou z možností je doložit důvody, pro které je uprchlík oprávněn i nadále využívat pojištění hrazené státem, například prostřednictvím evidence na Úřadu práce. Pokud tak Ukrajinci neučiní včas, budou muset platit minimální zálohy na zdravotní pojištění, které pro rok 2023 činí 2336 korun měsíčně (MZ ČR, 2022).

Kategorie osob, za které zdravotní pojištění hradí stát:

- Děti do 18 let
- Osoby starší 65 let
- Studenti ve věku 18-26 let (studující v České republice nebo na Ukrajině).
- Uchazeč o zaměstnání registrovaný na Úřadu práce. Uchazečem o zaměstnání se osoba může stát, když se přihlásí na Úřadu práce.
- Osoby pečující o jedno dítě ve věku do 7 let, nebo o dvě a více dětí ve věku do 15 let
- Osoba zdravotně postižená / invalidní / závislá na péči nebo pečující o osobu závislou na péči 17 (Vzp.cz, „Ukrajinci musí začít kontaktovat zdravotní pojišťovnu“, 2022).

Pokud je osoba zaměstnaná (v pracovním poměru, na základě pracovní smlouvy se mzdou vyšší než 10 000 korun měsíčně, nebo na základě dohody o provedení práce od 4000 korun měsíčně a více) - zdravotní pojištění platí zaměstnavatel.

Osoba samostatně výdělečně činná nebo osoby, které nepatří do žádné z výše uvedených kategorií, musí platit pojistné jako samoplátci (Vzp.cz, „Ukrajinci musí začít kontaktovat zdravotní pojišťovnu“, 2022).

Na pokyn ministra zdravotnictví České republiky zřídily fakultní nemocnice takzvané UA POINTy, kde se dostane lékařské péče všem potřebným ukrajinským uprchlíkům. Na místě je poskytována neodkladná lékařská péče dospělým, dětem a mladistvým a v případě vysoké poptávky je otevřena také gynekologicko-porodnická ambulance. Na místě jsou také zajištěny služby tlumočnicka.

UA Pointy fungují ve všech fakultních nemocnicích napříč Českou republikou:

- Fakultní nemocnice Bulovka, Praha
- Fakultní nemocnice Královské Vinohrady, Praha
- Fakultní nemocnice v Motole, Praha
- Fakultní Thomayerova nemocnice, Praha
- Ústřední vojenská nemocnice – Vojenská fakultní nemocnice Praha
- Všeobecná fakultní nemocnice v Praze
- Fakultní nemocnice Brno
- Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně
- Fakultní nemocnice Hradec Králové
- Fakultní nemocnice Olomouc
- Fakultní nemocnice Ostrava

- Fakultní nemocnice Plzeň

Ministerstvo zdravotnictví České republiky také zřídilo pro otázky týkající se zdravotního pojištění a zdravotní péče bezplatnou telefonickou linku pro Ukrajince s dočasnou ochranou, která je dostupná i v ukrajinštině. Její číslo je +420 226 20 1221 (MZ) (MZ ČR, „Ministerstvo zdravotnictví zřizuje tzv. UA POINTy, nízkoprahové ambulance zajišťující zdravotní péči pro ukrajinské uprchlíky“, 2022).

3. Úspěchy a výzvy integrace Ukrajinců v České republice

3.1 Jazykové a profesní výzvy

3.1.1 Jazyková bariéra a možnosti vzdělávání

Ukrajinci mají obecně dobrou úroveň vzdělání a kvalifikace. Určité procento Ukrajinců ovládá cizí jazyky, což výrazně zvyšuje jejich šance na integraci v hostitelských zemích. Každá země, do které migranti přicházejí, má jiné kulturní zázemí a zvyky a jazyk hraje důležitou roli při procesu integrace a adaptace v konkrétní zemi. Porozumění cizímu jazyku a schopnost komunikovat v něm umožňuje "otevřít mnoho dveří" a především získat přístup k potřebným informacím. Zároveň je však velmi obtížné začlenit se do cizího prostředí zcela nové společnosti bez znalosti jazyka, což ztěžuje přístup ke zdrojům a adaptaci. Jazyková bariéra vede k docela velkým potížím v situacích, kdy se migranti setkávají s úředníkem na úřadě, s policistou na ulici nebo s kontrolérem v dopravě. V důsledku toho se cítí poněkud izolováni, pokud v jejich okolí nejsou žádní krajané. Není divu, že Ukrajinci často volí pro dočasnou ochranu Polsko, Slovensko a Českou republiku, protože dobře vědí, že podobnost jazyka a kultury jim může výrazně usnadnit integraci do společnosti. V Evropě, včetně České republiky mnoho občanů hovoří kromě svého rodného jazyka také anglicky, ale ne vždy to může situaci s jazykovou bariérou usnadnit. Často se stává, že děti migrantů, které jazyk znají lépe, musí převzít odpovědnost a být překladateli pro své rodiče.

Většina migrantů odchází do velkých měst v naději, že tam najdou práci. Ale nedostatečná znalost cizího jazyka se stává významnou překážkou při hledání zaměstnání. Bez znalosti jazyka je velmi problematické najít vhodné zaměstnání. Pro ty, kteří neovládají cizí jazyk, se zvyšuje riziko vykořisťování a zneužívání včetně porušování pracovních práv člověka.

Jazyková bariéra ztěžuje také poskytování včasné a kvalifikované lékařské péče. To platí i pro psychologickou pomoc, neboť se jedná o lidi, kteří uprchli před hrůzami války.

Země EU i Česká republika vynakládají velké úsilí na řešení problémů spojených s jazykovou bariérou. Vytváří se různé vzdělávací portály s užitečnými materiály v ukrajinštině. Existují různé webové stránky, kde jsou shromážděny údaje o ukrajinsky mluvících psychologech a lékařích, kteří mohou poskytnout pomoc i v jejich rodném jazyce. Neziskové organizace nabízejí Ukrajincům bezplatné jazykové kurzy na podporu jejich integraci a další možnosti vzdělávání a zaměstnání. Tyto kurzy pomáhají nejen jen zlepšit

jazykové dovednosti, ale také poskytnout pocit sounáležitosti a příležitost k navázání nových kontaktů, přátel a známých. Ačkoli většinu těchto kurzů nabízejí nestátní neziskové organizace bez certifikátu, poskytují důležitou jazykovou pomoc těm, kteří ji potřebují. Kromě toho, Ukrajinci často žijí v českých rodinách (dvojazyčné prostředí), což jim poskytuje vynikající příležitost učit se jazyk a rozvíjet komunikační dovednosti (PAQ research, „Integrace ukrajinských uprchlíků v ČR 2022+“, 2022).

Znalost jazyka otevírá cestu na trh práce a poskytuje možnost úspěšně se začlenit do nového prostředí.

Velkou podporu pro výuku českého jazyka poskytují i státní orgány, například Úřad práce České republiky.

Pokud je ukrajinský občan s dočasnou ochranou evidován na Úřadu práce České republiky jako zájemce nebo uchazeč o zaměstnání, může požádat o bezplatné kurzy českého jazyka. Je nutné kontaktovat nejbližší pracoviště Úřadu práce. Základní podmínkou však je, aby byl uchazeč opravdu evidován na Úřadu práce jako zájemce o zaměstnání nebo uchazeč o zaměstnání. Na délce evidence nezáleží. Pokud si osoba již vybrala vhodný kurz, informujte o tom zprostředkovatele na adrese Úřadu práce a vyplňte příslušný formulář. Následně žádost posoudí odborná komise Úřadu práce České republiky. V případě schválení, úřad vystaví potvrzení o úhradě nákladů na rekvalifikaci (poplatek za kurz včetně zkoušky). Proplacení nákladů na zvolenou rekvalifikaci není povinné a je možné pouze po dobu, kdy je osoba v evidenci Úřadu práce. V opačném případě Úřad práce rekvalifikaci nehradí a neproplácí. Zájemce vyjádří svůj zájem o vybranou rekvalifikaci vyplněním formuláře "Volba rekvalifikace". Pokud Úřad práce žádost schválí, bude vydán platební výměr. Po úspěšném absolvování rekvalifikace obdrží osoba osvědčení o úspěšném absolvování rekvalifikace (Uradprace.cz, „Pomoc pro občany Ukrajiny a jejich zaměstnavatelé“, 2022).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy připravilo rámcový program pro 3 kurzy výuky českého jazyka pro cizince: Čeština pro cizince – základní kurz, Čeština pro cizince – navazující kurz, Čeština pro cizince – kurz pro pokročilé. O akreditaci pro výuku českého jazyka může požádat jakákoli vzdělávací instituce a poskytovat tento typ služby (MŠMT ČR, 2023).

Jak již bylo zmíněno, jednou z nejčastějších překážek při hledání práce kvalifikovanými pracovníky z Ukrajiny je především jazyková bariéra. Proto Úřad práce nabízí zaměstnavatelům pomoc při financování kurzů češtiny, a to i v případě, že je občan Ukrajiny již zaměstnán. Děje se tak prostřednictvím příspěvku v rámci projektu POVEZ II. Tento projekt je určený pro vzdělávání zaměstnanců (stávajících nebo potenciálních)

zaměstnavatelů, kteří mohou Úřad práce požádat o příspěvek na vzdělávací aktivitu. Pokud zaměstnavatel vzdělává své zaměstnance, může získat také příspěvek na mzdové náklady (až 100 % nákladů) na dobu, kdy se zaměstnanec vzdělává. Žadatelem o příspěvek je v tomto případě zaměstnavatel, který žádá na kontaktním pracovišti Úřadu práce dle místa pracoviště. Od března 2022 projekt podporuje také výuku českého jazyka pro cizince. Zároveň došlo i k prodloužení doby realizace projektu do 31. 12. 2023. Zaměstnavateli je hrazeno až 85 % nákladů vynaložených na odborný rozvoj, jazykové kurzy (vč. ne/akreditovaných kurzů českého jazyka pro cizince) a kurzy v oblasti soft skills (Uradprace.cz, „Pomoc pro občany Ukrajiny a jejich zaměstnavatele“, 2022).

Osoby s dočasnou ochranou mají přístup ke vzdělání úplně stejný jako občané České republiky. Mohou studovat na základních, středních a vysokých školách. Vztahuje se na ně povinná školní a předškolní docházka.

Po dobu prvních 90 dnů pobytu na území ČR není potřeba nástup do školy zajistit. Využití je možné např. pobytu v adaptačních skupinách. Nástup do školy je vhodný až ve chvíli, kdy je na něj dítě připraveno a nevnímá jej jako stresující událost. Nejdříve je potřeba vyřešit trvalejší místo pobytu, materiální a finanční zabezpečení, začít pracovat na odstranění jazykové bariéry. Pokud ale zákonný zástupce vyhodnotí, že je pro dítě nástup do školy vhodný, má na to samozřejmě právo.

Při přihlášení do mateřské nebo základní školy musí ředitelé do povinného vzdělávání přijmout každého uchazeče bez výjimky. Jediným důvodem nepřijetí je důvod kapacitní. Velkou výhodou na všech úrovních vzdělání je to, že výchovu a vzdělávání ve třídách, v nichž se vzdělávají vícejazyční žáci, může zajistit pedagogický pracovník bez prokázání znalosti českého jazyka. To znamená, že pomáhat dětem a učitelům v tomto procesu mohou asistenti pedagoga se znalostmi ukrajinského a českého jazyka (Inkluzivniskola.cz, 2023).

V březnu 2023 studovalo na základních a středních školách v České republice téměř 51 tisíc ukrajinských dětí a více než sedm tisíc dětí navštěvovalo mateřské školy (údaje Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR). Přesný počet ukrajinských dětí v České republice je však obtížné spočítat, takže není známo, kolik z nich do školy nechodí (MŠMT ČR, 2023).

Jedním z hlavních problémů, s nimiž se žáci a studenti z Ukrajiny v českých školách potýkají je právě jazyková bariéra. Na základní škole se děti adaptují snadněji, protože učební osnovy jsou koncipovány tak, aby seznamovaly s jazykem. Pro studenty středních škol je jazyk pro výuku rozhodující, proto zrovna tam žáci jazykovou bariéru pocítují nejvíce.

Naprostá většina dětí, které přišly do České republiky z Ukrajiny, se předtím česky vůbec neučila. Také ne všechny byly schopny navštěvovat adaptační kurzy před zahájením výuky. Školy těmto problémům čelí tak, že v adaptačním období je pro tyto žáky posilují výuku českého jazyka.

Žáci s cizí státní příslušností, kteří plní povinnou školní docházku na základní škole v Česku po dobu kratší než 12 měsíců, mají nárok na bezplatnou jazykovou přípravu dle § 20 v rozsahu 200 hod.

Vícejazyční žáci v 1. ročníku ZŠ mají nárok na jazykovou přípravu (JP) dle § 20 bez ohledu na to, zda ji absolvovali v MŠ. U ostatních žáků se nárok odvíjí od délky plnění povinné školní docházky v ČR. Pokud ji plní žáci více než 12 měsíců, nemají nárok na JP, ale mohou být zařazeni do skupin pro JP spolu s nárokovými žáky. Ve skupině pro JP může být více než 10 žáků. Nenajde-li se pro tyto žáky místo ve skupině a neovládají-li češtinu na dostatečné úrovni, je vhodné jim zajistit vyšetření v PPP za účelem poskytnutí jazykové podpory z § 16 (Inkluzivniskola.cz, 2023).

Dalším problémem je nedostatek míst v mateřských, základních a středních školách. Pro děti a žáky se speciálními potřebami je neuvěřitelně náročné najít speciální mateřskou školu nebo speciální základní školu. Často veřejné školy odmítají přijmout žáka ke studiu kvůli kapacitním důvodům. Nedostatek míst pozorujeme na všech úrovních vzdělávacího systému. Tato situace může být vyřešena tak, že dítě půjde do soukromé školy, ale tam se rodiče potýkají s tím, že některé školy stojí 12-15 tisíc korun měsíčně. To si většina uprchlíků nemůže dovolit. Pak jedinou možností zůstávají adaptační skupiny. Podle některých údajů v srpnu 2023 mělo 27 % ukrajinských rodičů uprchlíků možnost zapsat své děti do mateřské školy (Radiosvoboda.org, „Život a zaměstnání ukrajinských uprchlíků v číslech“, 2023).

Proces uznání vysokoškolského vzdělání pro občany z Ukrajiny je poměrně jednoduchý, pokud nejde o lékařský obor, u nichž je potřeba absolvovat aprobační zkoušky a prokázat svou odbornost.

V České republice mají právo nostrifikovat diplomy veřejné vysoké školy, které jsou akreditovány Ministerstvem školství České republiky. Osobě, která má zájem o nostrifikaci, ji má veřejná univerzita nabídnout podobný studijní program, následně je třeba vyplnit přihlášku z webových stránek univerzity (například Univerzita Karlova má dvojjazyčné formuláře v češtině a ukrajinštině). Vyplněnou přihlášku je nutné podat na rektorát dané univerzity. Proces trvá přibližně 30 až 60 dní. Obvykle se za nostrifikaci diplomu účtuje poplatek ve výši 3000 korun, ale výjimku tvoří lidé s dočasnou ochranou, ti jsou od tohoto poplatku osvobozeni. Po obdržení nostrifikace mohou tyto osoby vykonávat profesní

činnost, která se týká jejich oboru (MŠMT ČR, „Zvláštní informace pro žadatele o nostrifikaci z Ukrajiny“, 2022).

Uznávání kvalifikace založené na absolvování vysoké školy by mělo jít relativně hladce, protože Ukrajina vede online databázi vydaných dokladů o absolvovaném vzdělání, což usnadňuje jejich ověření. Zároveň smlouva mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech říká, že listiny, které vydaly úřední orgány Ukrajiny, mají být v Česku uznány bez dalšího ověření. Lidé prchající před válkou ale bohužel často originální úřední dokumenty postrádají. Podle školského zákona mohou sice osoby s dočasnou ochranou takový doklad nahradit čestným prohlášením, ale krajské úřady mohou v případě pochybností nařídít nostrifikační zkoušku, která probíhá ve spolupráci s odbornými školami.

Ukrajinci, kteří získali vysokoškolské vzdělání v období od 6. června 1972 do 27. února 2000 včetně, nemusí nostrifikovat své diplomy. Občané Ukrajiny a bývalých členských států SSSR, kteří absolvovali vysoké školy v sovětských republikách, nemusí nostrifikovat své doklady o vysokoškolském vzdělání. Tato výjimka se vztahuje pouze na diplomy vydané v období od 6. června 1972 do 27. února 2000 a tyto diplomy jsou automaticky zrovnoprávněny s českými diplomy bez nutnosti nostrifikace. Všechny dokumenty vydané v jiné době musí projít uznávacím řízením (MŠMT ČR, „Zvláštní informace pro žadatele o nostrifikaci z Ukrajiny“, 2022).

3.1.2 Zaměstnanost a profesní adaptace

Při získání dočasné ochrany cizinec má volný přístup na trh práce, žádné další povolení nepotřebuje. Většina Ukrajinců, kteří uprchli před válkou do České republiky, hledá pracovní příležitosti a chtějí pracovat. Dvě třetiny z celkového počtu ukrajinských občanů s dočasnou ochranou jsou již zaměstnány, ačkoli jejich pracovní místa často nedosahují úrovně kvalifikace, kterou získali doma, a jejich platy jsou proto nižší než platy místních pracovníků. Kromě toho musí nyní uprchlíci hradit náklady na péči o děti (65 % uprchlíků jsou ženy).

Česká média na základě statistických údajů tvrdí: "Uprchlíci jsou chudí: sedm z deseti uprchlíků žije v České republice pod hranicí chudoby", přičemž většina z nich si v zemi našla práci (Cesky.radio.cz „Výzkum Hlas Ukrajinců: Sedm z deseti uprchlíků v ČR žije pod hranicí chudoby“, 2023)

Zaměstnavatelé dnes aktivně hledají zdravotní sestry, stavební dělníky a odborníky v různých odvětvích, ve školství a ve službách. Najít práci v České republice není problém, problém je s finančním ohodnocením uprchlíků z Ukrajiny.

Statistiky ukazují, že třetina zaměstnaných Ukrajinců v České republice dostává za stejnou práci nižší mzdu než jejich čeští kolegové.

Hodinová mzda uprchlíků často nedosahuje ani 150 korun za hodinu. Zároveň je třeba vzít v úvahu, že 41 % zaměstnaných ukrajinských uprchlíků je nuceno vykonávat méně kvalifikovanou práci, často ne v oboru, který vystudovali, aby alespoň nějakou práci měli a mohli žít. Pouze 30 % uprchlíků našlo v České republice práci se stejnou kvalifikací, jakou měli na Ukrajině. Není neobvyklé, že uprchlíci přijímají těžkou práci, která vyžaduje větší fyzickou námahu v obtížných podmínkách. Polovina dotázaných uprchlíků uvedla, že pracuje pozdě večer a o víkendech. Celkově statistiky ukazují, že 55 % Ukrajinců pracuje v těžkých a nestabilních podmínkách.

Největší překážkou při hledání lepší práce je neznalost jazyka. Pouze 44 % dotázaných uprchlíků z Ukrajiny se dokáže domluvit česky v běžné každodenní situaci (Cesky.radio.cz „Výzkum Hlas Ukrajinců: Sedm z deseti uprchlíků v ČR žije pod hranicí chudoby“, 2023).

Od začátku ruské agrese proti Ukrajině zaměstnali čeští lékaři asi padesát ukrajinských lékařů, kteří se stali uprchlíky. Ti v současné době působí jako asistenti, kteří pomáhají lékařům především s ukrajinskými pacienty lékařů díky projektu Ukrajina, který běží již více než rok. Samotné pacienty léčit nemohou – brání jim v tom nutný, ale složitý proces nostrifikace, a hlavně následná povinná praxe a aprobační zkoušky. Řada ukrajinských lékařů by ráda zůstala v České republice a pracovala zde plnohodnotně a samostatně. Pokud chce Ukrajinec pracovat jako lékař, zubař nebo lékárník v České republice, musí učinit dva hlavní kroky.

Prvním krokem je nostrifikace, což je ověření vysokoškolského diplomu, a úspěšné složení výše zmíněné aprobační zkoušky. Tato zkouška prověřuje odborné a právní znalosti v českém jazyce. Kromě toho musí Ukrajinci absolvovat šestiměsíční stáž v akreditované instituci a složit ústní zkoušku.

Ministerstvo zdravotnictví zároveň upozornilo, že vzhledem k tomu, že aprobace se skládá ze tří částí, včetně zmíněné šestiměsíční praxe, žádný uchazeč zatím aprobační zkoušku nesložil. Tím je uchazeči uznáno vysokoškolské vzdělání, po jehož získání může zahájit specializovanou odbornou přípravu (Seznamzpravy.cz, „Ani 20 let praxe nestačí. V Česku zatím nemůže léčit žádný lékař z Ukrajiny“, 2023).

Velká část Ukrajinců s dočasnou ochranou se rozhodla práci nehledat, ale založit svoje podnikání. Z 55 000 osob, které v Česku začaly podnikat v prvních třech čtvrtletích letošního roku, má devět procent, tedy 4 904 osob, ukrajinské občanství. Před válkou tvořili Ukrajinci jedno až dvě procenta začínajících podnikatelů. Vyplývá to z analýzy společnosti CRIF (Informaceofirmach.cz, 2023).

Nejvíce Ukrajinců začalo podnikat v Praze od začátku roku do konce září a to 1733 osob. To je 19 % všech začínajících podnikatelů v tomto městě a 35 % všech ukrajinských začínajících podnikatelů. V Ústeckém kraji začalo podnikat celkem 625 Ukrajinců a v Jihomoravském kraji 432 Ukrajinců.

Stavebnictví je mezi ukrajinskými podnikateli dlouhodobě na předním místě. V 2023 roce od ledna do konce září začalo podnikat ve stavebnictví 1 919 Ukrajinců. To představuje čtvrtinu nových podnikatelů v tomto odvětví. Z celkového počtu nových podnikatelů, kteří jsou ukrajinskými občany 39 % začalo podnikat ve stavebnictví. Ještě větší podíl 29 %, nových podnikatelů letos tvořili Ukrajinci v odvětví vodního hospodářství. Obvykle v této oblasti začíná podnikat poměrně málo lidí, takže i menší počet může procento výrazně zvýšit. Celkem v tomto odvětví letos začalo podnikat 124 lidí, z toho 36 ukrajinských občanů. Přibližně třetina (35 %) ukrajinských začínajících podnikatelů v České republice je ve věku 18 až 30 let. Další třetina (36 %) je ve věku 31 až 40 let. Pouze 1 % je ve věku 61 let a více. Celkově je polovina všech začínajících podnikatelů v České republice ve věku 18 až 30 let (Informaceofirmach.cz, 2023).

Ukrajínští uprchlíci, kteří byli v České republice oficiálně zaměstnání nebo měli vlastní podnikání, odvedli v roce 2022 do státního systému sociálního zabezpečení přibližně 8 miliard korun, každý rok tato částka roste. Podle průměrných odhadů za rok 2023 od pracujících a uprchlíků z Ukrajiny stát získá na odvodech kolem 12 až 15 miliard korun. *„Je potřeba se na to dívat i touto optikou velmi silného přínosu pracujících ukrajinských uprchlíků pro celou českou společnost – uvádí ministr práce Marian Jurečka (Zpravy.tiscali.cz, 2023).*

3.2 Podpora neziskových organizací

České nestatní neziskové organizace hrají klíčovou roli při pomoci uprchlíkům z Ukrajiny, kteří v České republice žádají o dočasnou ochranu kvůli konfliktu a nejistotě ve své vlasti. Tyto organizace projevují hluboký soucit a ochotu pomáhat lidem v obtížné situaci a poskytují jim nejen materiální, ale i psychologickou a právní podporu.

Organizace realizují různé programy zaměřené na poskytování první pomoci, přístřeší, lékařské péče a možnosti vzdělávání. Organizují setkání, poradenská sezení a rozvíjejí síť dobrovolníků, kteří uprchlíkům poskytují potřebné informace a podporu.

Kromě toho tyto organizace aktivně podporují integraci uprchlíků do české společnosti pořádáním kurzů českého jazyka, školení k hledání zaměstnání a dalších aktivit zaměřených na zvýšení šancí na úspěšnou adaptaci v novém prostředí. Je důležité poznamenat, že tyto organizace se zasazují o ochranu práv uprchlíků, využívají své pravomoci k zastavení diskriminace a poskytují právní pomoc při řešení právních problémů.

Díky vytrvalé práci českých neziskových organizací se uprchlíkům z Ukrajiny dostává nejen potřebné pomoci v těžkém období jejich života, ale také cítí podporu a soucit, což jim pomáhá najít nové příležitosti a naději na lepší budoucnost.

Hned po vypuknutí války na Ukrajině všechny neziskové organizace se zapojil do pomoci. Například v březnu 2023 vznikla platforma Pomahej Ukrajině, jež sdružuje všechny hlavní české nevládní organizace pracující s migranty. Díky tomuto nástroji mohly společně pomáhat. Do projektu patří Charita Česká republika, Amnesty International, Člověk v tísni, Organizace pro pomoc uprchlíkům, Diakonie Českobratrské církve evangelické, ADRA nebo Sdružení pro integraci a migraci (HN.cz, 2022).

Charita Česká republika na území pomáhá uprchlíkům s integrací. Organizace zřídila horkou linku v ukrajinštině a pořádají jazykové kurzy. Díky těmto opatřením se uprchlíci mohou lépe orientovat a snáze se přizpůsobit novému prostředí. Zároveň v neziskové organizaci poskytují tlumočnické služby pro uprchlíky z Ukrajiny v České republice a pomáhají jim najít bydlení, práci nebo místo ve škole či školce. Od začátku války díky Charitě 146 000 lidí obdrželo potravinové balíčky, 80 000 uprchlíků obdrželo oblečení a potřeby pro domácnost, 75 000 lidí obdrželo hygienické potřeby (Charita.cz, 2023).

Další neziskovou organizací, která pomáhá Ukrajincům je Člověk v tísni. Během prvních devíti měsíců od ruské invaze poskytl Člověk v tísni Ukrajině pomoc ve výši více než jedné miliardy korun. Jeho pracovníci pomáhají jak Ukrajincům na Ukrajině, tak těm, kteří byli nuceni uprchnout do České republiky. Organizace poskytuje širokou škálu programů a služeb pro uprchlíky, včetně první pomoci, vzdělávacích iniciativ, lékařské péče, právní podpory a integračních aktivit, které usnadňují adaptaci na nové prostředí. Organizace pomáhá ukrajinským uprchlíkům získat přístup ke vzdělání, zdravotní péči a bydlení a usnadňuje jejich integraci do české společnosti. Kromě toho, Člověk v tísni aktivně spolupracuje s místními vládními agenturami a mezinárodními organizacemi na zlepšování

podmínek pro uprchlíky a vytváření příznivého prostředí pro jejich ochranu a seberealizaci (Clovekvtisni.cz, 2023).

MRIYA je organizace, kterou založili sami uprchlíci a ukrajinská diaspora. Poskytují zde technickou a finanční pomoc, aby Ukrajinci mohli získat služby a informaci o adaptaci ve společnosti, vzdělání, medicíně apod. V této organizaci mohou ukrajinští uprchlíci získat individuální lékařské poradenství o všech otázkách týkajících se české medicíny. Mohou zde také získat pomoc při výběru rodinného lékaře.

V organizaci jsou k dispozici také tlumočníci, právníci a psychologové a dětský koutek. Pořádají se kroužky pro děti – rodiče mohou nechat své děti na několik hodin v dětském koutku, kde se jim budou věnovat kvalifikovaní vychovatelé a učitelé. Pro žaky a studenty je v centru k dispozici učitel, který jim pomůže s domácími úkoly a českým jazykem. Veškerou pomoc v organizaci zajišťují 4 oddělení lékařského poradenství, oddělení vzdělávání a podpory rodin, dětí a mládeže, oddělení pro dospívající a mládež, oddělení sociální práce, podpory a prevence (Mriyaua.cz, 2023).

Organizace Za sklem o.s. řeší zajištění odborných sociálních služeb pro ukrajinské rodiny, které pečují o dítě, děti nebo mladé dospělé na spektru autismu. Organizace Za sklem o.s. má 4 pobočky po celé České republice a už pomohla stovkám ukrajinských rodin, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci. V organizaci fungují 4 oddělení: sociálně aktivizační služby, sociální rehabilitace, odborné sociální poradenství a centrum denních služeb. Cílem odborných služeb této neziskové organizace, které poskytuje ukrajinským rodinám, je podpořit ukrajinské rodiny v péči o své děti a mladé dospělé na spektru autismu, poskytnout jim odbornou péči, pomoci ukrajinským uprchlíkům adaptovat se na nové prostředí, doprovázet je v novém sociokulturním prostředí a pomoci jim lépe zvládnout náročnou životní situaci, do které se nedostali vlastní vinou. Zkvalitnění života ukrajinských uprchlických rodin, které pečují o dítě, děti nebo dospělého s poruchou autistického spektra, zajištěné odborné sociální služby pro tyto rodiny se specifickými potřebami, včetně služeb logopedických a psychologických, aktivizace a motivace nevzdávat nepříznivou životní situaci v případě dospělých, zabezpečení základních životních potřeb, včetně seberealizace jak u dětí, tak i u dospělých. Odborné služby zajišťuje vysoce profesionální multidisciplinární tým psychologů, logopedů, speciálních pedagogů, sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách (Zasklem.cz, 2023).

Česká společnost AIDS pomoc, z.s. pomáhá všem HIV pozitivním Ukrajincům, kteří přijeli z Ukrajiny do České republiky. Společnost pomůže zajistit přístup k léčbě a zdravotnímu pojištění, včetně léčby HIV. V organizaci pracují pracovníci, kteří pomohou

domluvit schůzku s lékařem, poskytují služby doprovodu včetně překladatelských služeb. HIV centra také pomohou zorganizovat nebo pokračovat v léčbě souběžně probíhajícího onemocnění (např. hepatitidy B nebo C, tuberkulózy, substituční léčby metadonem). V případě nutnosti poskytují také dočasné ubytování pro HIV pozitivní osoby z Ukrajiny (Hiv-komunita.cz, 2023)

3.3 Inspirativní příklad migrace

Rozhovor s válečnou uprchlicí z Ukrajiny je záměrem předvýzkumu pro mou diplomovou práci. Zaměřuji se na téma týkající se současné migrace z Ukrajiny v důsledku válečného konfliktu. Chtěl bych lépe porozumět zkušenostem lidí, kteří opouštějí své domovy kvůli nepokojům a hledají bezpečí a lepší životní podmínky jinde. Tento rozhovor si klade za cíl poskytnout hlubší vhled na vliv konfliktu na životy lidí migrujících z Ukrajiny. Rozhovor s osobou, která prošla tímto procesem migrace, mi pomohl získat hlubší povědomí o její zkušenostech a přispěl k bohatším a objektivnějším informacím pro můj výzkum, který je součástí této diplomové práce.

Je důležité zdůraznit, že rozhovor se prováděl s respektem k soukromí a s povolením respondenta, aby se zajistila důvěrnost a serióznost získaných informací, které budou použity pouze pro akademické účely.

Cesta migranta není snadná a pro mnohé jedince je někdy velmi obtížná. Bez ohledu na zemi se každý přistěhovalec potýká s problémy při adaptaci na nové prostředí, kulturu, jazyk a další aspekty života. Nehledě na tyto složitosti však existují inspirativní příklady úspěšné integrace, které stojí za to studovat a analyzovat.

Jeden takový příklad lze nalézt v příběhu paní Marie, která se během rozhovoru se mnou podělila o svůj inspirativní příběh. Paní Maria prošla náročnou cestou stěhování z území okupovaného Ruskem do České republiky a úspěšně se integrovala do nového prostředí.

V jejím příběhu se odráží nejen obtížnost překračování hranic, složitý výjezd z okupované části Ukrajiny, ale také její vůle, odhodlání a sebedůvěra při dosahování cíle. Navzdory překážkám a výzvám, kterým musela čelit, se Marii podařilo přizpůsobit se novému prostředí, naučit se jazyk a zvyky nové země, najít si práci a navázat sociální kontakty.

Příběh Marie je důležitým příkladem pro pochopení toho, jak zásadní roli v procesu integrace může hrát vnitřní síla a podpora komunity. Její zkušenost otevírá dveře k dalšímu

studiu a pochopení toho, jak mohou přistěhovalci uspět v novém prostředí a přispět k rozvoji společnosti, ve které se usadí.

Příběh Marie a její rodiny začíná v Berďansku v Záporožské oblasti na Ukrajině, kde rodina žila svůj klidný život, ale v únoru 2022 se ocitla uprostřed děsivé situace způsobené invází ruských vojsk. Po obsazení jejich města se život stal téměř nemožným. Rodina pocítila přísnost omezení: nemohla si koupit potraviny, opustit dům ani pracovat. Manžel Marie je policista, takže jejich rodina byla zařazena na seznam hledaných osob k výslechu. Dům byl prohledán a poté se do něj nastěhovala ruská armáda, která jej pravděpodobně využívala jako svou základnu. Rodina byla nucena se neustále skrývat a vyhýbat se nebezpečí a možným problémům. A když se naskytla první příležitost, když byl vyhlášen zelený koridor, matka vzala syna, sebrala nejn nutnější věci a doklady a opustila město v naději na bezpečnější budoucnost mimo tuto konfliktní zónu.

Marie a její syn se vydali do Prahy, manžel s nimi nemohl, jelikož osoby mužského pohlaví ve věku 18-60 let nemohou opustit Ukrajinu, musejí zůstat a bránit svou zem. Do Prahy Marie se synem přijeli, jelikož v Praze žijí již více než 20 let jejich příbuzní. V jeden den jim zavolali a nabídli svou pomoc. V té době Marie měla málo informací o pomoci, kterou poskytuje Česká republika, protože ve městě Berďansk byly problémy s internetem. Když tedy přijeli do Prahy, zjistili, že už uprchlíkům v Praze neposkytují ubytování. Dostat dočasnou ochranu bylo možné jen za podmínky, že si ubytování zajistí sami a prokážou tuto skutečnost. Ubytovali se tedy u příbuzných, požádali o víza, aby zde mohli legálně pobývat a prvních několik dní strávili odpočinkem a návštěvou různých míst v Praze. První týden ve městě byl plný příležitostí – mnoho různých akcí, vřelé přijetí ve všech známých kulturních institucích a různých organizacích, které poskytovaly podporu v různých oblastech. Nechtělo se jim odjíždět a uvědomovali si, že v tak hezkém a velkém městě určitě najdou místo a příležitosti pro lepší život.

Cesta do Prahy byla moc složitá, mnohé oblasti Ukrajiny, kterými projížděli, byly nebezpečné. Během své cesty jeli přes poškozené a vytěžené silnice a mosty, tak se dostali do západní části Ukrajiny, kde následně překročili první hranici s Moldavskem a pokračovali do Rumunska, Maďarska a Rakouska. Celá cesta trvala s krátkými zastávkami na odpočinek téměř pět dní. Nemluvili však jazykem zemí, kterými projížděli a strach z neznámého je nutil pokračovat v cestě, hledat místo, kde by jim rozuměli. To byl vlastně další důvod, proč zvolili Českou republiku.

Po přestěhování do Česka se jim hned na začátku zdálo, že svou zemi neměnili. Všude byli vítáni a všichni se je snažili pochopit a podpořit. Příbuzní je všude doprovázeli a

pomáhali jim překládat a vysvětlovat různé věci. Syn Marie nastoupil do 9. třídy a byl příjemně překvapen, jak vřele byl přijat ve třídě.

Marie začala pracovat online, poskytovat své odborné služby, jelikož se synem potřebovali peníze. Poté to už bylo všechno složitější. Museli více komunikovat s ostatními – úřady, škola, hledání ubytování. Proto se začali učit česky.

Marie se moc snažila, pracovala přes den i noc a zároveň se ve volných chvílích učila češtině sama, protože na kurzy neměla dostatek času. Snažila se jen více naslouchat místním.

Na cestě jejich integrace se objevovaly různé problémy. Nejprve to bylo hledání ubytování, které bylo každým dnem obtížnější a obtížnější sehnat. Zpočátku rodina bydlela u svých příbuzných, kde neměli ani samostatné postele, takže si museli urychleně najít vlastní ubytování. To si však vyžádalo značné finanční náklady a spoustu času na hledání různých možností.

Hodně času také zabralo hledání středních škol pro syna a složení přijímacích zkoušek. Komunikace se školami prostřednictvím e-mailu byla komplikovaná a běžně se stávalo, že dostávali odmítnutí.

Život ztěžoval také nedostatek potřebných věcí, jako je například sezónní oblečení. Přejít z jara na léto znamenal, že ani jeden z nich zde neměl vhodné oblečení. Když ve spěchu opouštěli rodné město na Ukrajině, neměli tolik času, aby si všechno mohli vzít, vzali jen dokumenty a rychle jeli pryč.

Marie pociťovala nedostatek času – během dne musela řešit různé věci spojené s hledáním ubytování, školy pro syna, úřady a v noci musela pracovat online, aby měli za co žít, přičemž spala jen 2-3 hodiny. To zhoršovalo její psychický stav, neustále se ji chtělo brečet kvůli všemu, co se dělo na Ukrajině.

Po nějaké době se rodina potkávala s prvními známkami nepřijetí společnosti, což se stávalo stále větším problémem, čím více času trávili v Praze, tím častěji se na ně na ulicích nebo v obchodech pokřikovalo nebo se k nim chovali agresivně, přibývalo případů násilí, jako bylo blokování dveří, házení špíny, poškozování aut kvůli ukrajinským poznávacím značkám. “Bylo to nejen nepříjemné, ale i děsivé” – říká Marie.

Na začátku bylo hlavním problémem najít ubytování, které by poskytlo prostor a klid. Tento proces ji ztěžovalo nedostatečné finanční zajištění. Teprve když si našla práci, podařilo se najít byt pro ni a syna.

Zároveň vyvstala další výzva – zajištění vzdělání pro syna. Po příjezdu do nové země musel syn absolvovat pohovory a zkoušky ve školách. Matka viděla, jak se syn pilně učí místní jazyk a věřila, že tato vytrvalost přispěje k jeho přijetí na střední školu.

Problémy s oblečením a nedostatkem věcí do domácnosti se podařilo vyřešit díky různým iniciativám: podpoře ze strany neziskových organizací i přátel a kolegů v práci. Když získala práci, získala i stabilní finanční zajištění.

Po získání finanční stability mohla trávit čas sama se sebou a se svým synem. Po nalezení práce se psychický stav ženy změnil k lepšímu.

Odmítnutí ze strany společnosti bylo obtížnou, ale dlouhodobou výzvou. Když rodina lépe porozuměla místní kultuře a jazyku, nepříjemné incidenty se staly méně nápadnými. Věří, že znalost jazyka jí pomůže podobným situacím předcházet, a proto se se synem aktivně česky učí.

Během prvních třech měsíců dostávali finanční pomoc z České republiky, 5 000,- na osobu, která jim v tehdejší situaci moc pomohla. Po obdržení víza bylo podniknuto několik důležitých kroků, včetně vytvoření speciální karty a založení českého bankovního účtu pro příjem příspěvků. Když se dozvěděli o online kurzech českého jazyka, které nabízela společnost MRIYA, viděli v tom velkou šanci pro další adaptaci. Účast na těchto kurzech byla důležitým krokem a umožnila jim také využít možnosti získat potřebné věci prostřednictvím programu organizace. Získání zaměstnání v organizaci Za sklem o.s. bylo velmi důležitým krokem. Tato příležitost umožnila Marii dělat to, co ji baví, pracovat v českém kolektivu a mít stabilní příjem. To bylo klíčové pro její pocit integrace do nového prostředí a života v České republice.

Profesní rozvoj:

Paní Marie je vzděláním logopedka a speciální pedagožka. Na Ukrajině působila na Berďanské pedagogické univerzitě jako vysokoškolská učitelka na katedře speciální pedagogiky a psychologie. Je také arteterapeutkou, pohádkovou terapeutkou. Byla jednou ze zakladatelek jihovýchodní veřejné organizace psychologů a arteterapeutů, která pravidelně pořádala psychologické konference a schůzky odborníků. Je zakladatelkou soukromého inkluzivního centra pro děti s vadami řeči „Insight“ ve městě Berďansk, kde působila do února 2022 jako vedoucí logopedka.

V České republice pracuje také ve svém oboru, a to konkrétně v sociální organizaci Za sklem o.s., která poskytuje pomoc rodinám a jejich dětem s poruchou autistického spektra.

Na moji otázku, jak dlouho si hledala zaměstnání Marie odpověděla: *„Bylo to pouhých 2 měsíce a měla jsem očividně štěstí. Na začátku jsem pracovala jen online, a to mě na jednu stranu velmi podpořilo finančně – nemusela jsem opouštět svou komfortní zónu a*

dělat úplně jinou práci než doted'. Na druhou stranu jsem si uvědomovala, že je důležité pracovat oficiálně a zapojit se do nové společnosti. Dala jsem dohromady všechny své diplomy a osvědčení o vzdělání, vyhledala jsem si pravidla pro psaní životopisu v České republice a sestavila tento balíček dokumentů a vydala jsem se na cestu hledání práce. “

Sledováním informací v různých internetových skupinách získávala aktuální oznámení o různých akcích v Praze, bydlení, psychologické podpoře a poradenství v oblasti integrace. Mezi těmito inzeráty si všimla volného pracovního místa v sociální organizaci, která poskytuje pomoc dětem s autismem a ihned jim napsala a uvedla svou kvalifikaci. Reakce byla rychlá a ozvali se jí, aby si domluvila pohovor. Touto cestou získala pracovní pozici v organizaci Za sklem o.s., v níž působí dosud.

Marie začala pracovat s dětmi s poruchou autistického spektra, její hlavní motivací je pomáhat této skupině dětí a pozitivně měnit jejich životy. Poznamenala, že k volbě této cílové skupiny ji inspirovala osobní zkušenost a podpora, které se jí dostalo s její synem. Podle ní jí komunikace a práce s dětmi a mladými lidmi, kteří potřebují podporu, přinesla zvláštní uspokojení. Tuto práci vnímá jako příležitost přispět k rozvoji a úspěchům této kategorie lidí.

Její zájem o tuto oblast vychází také z jejich vlastních zkušeností s prací s malými dětmi. Chápe význam včasné intervence pro děti s autismem a věří, že může výrazně zlepšit jejich socializaci a možnosti učení, její osobní zkušenosti a znalosti v této oblasti ji motivují ke zlepšování svých dovedností a výzkumu v oblasti autismu, aby mohla těmto dětem pomoci.

Náplň práce v neziskové organizaci.

V rámci své práce v sociální organizaci vykonává Marie, která je logopedem, různé funkce zaměřené na podporu rozvoje řeči a sociálních dovedností dětí s PAS. Mezi její povinnosti patří diagnostika a hodnocení jazykových schopností těchto dětí, identifikace specifických obtíží a vypracování individuálních plánů řečové a jazykové podpory. Dále vede individuální a skupinová logopedická sezení zaměřená na rozvoj řeči, komunikace a sociálních dovedností dětí.

Součástí práce této je také nácvik komunikačních a interakčních dovedností a rozvoj sociálních kompetencí. Poskytuje rodinám poradenství a podporu v oblasti rozvoje řeči a komunikace jejich dětí v domácím prostředí a předává jim informace o tom, jak podpořit rozvoj jejich dítěte.

Pro vytvoření integrovaného přístupu k rozvoji dětí s autismem aktivně spolupracuje s dalšími odborníky, jako jsou psychologové, speciální pedagogové a sociální pracovníci. Průběžně sleduje a vyhodnocuje pokroky dětí, upravuje programy a pracovní plány podle jejich potřeb a dosažených výsledků.

„Jsem přesvědčena, že moje práce hraje klíčovou roli při zlepšování kvality života dětí s poruchou autistického spektra a jejich rodin a přispívá k jejich rozvoji a socializaci.“
- uvedla Marie.

Plány do budoucna:

Když jsem se zeptal na otázku o její plánu do budoucna odpověděla mi následující:
„Mým snem je zajistit synovi co nejlepší budoucnost, a to znamená pomoci mu získat kvalitní vzdělání, obdržet profesi, vybudovat si vztah k novému prostředí, ve kterém se bude cítit dobře.“

V blízké budoucnosti plánuje také hlubší studium češtiny. Hodlá rozvíjet své profesní dovednosti, účastnit se vzdělávacích programů, seminářů a workshopů, aby se zdokonalila a osvojila si nové metody a techniky ve svém oboru tady v České republice. Uvažuje o rozšíření své praxe a otevření vlastní logopedické ordinace. Její vlastní úspěch v této zemi může být základem pro úspěšnou adaptaci a rozvoj jejího syna.

Rady a doporučení pro ostatní lidi, kteří se potýkají s náročným procesem integrace a adaptace:

Tyto rady pro ostatní uprchlíky vycházejí z vlastních zkušeností Marie. V první řadě je to studium jazyka. Je to nejen klíč ke komunikaci, ale také základ pro pocit větší jistoty v novém prostředí a možnost rozšíření sociálních vazeb.

Velký význam má být otevřenost novým věcem a vztahům. Je důležité navázat kontakt s místními lidmi, cítit se součástí komunity, rozšiřovat sociální síť.

Pracovní nebo dobrovolnická činnost je užitečná nejen pro získání nových dovedností, ale také pro budování vztahů a zapojení se do nového prostředí. Je to skvělý způsob, jak se začlenit do nové kultury a pomůže každému pochopit místní realie.

Je nesmírně důležité hledat podporu u místních organizací. Vždycky poskytují cenné informace, podporu a zdroje v obtížných situacích.

Zachování nějakých osobních zvyků rituálů z minulosti a vytvoření nových, které se vztahují k nové zemi, je nezbytným krokem pro sebeidentifikaci v novém prostředí. To

pomáhá zachovat jedinečnost a zároveň se přizpůsobit novým podmínkám. Pro překonání problémů spojených s adaptací je důležité vyhledat psychologickou podporu.

Někdy to může být obtížné, ale psychologická podpora je nesmírně důležitá pro začlenění do nového prostředí a pomůže celý proces usnadnit, přidá pocit, že v tom nejste sami. Důležitá je trpělivost a pozitivní přístup, protože adaptace je individuální cesta a každý má na této planetě své místo.

Závěrečná slova:

„Naším úkolem je být příkladem pro naše děti, proto buďte tím člověkem pro ně, který jim názorně ukáže příklad úspěšné integrace a zvládnutí všech problémů spojených s tímto nelehkým a dlouhým procesem, nezdávejte se“ - Marie Zveriaka

4. Výzkumná část. Spokojenost ukrajinských uprchlíků v České republice a jejich plány do budoucna

4.1 Cíl výzkumu a výzkumný problém

Cílem praktické části diplomové práce bylo zjistit, jak jsou spokojení Ukrajinci s dočasnou ochranou se životem v České republice, a jaké jsou jejich plány do budoucna. Téma se dotýká klíčových otázek týkajících se integrace, podmínek pobytu a vnímaného zabezpečení Ukrajinců na území České republiky.

Prostřednictvím dotazníku se měla zjistit jejich celková spokojenost s poskytovanou ochranou, případné obtíže nebo nedostatky, se kterými se setkávají a rovněž jejich plány a očekávání ohledně budoucnosti. Dotazník se zaměřoval na různé aspekty života a integrace, jako jsou pracovní možnosti, přístup ke vzdělání, zdravotní péče a obecný pocit bezpečí a přijetí v novém prostředí.

Výzkumný problém: Hodnocení spokojenosti Ukrajinců s dočasnou ochranou v České republice a jejich plány do budoucna, včetně návratu na Ukrajinu.

4.2 Hlavní a vedlejší výzkumní otázky

Hlavní výzkumná otázka:

Jaký je stav spokojenosti Ukrajinců s dočasnou ochranou v České republice?

Vedlejší výzkumné otázky:

Vedlejší výzkumná otázka č.1: Jak zkušenosti z pobytu v ČR formují jejich plány ohledně budoucího pobytu v ČR?

Vedlejší výzkumná otázka č.2: Jak zkušenosti z pobytu v ČR formují variantu rozhodnutí možného návratu na Ukrajinu?

4.3 Sběr dat

V praktické části diplomové práce byla zvolena kvantitativní metoda výzkumu. Pro sběr dat byl použit dotazník jako metodologický nástroj. Vzhledem k rozsahu tématu bylo nezbytné vybrat takovou metodiku, která umožní rychlý a komplexní sběr dat. Dotazník byl vytvořen pomocí online formulářů v Google Chrome. Tento nástroj sloužil k anonymnímu zaznamenání odpovědí od respondentů.

4.4 Realizace výzkumu

Po definování cíle a metodologie výzkumu byla stanovena hlavní výzkumná otázka. S využitím této otázky byl vytvořen online dotazník, který obsahoval 35 otázek, z toho 31 uzavřených a 4 otevřené. Dotazník byl ve dvou jazycích najednou – v češtině a ukrajinštině.

Následně byly na základě teoretického rámce a formulovaných otázek v dotazníku vytvořeny hypotézy. Tyto hypotézy mají být na konci výzkumu buď potvrzeny, nebo vyvráceny na základě výsledků a analýzy shromážděných dat.

Tímto přístupem se snažím provést strukturovaný a systematický výzkum, který je založen na pevné teoretické základně a následně se snažím získat data prostřednictvím dotazníku, abych mohl analyzovat a potvrdit či vyvrátit hypotézy na základě empirických poznatků. Takový přístup pomáhá vytvořit pevnější a vědecky podložený závěr v rámci diplomové práce.

4.5 Stanovení hypotéz

Hypotéza č.1: *Respondenti chtějí zůstat v České republice na trvalo než vrátit se na Ukrajinu.*

Hypotéza č.2: *Respondenti uvádějí, že jazyková bariera je pro ně největším problémem při integraci do české společnosti*

Hypotéza č.3: *Bezpečnostní situace na Ukrajině a naděje na její zlepšení budou hrát důležitější roli v plánech Ukrajinců na možný návrat než možnost zaměstnání v ČR.*

Hypotéza č.4: *Podpora integrace ze strany ČR ovlivňují rozhodnutí Ukrajinců setrvat v rámci dlouhodobého pobytu v České republice než navrátit se na Ukrajinu.*

Pro úspěšné vyhodnocení výzkumu bylo nezbytné získat 50 nebo více odpovědí. Dotazník byl publikován na sociálních sítích v ukrajinských skupinách a zejména touto cestou byl distribuován potenciálním respondentům. Vzhledem k tomu, že starší generace nemusí být tolik obeznámena s internetem, byl dotazník v tištěné podobě poskytnut právě jim. Odpovědi, které byly zaznamenány v tištěné formě, byly následně ručně přepsány do online dotazníku pro účely sjednocení dat a analýzy. Tento postup umožnil získat reprezentativní vzorek odpovědí z různých věkových skupin a zabezpečil, že výsledky budou pokrývat co nejširší spektrum respondentů.

4.6 Vzorek výzkumu

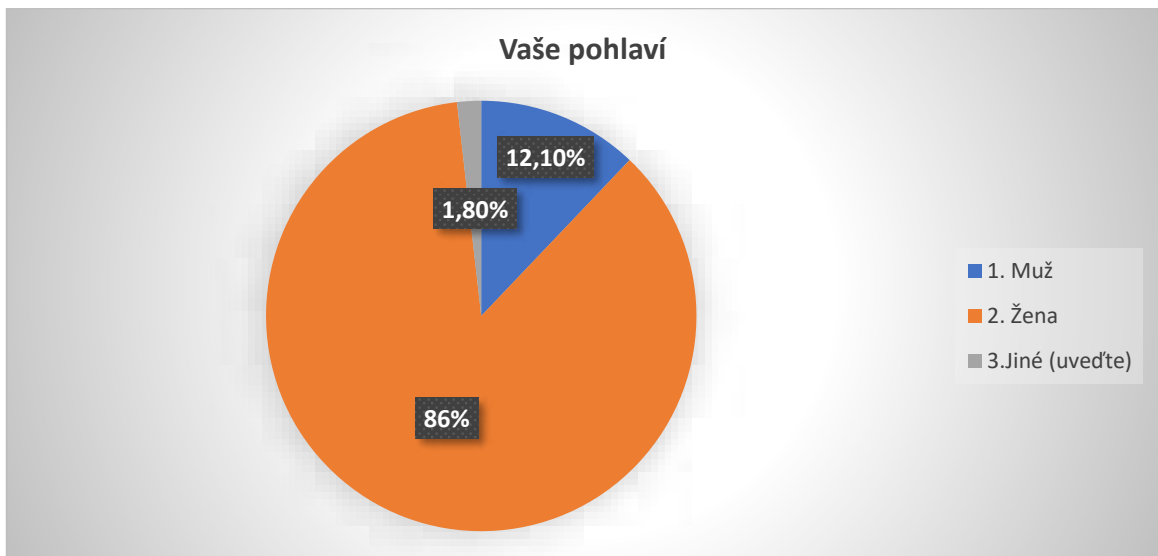
Vzorek výzkumu byl specificky zaměřen na jedince, kteří prchali před válkou a získali na území České republiky status dočasné ochrany. Tento výzkum se týkal Ukrajinců, kteří dostali dočasnou ochranu v České republice. Výzkum byl realizován bez ohledu na věk, pohlaví, povolání či místo bydliště s cílem zajistit co nejvěrohodnější a různorodý soubor odpovědí. Hlavním cílem tohoto výzkumu bylo zhodnotit úroveň spokojenosti těchto jedinců s poskytovanou dočasnou ochranou a získat informace o jejich plánech do budoucna v rámci pobytu v této zemi.

Cílený přístup k tématu umožňuje lépe pochopit zkušenosti, potřeby a názory lidí, kteří utíkají před válečnými konflikty a hledají bezpečí v České republice. Pomocí tohoto výzkumu lze získat důležité informace, které mohou pomoci lépe porozumět situaci těchto jednotlivců a případně přispět k vylepšení podmínek jejich pobytu a integrace v České republice.

4.7 Výsledky výzkumu

Celkem byl dotazník vyplněn 107 respondenty s dočasnou ochranou. Z toho se jednalo o 13 mužů (12,2 %) a 92 žen (86 %), 2 osoby (1,8 %) které se neidentifikují ani jako žena, či muž. Procentuální rozdíl u pohlaví respondentů je nerovnoměrný, ale to se dalo očekávat, jelikož většina migrantů z Ukrajiny jsou ženy

Graf č.1: Pohlaví

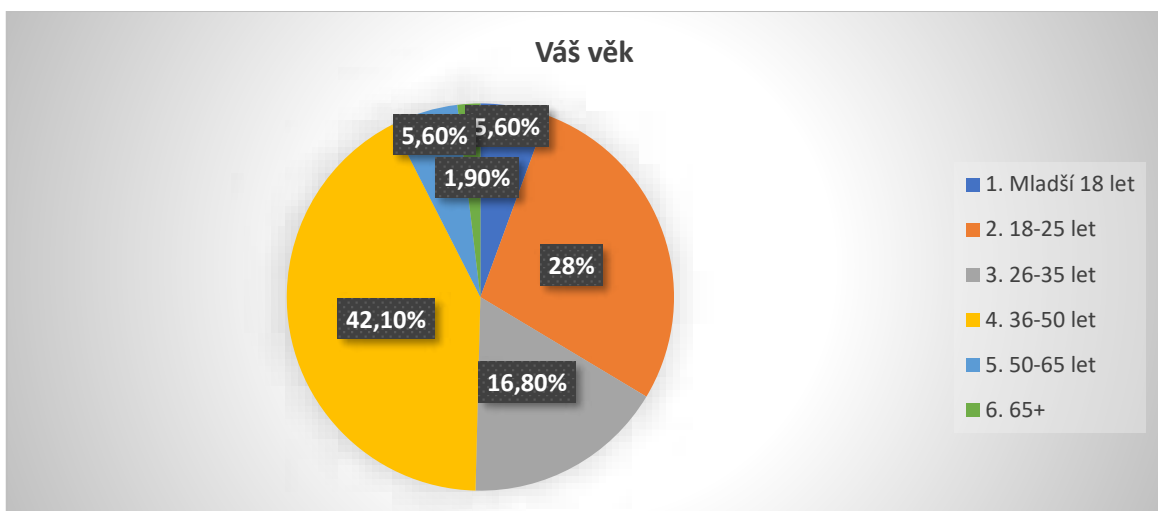

Zdroj: vlastní

2. Věk respondentů

Věková skupina respondentů byla rozdělena do 6 věkových kategorií. Dotazník vyplnilo lidí ve věku mladší 18 let 5,6 % (6) respondentů. Velkovou skupinu 18-25 let tvoří 28 % (30). Následující skupina byla rozdělena na 26-35 let, kterou skládá 16,8 % (18) dotazujících. Největší počet odpovědí (45) bylo vyplněno osobami ve věku 36-50 let, pak 5,6 % (6) osoby ve věku 50-65 let, a zbytek 1,9 % (2) osoby ve věkové kategorii 65+.

Graf č.2: Věk

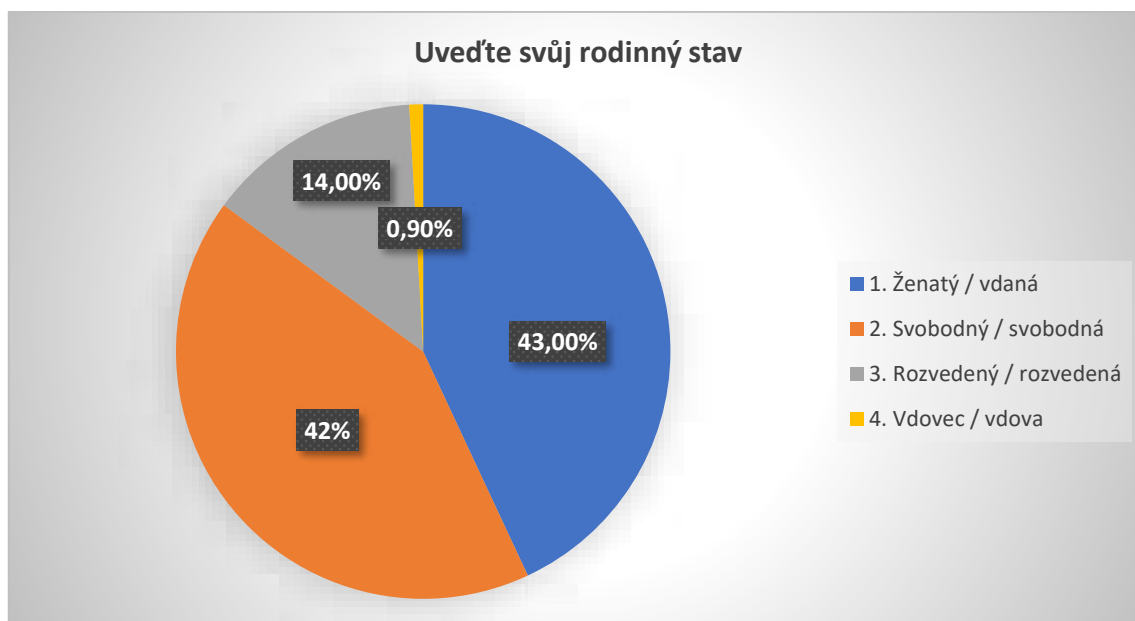

Zdroj: vlastní

3. Rodinný stav respondentů

Ze všech dotázaných 43 % (46 osob) uvedli, že jsou ženatí nebo vdané, 42,1 % (45 jedinců) uvedli, že jsou svobodní, 14 % (15) respondentů uvedlo svůj stav jako rozvedený nebo rozvedená, 0,9 % (1 osoba) - vdovec nebo vdova.

Graf č.3: Rodinný stav

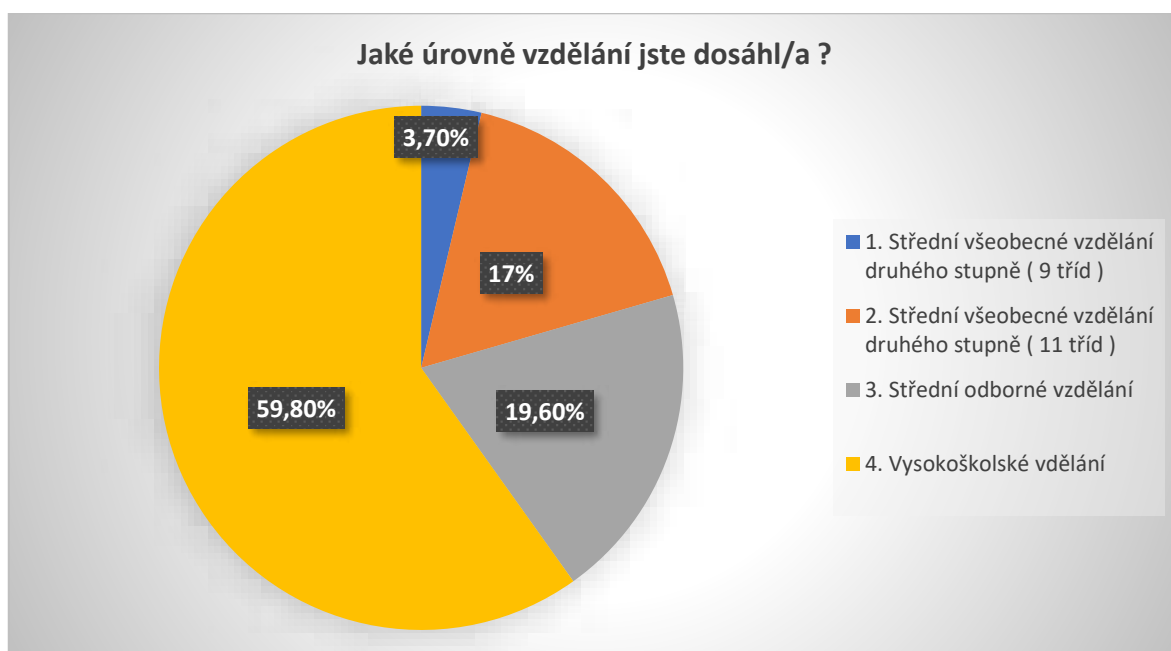

Zdroj: vlastní

4. Vzdělání respondentů

Z otázky vzdělání respondentů vyplývá, že většina dotazovaných jedinců (59,8 %, což představuje 64 respondentů) disponuje vysokoškolským vzděláním. To naznačuje vysokou úroveň formálního vzdělání u této skupiny. Zároveň 19,6 % respondentů (21 jedinců) má středně odborné vzdělání, zatímco 16,8 % (18 respondentů) uvádí, že mají střední všeobecné vzdělání třetího stupně, což zahrnuje absolventy tříd 11-12. Pouze malá část respondentů, konkrétně 3,4 % (4 jedinci), má střední všeobecné vzdělání druhého stupně (9 tříd).

Graf č.4: Vzdělání

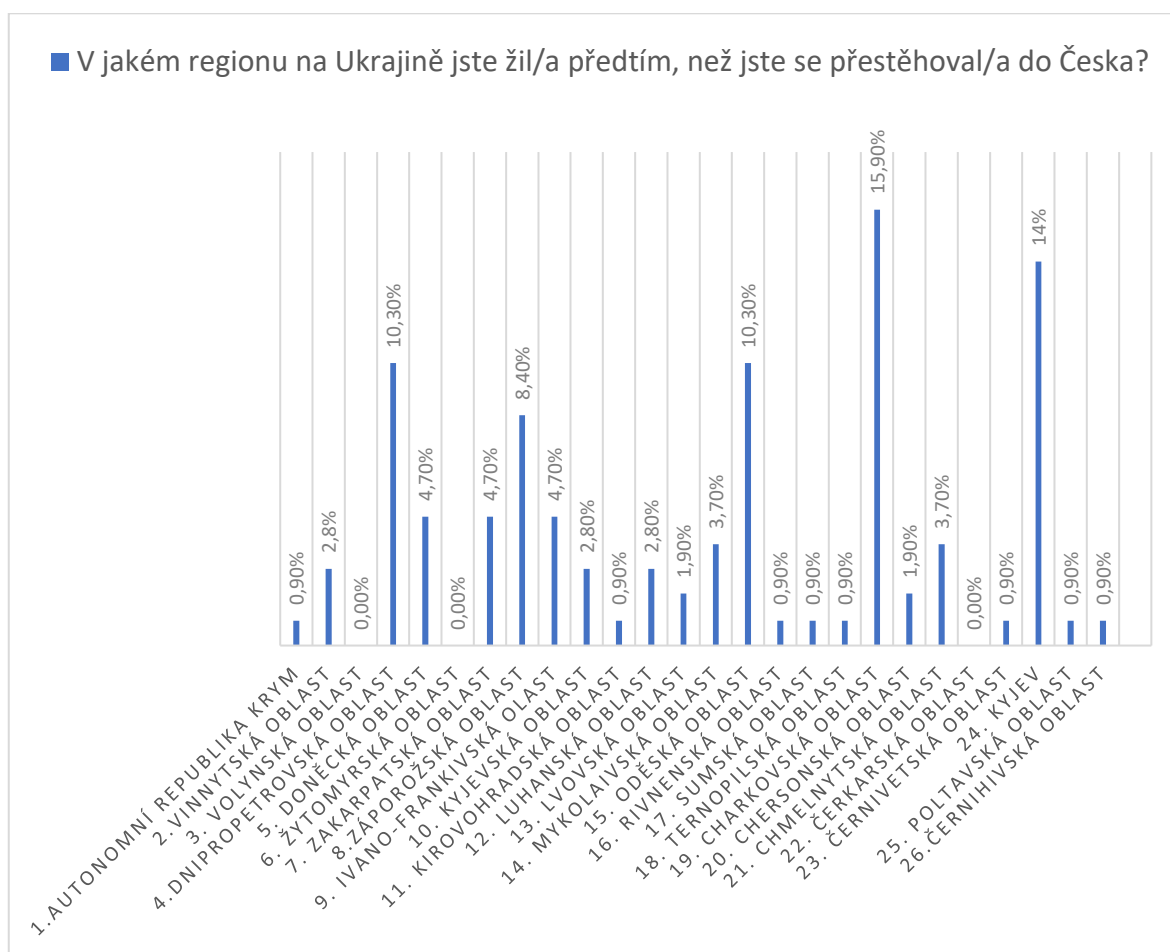

Zdroj: vlastní

5. Z jakého regionu pochází respondent

Největší část respondentů 15,9 % (17) pochází z Charkovské oblasti, 14 % (15) z hlavního města Kyjev, 10,3 % (11) z Oděské oblasti, dalších 10,3 % (11) z Dnipropetrovské oblasti, 8,4 % (9) ze Záporožské oblasti, 4,7 % z Doněcké oblasti, dalších 4,7 % (5) Zakarpatská oblast, 4,7 % také z Ivano-Frankovské oblasti, 3,7 % (4) Mykolaiivská oblast, dalších 3,7 % (4) respondentů pochází z Chmelnycké oblasti, 2,8 % (3) z Luhanské oblasti, 2,8 % (3) také z Kyjevské oblasti, dalších 2,8 % z Vinnytské oblasti, 1,9 % (2) Lvovská oblast, dalších 1,9 % (2) respondentů z Chersonské oblasti, 0,9 % (1) Černivetská oblast, 0,9 % (1) Poltavská oblast, 0,9 % (1) Černihivská oblast, 0,9 % (1) Autonomní republika Krym, 0,9 % (1) Kirovohradská oblast, 0,9 % (1) Rivnenská oblast, 0,9 % (1) Sumská oblast, 0,9 % (1) Ternopilská oblast.

Graf č.5: Z jakého regionu pochází respondent

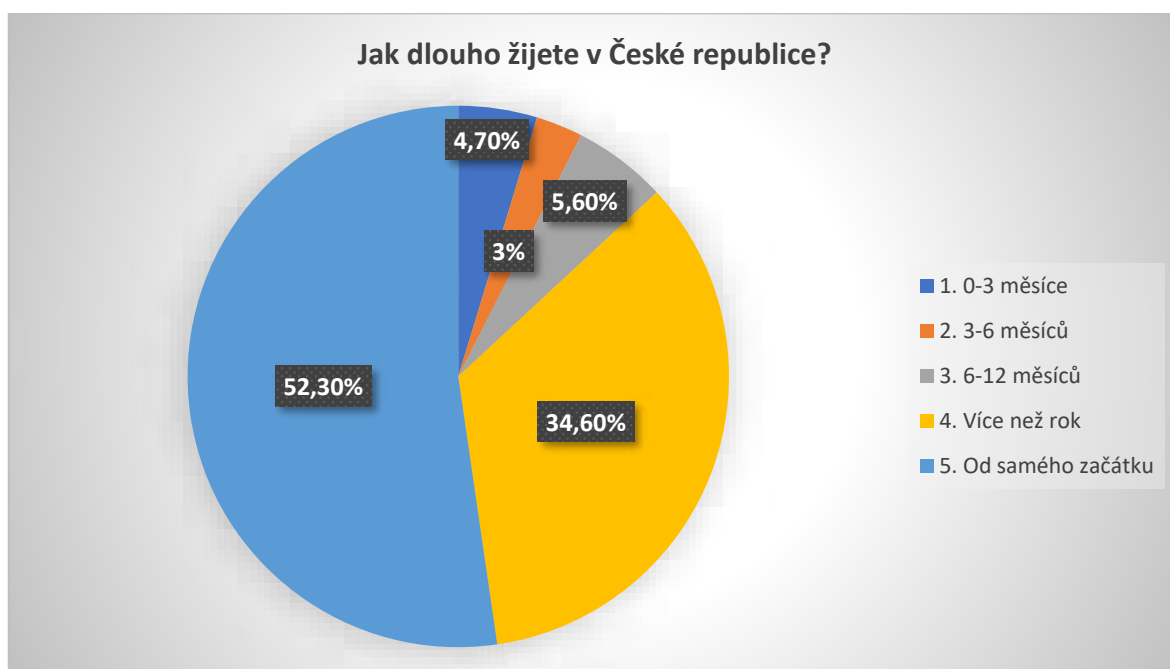

Zdroj: vlastní

6. Délka pobytu v České republice

Další otázka se týkala délky pobytu občana Ukrajiny s dočasnou ochranou na území České republiky. Podle údajů, které jsem získal více než polovina respondentů 52,3 % (56) se nachází v České republice od samého začátku války, to znamená přijeli během února-března v roce 2022. Další skupina lidí a konkrétně 34,6 % (37) pobývají v Česku o něco déle než rok. 5,6 % (6) uvedlo, že žijí na území od 6 do 12 měsíců, 2,8 % (3) dotázaných se zdržují v České republice kratší dobu do 3-6 měsíců, 4,7% (5) respondentů uvedlo, že jejich doba pobytu je pouze 0 až 3 měsíců.

Graf č.6: Délka pobytu v České republice

Zdroj: vlastní

7. Důvody stěhování do České republiky

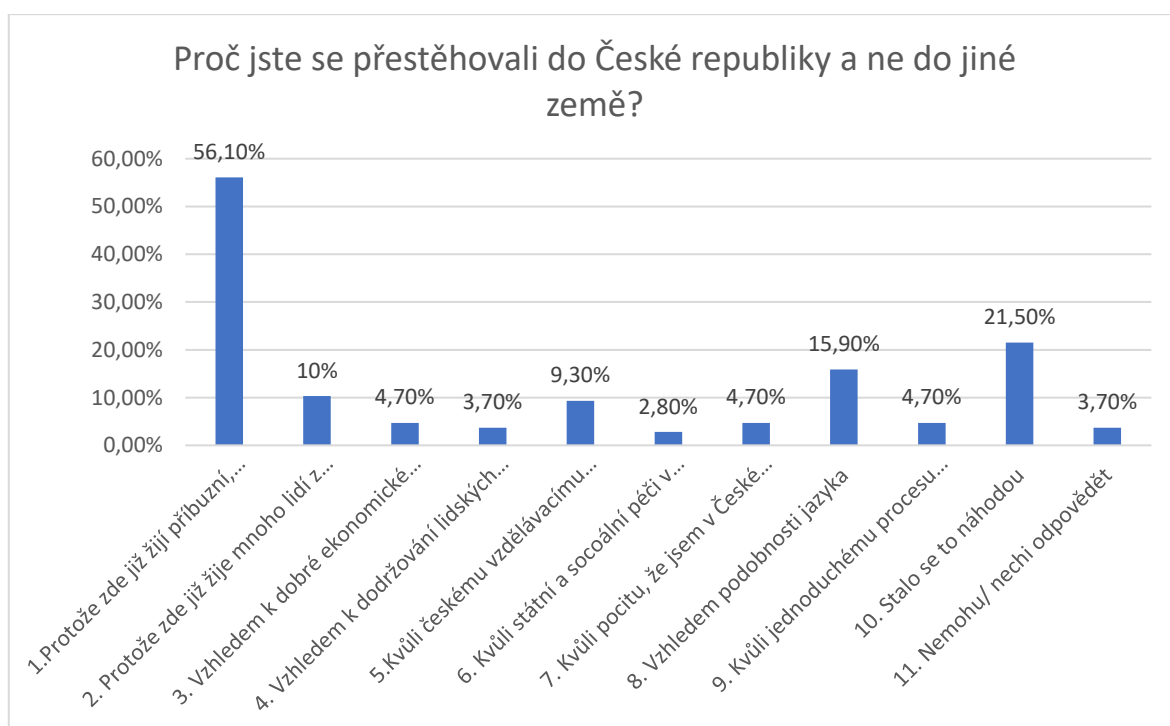
Tady jsem zjišťoval, proč občané Ukrajiny přechající před válkou vybrali jako destinaci Českou republiku, jakými důvody a motivací se řídili. V této otázce mohli respondenti vybrat jednu nebo více možností. Z celkového počtu 107 respondentů 60 osob, což je 56,1 % uvedlo, že Českou republiku vybralo proto, že zde žijí jejich příbuzní, 23 osob, což je 21,5% uvedlo, že se to stalo náhodně při evakuaci z Ukrajiny, 17 osob, což je 15,9 % z celkového počtu dotázaných uvedlo, že Česko vybraly kvůli jazykové podobnosti, 11 osob 10,3 % zaznamenalo, že důvodem bylo to, že v Česku již žije velká komunita Ukrajinců, 10 osob, což je 9,3 % uvedlo český vzdělávací systém jako jeden z hlavních důvodů, 5 osob 4,7% uvedlo dobrou ekonomickou situaci v České republice, dalších 5 osob vybralo Česko kvůli tomu, že jsou tady vítání, také 5 osob 4,7% uvedlo, že jednoduchý proces získání dočasné ochrany byl jedním z důvodem proč zvolili Českou republiku, 4 osoby 3,7% vybralo Českou republiku kvůli dodržování lidských práv, 3 osoby 2,8% uvedly státní sociální péči a podporu, 4 osoby 3,7% nemohly nebo nechtěli uvádět důvody.

Další získané odpovědi byly odlišné, proto budou uvedeny níže:

- Kvůli práci
- Vystudovala jsem bohemistiku v Kyjevě, jsem učitelka češtiny

- Neměla jsem na vybranou. Jela jsem tam, kam mi bylo řečeno
- Práce související s pomocí Ukrajine
- Prostě jsem chtěl
- Přijela jsem v lednu, věděla jsem, že se blíží válka, a rozhodovala jsem se tehdy mezi Slovenskem a Českou republikou. Díky Bohu a svému vnitřnímu pocitu jsem se nezmýlila a vybrala Česko
- Můj dům na Ukrajině zničeno
- Není tak daleko od Ukrajiny

Graf č.7: Důvody volby České republiky

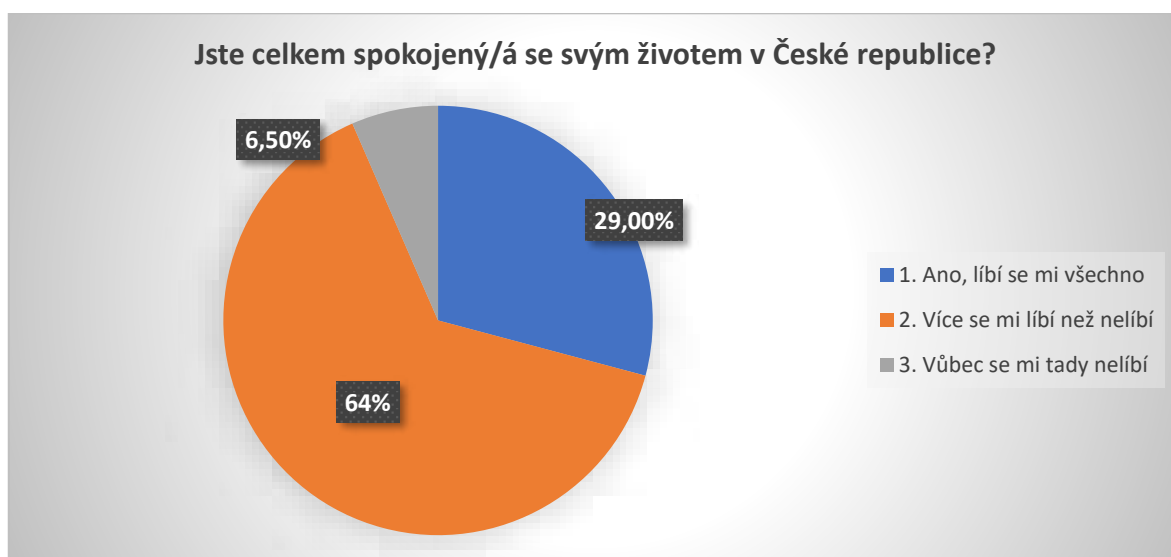

Zdroj: vlastní

8. Spokojenost Ukrajinců s DO v České republice

Na otázku, zda jsou Ukrajinci s dočasnou ochranou spokojení se životem v České republice většina respondentů 64,5 % (69) odpověděla, že jsou středně spokojení se životem v Česku, tudíž zvolili odpověď *více se mi líbí, než nelíbí*. 29 % (31) Ukrajinců říká, že jsou úplně spokojení, a že se jim všechno líbí, 6,5 % (7) respondentů odpovědělo, že nejsou spokojení se životem v České republice.

Graf č.8: Spokojenost Ukrajinců s DO v České republice

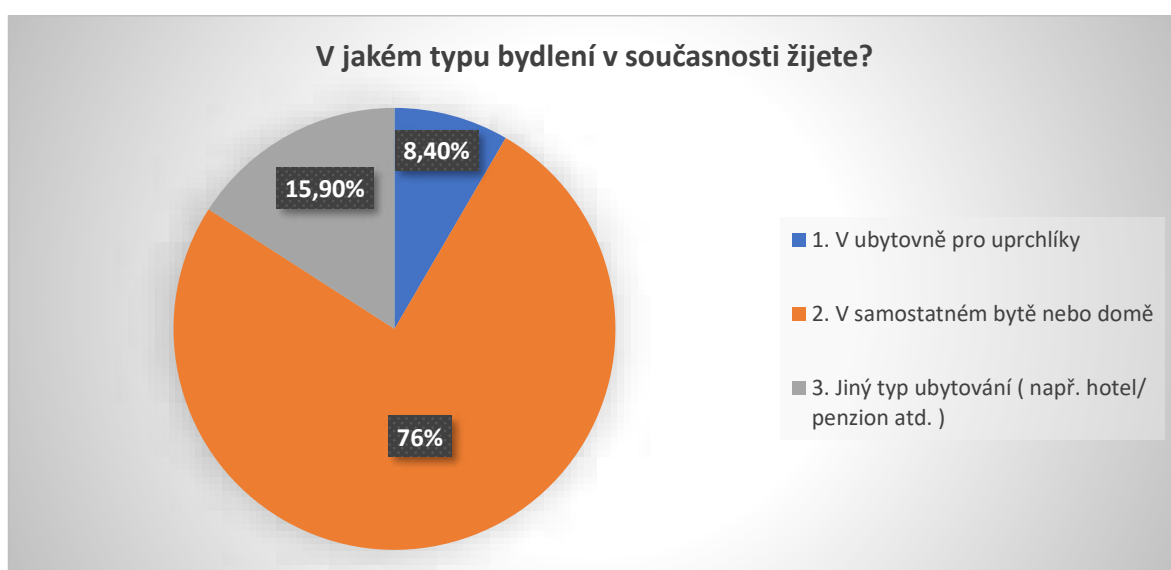

Zdroj: vlastní

9. Typ bydlení

Zkoumal jsem také v jakém typu bydlení žijí Ukrajinci s DO, jelikož bydlení hraje velmi důležitou roli při začlenění do nové společnosti a přímo se vztahuje k úrovni spokojenosti většiny válečných migrantů se životem v České republice. Podle získaných odpovědí 75,7 % (81) respondentů bydlí v samotném bytě nebo domě, 15,4 % (17) respondentů uvedlo, že bydlí v hotelích nebo penzionech, zbytek 8,4 % (9) v ubytovně pro uprchlíky.

Graf č.9: Bydlení

Zdroj: vlastní

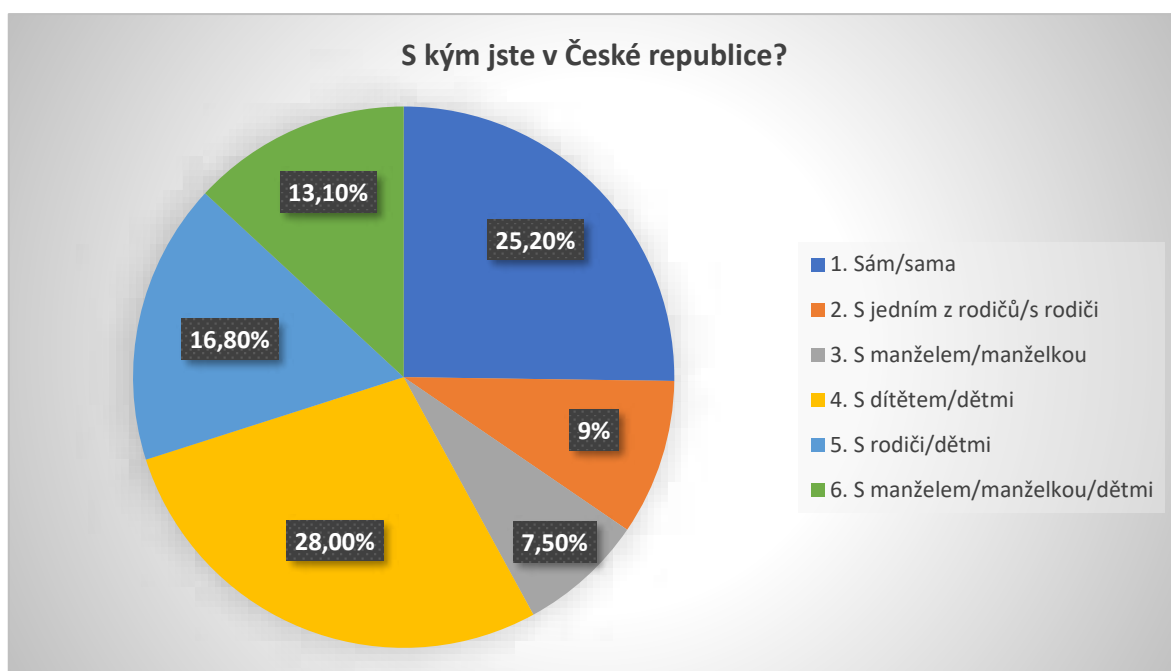
10. S kým jste v České republice?

Na tuto otázku, zda jsou sami v České republice nebo s někým respondenti odpověděli následujícím obrazem:

- 28 % (30) s dítětem nebo dětmi
- 25,2 % (27) respondentů uvádí, že jsou v Česku sami
- 16,8 (18) odpovědělo, že jsou s rodiči/děti
- 13,1 % s manželem/manželkou a dětmi
- 9,3 % respondentů uvedlo, že jsou v Česku s jedním z rodičů nebo s rodiči
- 7,5 % jsou v České republice s manželem a manželkou

Tyto údaje poskytují podrobný pohled na různorodost životních situací respondentů v České republice a je to důležité pro pochopení jejich sociálního prostředí a podmínek života v této zemi.

Graf č.10: Sociální prostředí a rodina

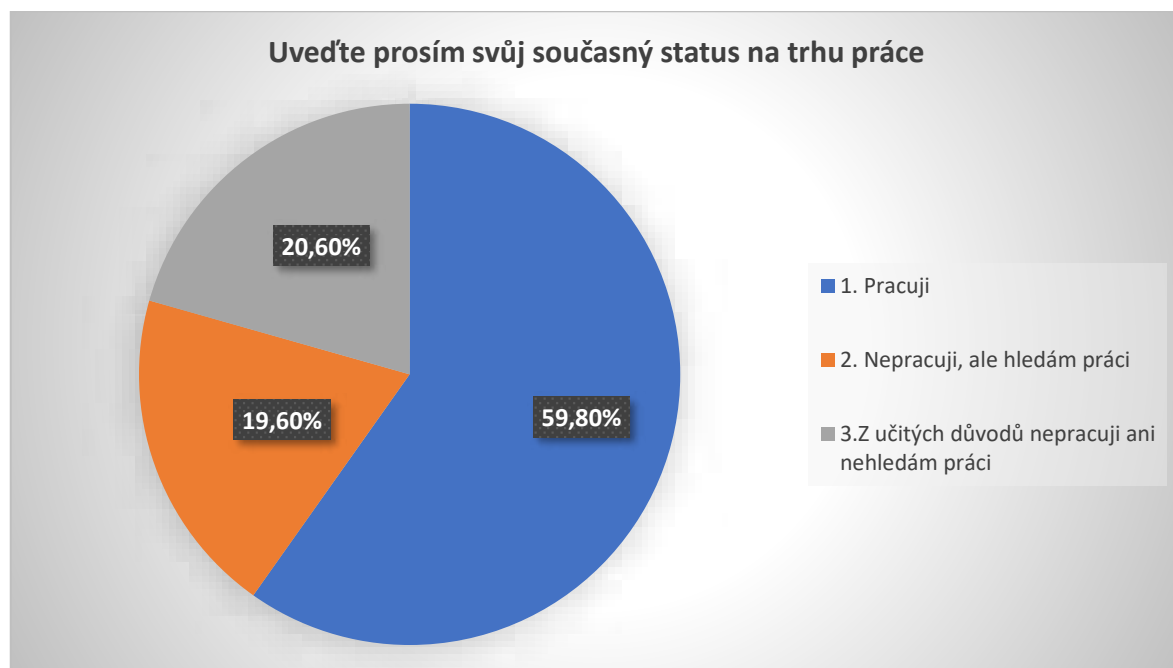
Zdroj: vlastní

11. Status na trhu práce

Jedním z ukazatelů integrace do nové společnosti je zaměstnání, proto pro mě bylo důležité zjistit současný stav zaměstnání dotázaných Ukrajinců s DO.

Z celkového počtu 107 respondentů 59,8 % (64) odpovědělo, že momentálně pracuje, 20,6 % (22) respondentů z určitých důvodů nepracuje, těmi důvody mohou být děti, zdravotní potíže apod., 19,6 % (21) dotázaných osob nepracuje ani si nehledají práci.

Graf č.11: Status na trhu práce

Zdroj: vlastní

12. Profesní zázemí

Tato otázka zjišťuje, zda osoby s DO vykonávají stejnou práci jako na Ukrajině, nebo po přestěhování do Česka změnily profesi. Z celkového počtu 107 dotázaných 74 (69,2 %) osob pracuj a 42 (39,3 %) nepracuje. Z těchto 74 osob 41 (38,3 %) pracuje v nové profesi, kterou v minulosti nevykonávalo, pouze 24 osob (22,4 %) pracuje ve stejné profesi jako na Ukrajině. Z tohoto vyplývá, že většina odborníků v té nebo jiné profesi pracují mimo obor.

Graf č.12: Profesní zázemí

Zdroj: vlastní

13. Platba za ubytování

Tato otázka se zabývala, zda Ukrajinci s DO platí za svoje současné ubytování, nebo bydlí zdarma. 91,6 % (98) Ukrajinců s DO momentálně platí za ubytování a pouze 8,4 % (9) mají bydlení bezplatné.

Graf č.13: Platba za ubytování

Zdroj: vlastní

14. Výše měsíčního poplatku za ubytování

23,4 % (25) dotázaných uvádí, že měsíčně odvádí od 5 do 10 tisíc korun za ubytování, 20,6 % (22) odpovědělo, že za ubytování platí od 20 do 25 tisíc korun, 18,7 % (20) dotázaných platí od 10 do 15 tisíc korun, 16,8 % (18) respondentů odvádí měsíčně od 15 do 20 tisíc korun za bydlení, 10,3 % (11) platí více než 25 tisíc korun měsíčně, 6,5 % (7) odvádí každý měsíc od tisíc do 5 tisíc korun, ostatní 3,7 % (4) bydlí zdarma.

Graf č.14: Výše měsíčního poplatku za ubytování

Zdroj: vlastní

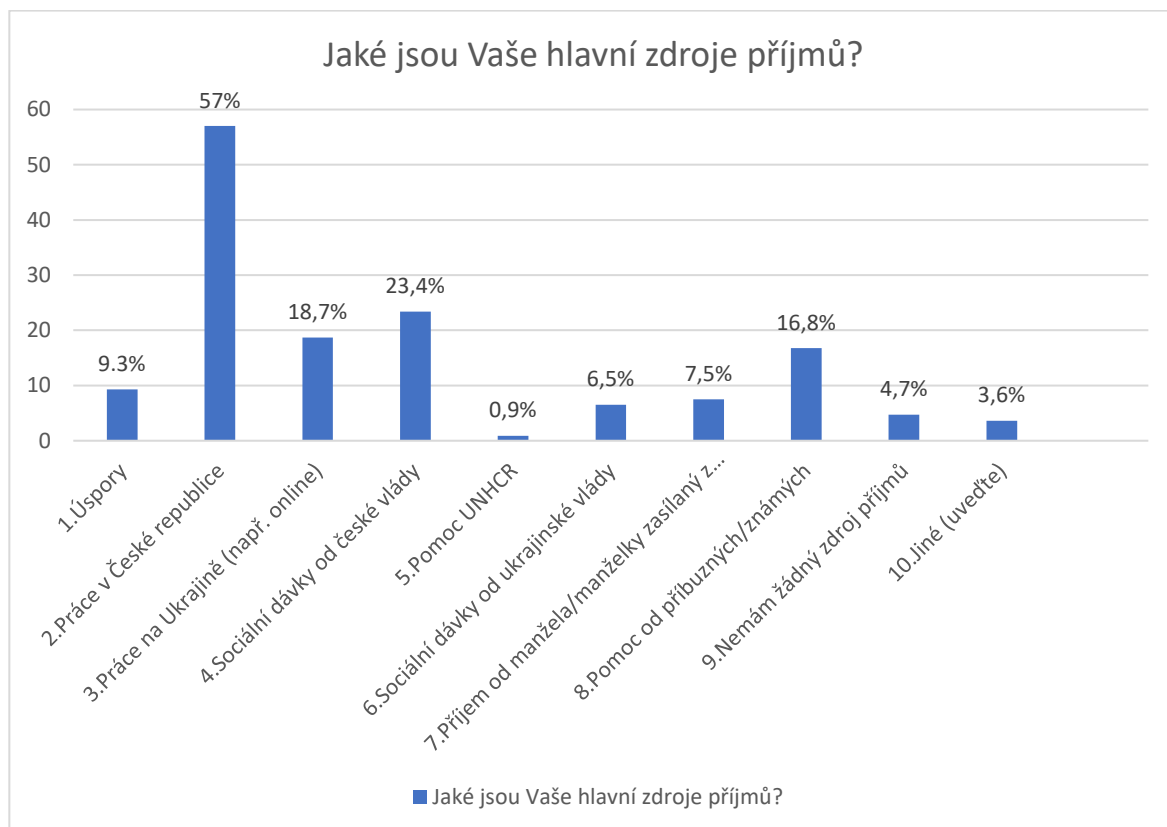
15. Zdroje příjmů

Další otázka se zabývala zjištěním hlavních zdrojů příjmů Ukrajinců s DO. Respondenti mohli vybrat jednu, dvě nebo více možností. Ze všech dotázaných osob většina 57 % (61) vybralo jako jeden z hlavních zdrojů příjmů práci v České republice, 23,4 % (25) uvedlo sociální dávky od státu jako důležitý zdroj příjmů, 18,7 % (20) říká, že jejich hlavní zdroj příjmů je práce na dálku na Ukrajině, 16,8 % uvádí pomoc příbuzných a známých jako zdroj jejich příjmů, 9,3 % (10) májí jako jeden z hlavních zdrojů příjmů jejich úspory, 7,5 % (8) vybralo možnost příjem manžela/manželky, 6,5 % (7) sociální dávky od Ukrajiny, 4,7 % (5) uvádí, že nemají žádný zdroj příjmů, 0,9 % (1) pomoc od UNHCR.

Další získané odpovědi byly odlišné, proto budou uvedeny níže:

- Stipendium
- Pomoc od rodičů
- Materský příspěvek z Ukrajiny

Graf č.15: Hlavní zdroje příjmů

Zdroj: vlastní

16. Finanční situace cizinců s DO.

Tato otázka zkoumá, jaká je finanční situace cizinců s DO, zda prostředky, které momentálně dostávají jsou dostačující pro uspokojení jejich základních potřeb. Podle odpovědí 57 % (61) cizincům jejich finanční prostředky stačí, jen v případě, když hodně šetří, 23,4 % (25) úplně stačí, 19,5 % (21) uvádí, že jejich prostředky jim vůbec nestačí pro uspokojení jejich potřeb.

Graf č.16: Finanční situace cizinců s DO

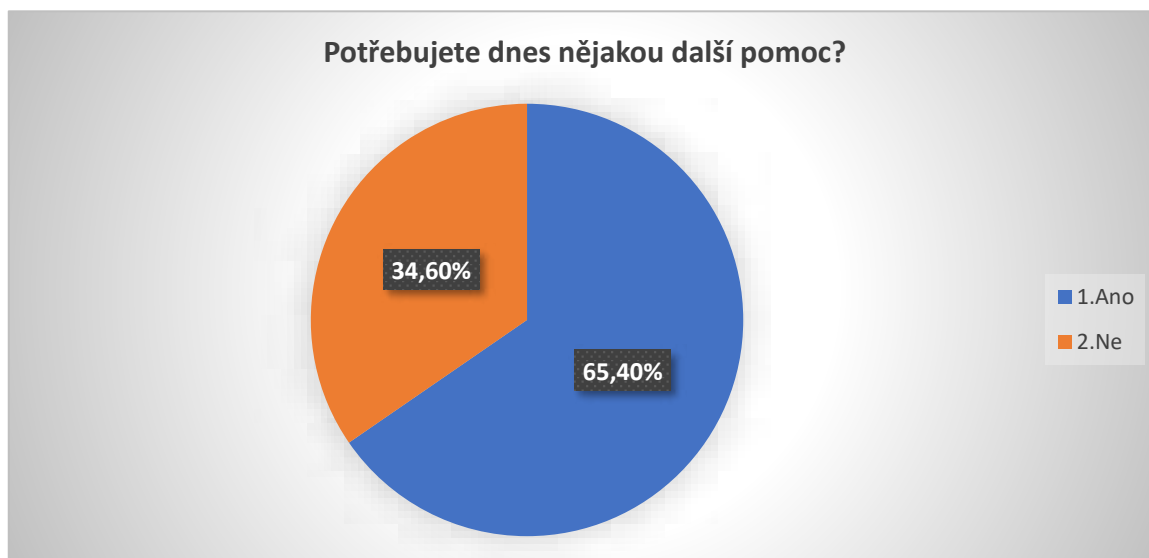

Zdroj: vlastní

17. Pomoc

Proces začlenění do nové společnosti je dlouhý a náročný proces, proto cizinci potřebují pomoc nejen na začátku integrace, ale během celého procesu. Pomocí této otázky jsem chtěl jsem zjistit, jak velká část Ukrajinců s DO ještě stále potřebuje pomoc od českého státu a společnosti. Na otázku, zda cizinci s DO na území České republiky potřebují nějakou pomoc 65,4 % (70) respondentů odpovědělo, že pomoc potřebují, 34,6 % (37) respondentů uvedlo, že žádnou pomoc již nepotřebují.

Graf č.17: Pomoc

Zdroj: vlastní

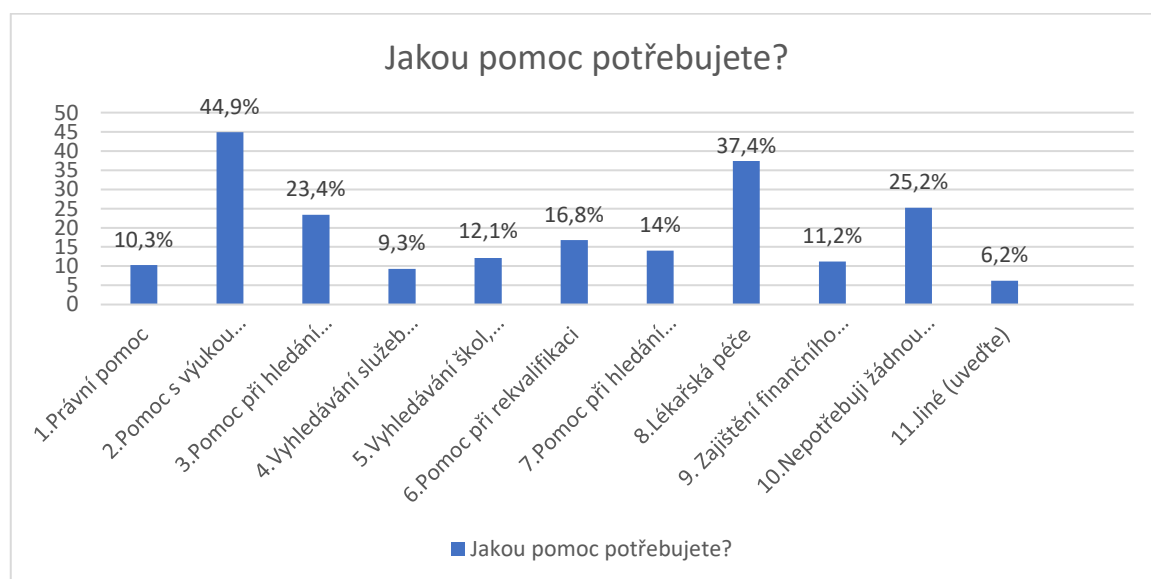
18. Druh žádoucí pomoci

Tato otázka poskytuje detailní přehled, jakou pomoc konkrétně cizinci s dočasnou ochranou potřebují v současnosti. Na tuto otázku respondenti mohli dávat jednu nebo více odpovědí. Nejvíce cizinců 44,9 % (48) , podle údajů, které jsem získal potřebuje pomoc s výukou českého jazyka, dále 37,9 % (40) tvrdí, že potřebují lékařskou pomoc, 23,4 % (25) respondentů uvádí, že potřebují pomoc při hledání zaměstnání, 16,8 % (18) poptává pomoc s rekvalifikací, poměrně velká část cizinců 14 % (15) potřebuje pomoc s hledáním ubytování, 12,1 % (13) uvedli, že potřebují pomoc s hledáním škol, vysokých škol, vzdělávacích institucí, 11,2 % (12) potřebují pomoc se zajištěním finančního postavení, 10,3 % (11) vyžadují právní pomoc, 9,3 % (10) potřebují pomoc s hledáním služeb pro děti, školy pro děti či vzdělávací instituce pro děti, 25,2 % (27) uvedlo, že žádnou pomoc momentálně nepotřebují.

Další získané odpovědi byly odlišné, proto budou uvedeny níže:

- Pomoc se socializaci
- Anonymní služby psychologa a psychoterapeuta
- Organizace setkávání Ukrajinců
- Jsem těhotná, v době, kdy nebudu moci pracovat, budu potřebovat různou pomoc spojenou s těhotenstvím a porodem
- Částečná pomoc s náklady na bydlení i pro pracující osoby

Graf č.18: Druh žádoucí pomoci

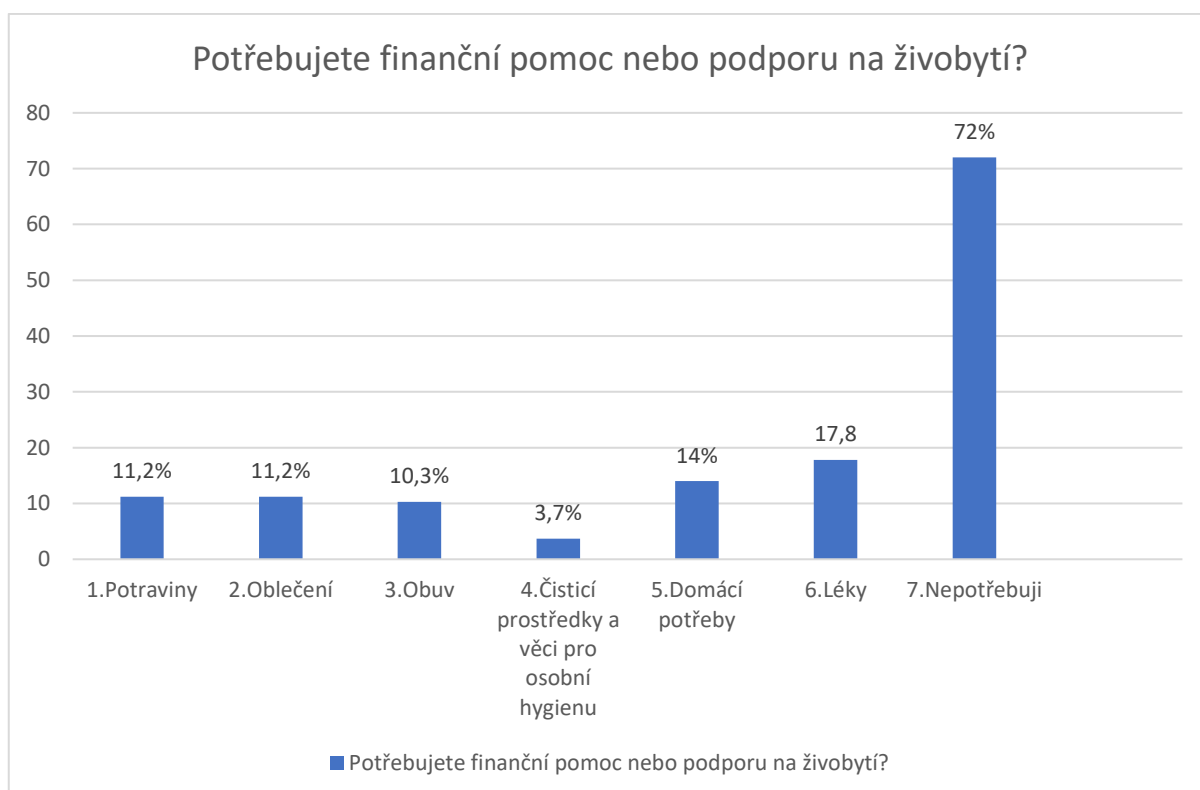

Zdroj: vlastní

19. Finanční pomoc a podpora na živobytí

Tato otázka se zabývala, zda Ukrajinci s DO potřebují nějakou finanční pomoc nebo podporu na živobytí. Většina respondentů 67,3 % odpověděli, že tento druh pomoci nepotřebují, 17,8 % (19) respondentů uvedlo, že potřebují léky, dále pak 14 % (15) potřebují domácí potřeby, 11,2 % respondentů odpovědělo, že potřebují potraviny a stejný počet respondentů potřebuje oblečení, 10,3 % (11) potřebují obuv, čisticí a hygienické prostředky potřebuje jen 3,7 % (4) respondentů.

Graf č.19: Finanční pomoc a podpora na živobytí

Zdroj: vlastní

20. Dostupnost vzdělávání pro ukrajinské uprchlíky

U této otázky bylo za cíl zjistit, jak vnímají dostupnost vzdělávání ukrajínští uprchlíci na území České republiky. Většina respondentů 50,5 % (54) je středně spokojená s poskytnutou možností českým státem se vzdělávat, poměrně velká část 41,1 % (44) je úplně spokojená a 8,4 % (9) dotázaných respondentů jsou nespokojeni.

Graf č.20: Dostupnost vzdělávání pro ukrajinské uprchlíky

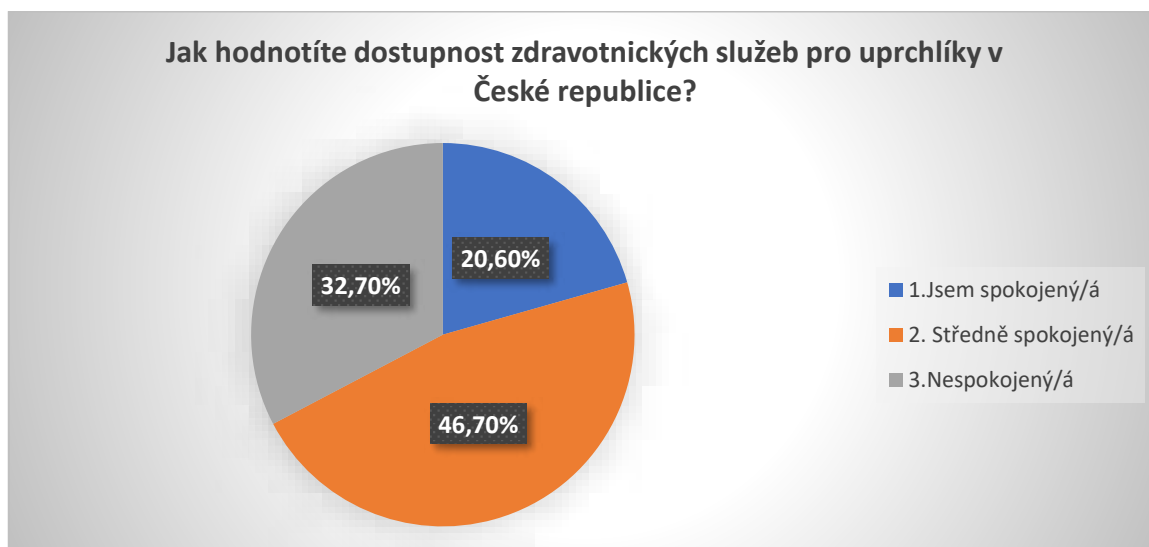

Zdroj: vlastní

21. Dostupnost zdravotnických služeb pro ukrajinské uprchlíky

Zdravotnické služby jsou důležité pro blahobyt každého člověka. Tato otázka se věnovala úrovni spokojenosti uprchlíků z Ukrajiny s poskytováním zdravotnických služeb na území České republiky. Podle výsledků, které jsem obdržel, 46,7 % (50) respondentů jsou středně spokojeni s dostupností zdravotnických služeb, 32,7 % (35) respondentů, což je poměrně velká část, jsou nespokojeni s dostupností těchto služeb, nejmenší procento 20,6 % (22) nevnímají žádné problémy a jsou celkově spokojeni.

Graf č.21: Dostupnost zdravotnických služeb pro ukrajinské uprchlíky

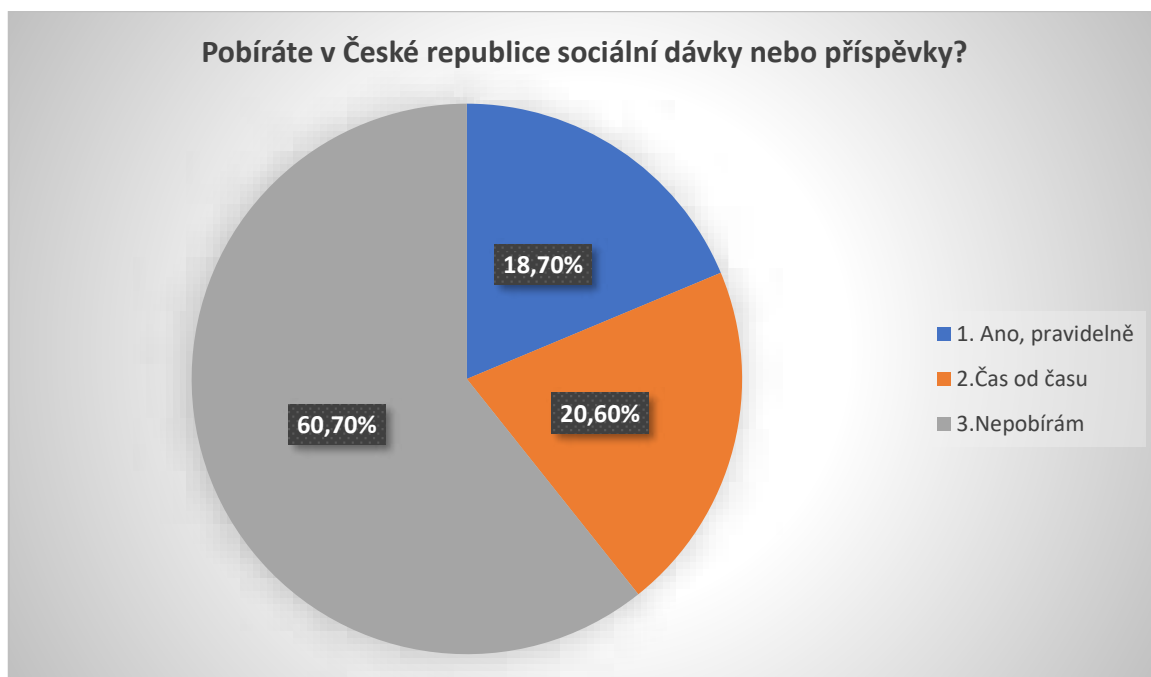

Zdroj: vlastní

22. Pobírání dávek

Tato otázka zjišťuje na kolik Ukrajinci s dočasnou ochranou jsou závislí na finanční pomoci od státu. Většina respondentů 60,7 % (65) uvedla, že žádné dávky nepobírá, 20,6 % (22) pobírají čas od času a jen malá část 18,7 % (20) pobírá pravidelně.

Graf č.22: Pobírání dávek

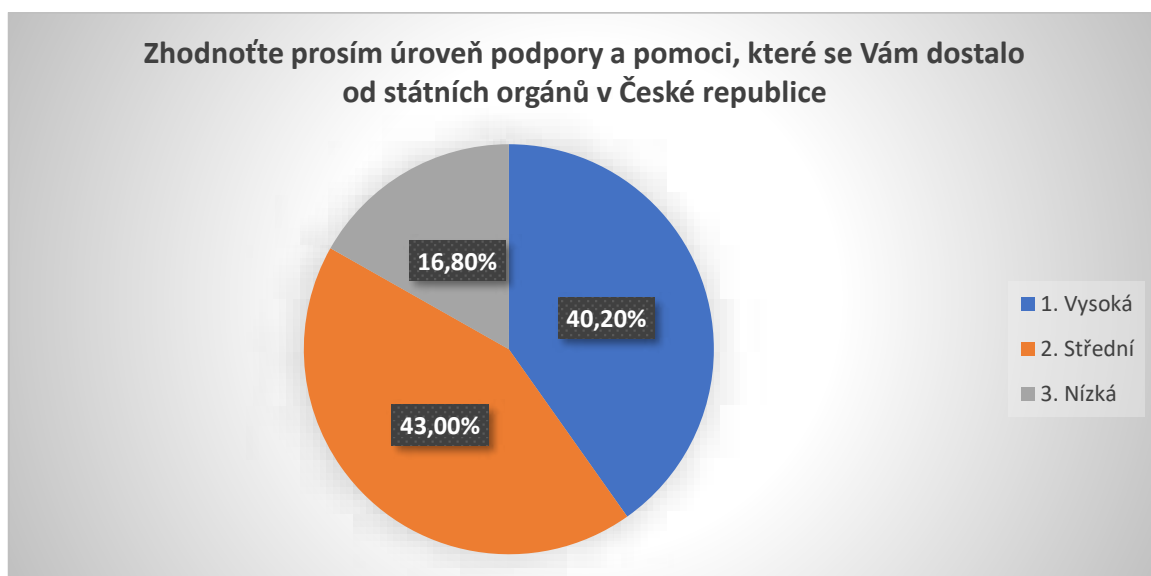

Zdroj: vlastní

23. Úroveň podpory od státních orgánů v České republice.

Touto otázkou jsem se pokusil zjistit, jak vnímají Ukrajinci s dočasnou ochranou podporu, kterou jim poskytly české státní orgány, a jakou ji přisuzují úroveň. Podle získaných odpovědí 43 % (46) respondentů vnímá podporu od státu na střední úrovni, 40,2 % (43) ji hodnotí na vysoké úrovni, ostatních 16,8 % (18) přisuzují nízkou úroveň.

Graf č.23: Úroveň podpory od státních orgánů v České republice

Zdroj: vlastní

24. Úroveň podpory od neziskových organizací v České republice

Během dlouhé doby se neziskové organizace snaží podporovat a poskytovat všestrannou pomoc Ukrajincům s DO, proto mě zajímalo, jak hodnotí úroveň poskytované pomoci tito lidé od neziskových organizací. 42,1 % (45) respondentů jsou středně spokojení s poskytnutou pomocí od neziskových organizací, 34,6 % (37) hodnotí na vysoké úrovni, 23,4 % (25) odpovědělo, že pomoc je na nízké úrovni.

Graf č.24: Úroveň podpory od neziskových organizací v České republice

Zdroj: vlastní

25. Začlenění do české společnosti

Podle získaných odpovědí 61,6 % (66) respondentů se cítí částečně integrováni, 23,4 % (25) respondentů odpovědělo, že jsou neintegrováni, pouze 15 % (16) se cítí plně integrováni.

Graf č.25: Začlenění do české společnosti

Zdroj: vlastní

26. Překážky na trhu práce

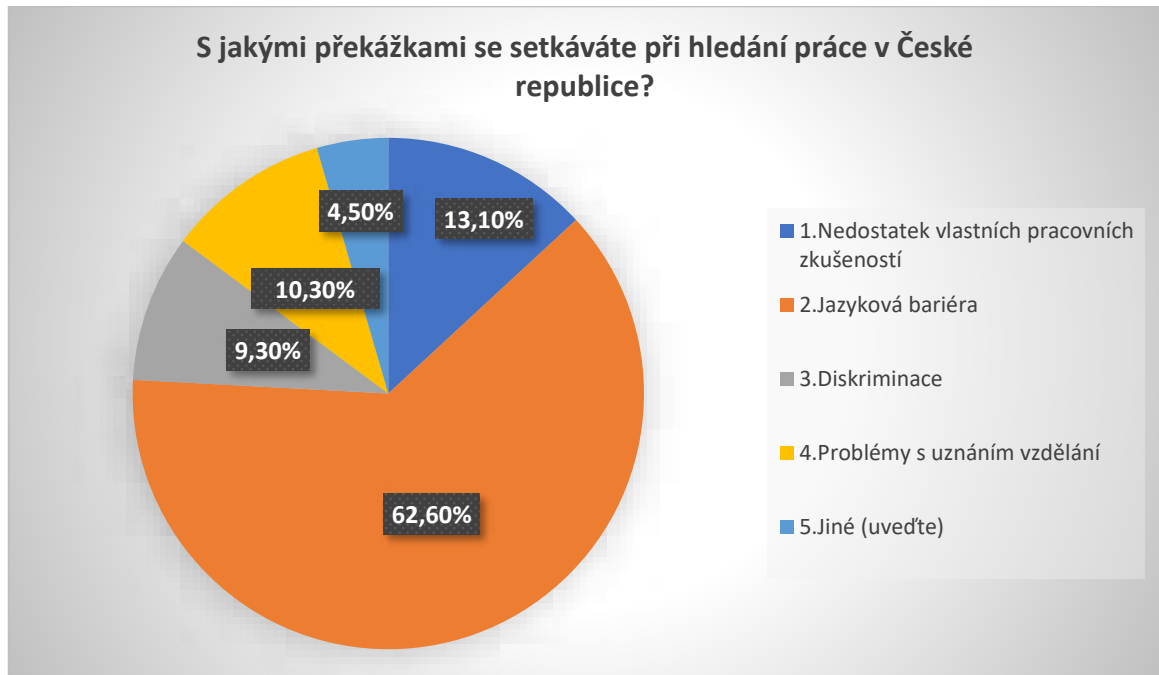
Cizinci jsou nejzranitelnější skupina osob na trhu práce, často se setkávají s různými problémy a bariery při hledání práce či při samotném procesu zaměstnávání. Práce je velmi důležitým aspektem začlenění do nové společnosti. Tato otázka zjišťuje, s jakými konkrétně problémy se potýkají cizinci s DO na trhu práce. Největší počet respondentů 62,6 % (67) uvádí, že největší překážkou na trhu práce je jazyková bariera, dále 13,1 % (14) odpovědělo, že překážkou je nedostatek vlastních pracovních zkušeností, 9,3 % (10) vybralo diskriminaci jako největší problém při zaměstnávání, 10,3 % (11) mají problémy s uznáním vzdělání, tady pravděpodobně se jedná o lékařské obory.

Další získané odpovědi byly odlišné, proto budou uvedeny níže:

- Pro mě je největším problémem „náš a cizí“ na trhu práce
- Důchodce
- Malý trh práci

- Nemám žádný problém
- Diskriminace v tom smyslu, že zaměstnavatelé upřednostňují Čechy, takže je těžké získat pracovní místo

Graf č.26: Překážky na trhu práce

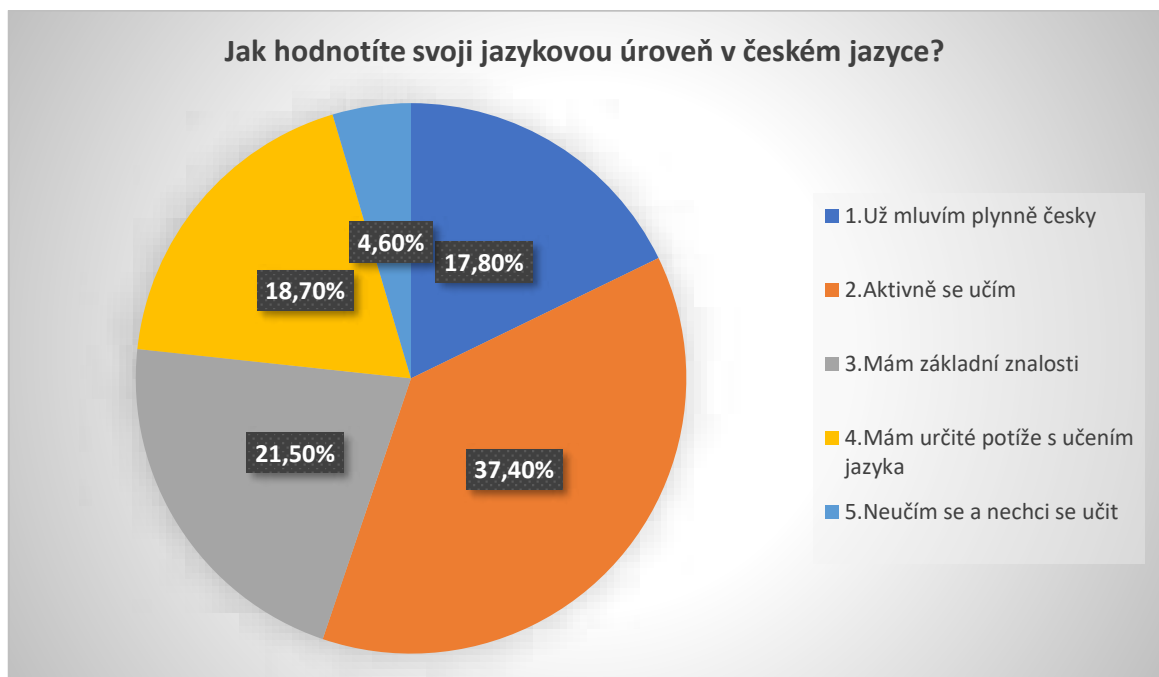

Zdroj: vlastní

27. Jazyková úroveň

Důležitým aspektem integrace je znalost místního jazyka. Tato otázka zjišťuje, na jaké úrovni ovládají cizinci s DO český jazyk. 37,4 % (40) respondentů podle získaných odpovědí uvedli, že jsou v procesu učení a aktivně se učí jazyk, 21,5 % (23) již má základní znalosti, 18,7 % (20) má určité potíže s učením jazyka, 17,8 % (19) už mluví plynně česky, 4,7 % (5) neučí se jazyk ani nechce se učit.

Graf č.27: Jazyková úroveň

Zdroj: vlastní

28. Plánujete se v budoucnu vrátit na Ukrajinu, zůstat v České republice nebo se přestěhovat do jiné země?

Největší část cizinců s DO 34,6 % (37) nevědí, zda chtějí zůstat v České republice, vrátit se na Ukrajinu, nebo se přestěhovat do jiného státu, 33,6 % (36) plánují zůstat v České republice, 24,3 % (26) se plánují vrátit na Ukrajinu, 4,7 % (5) se plánují přestěhovat do jiné země.

Další získané odpovědi byly odlišné, proto budou uvedeny níže:

- Nic zatím neplánuji, aby se zbytečně nestresovat
- Bud se vrátím na Ukrajinu nebo se přestěhuji do jiného státu

Graf č.28: Plány do budoucna

Zdroj: vlastní

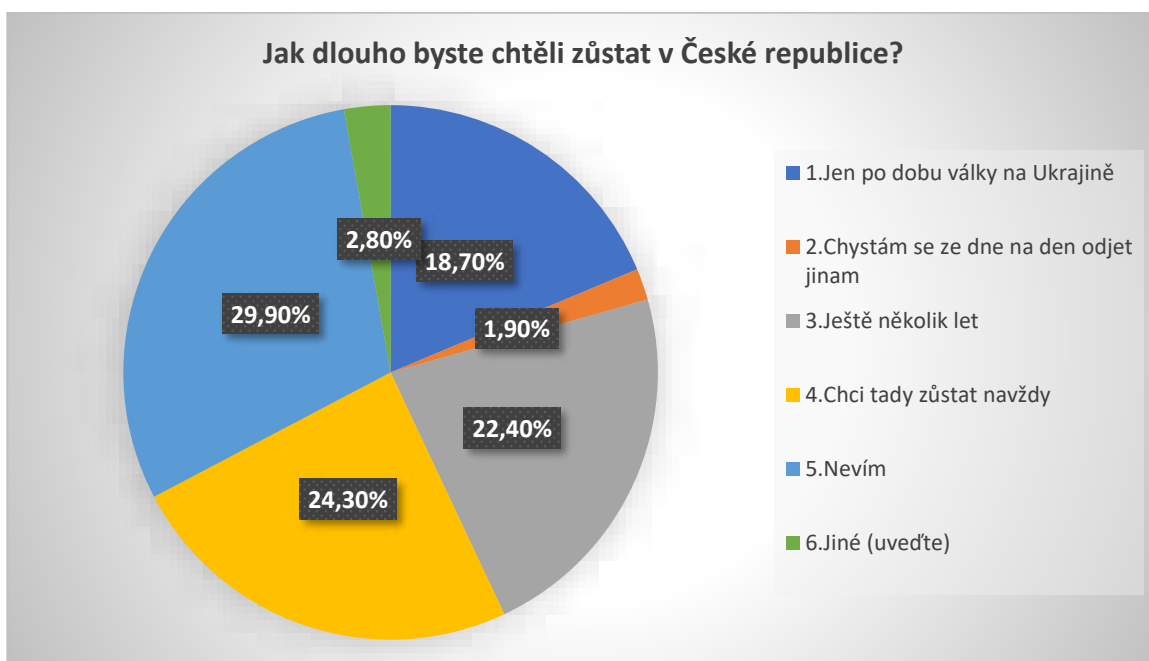
29. Jak dlouho byste chtěli zůstat v České republice?

Tato otázka zkoumá, jak dlouho by cizinci s DO chtěli zůstat v České republice. Největší podíl respondentů 29,9 % (32) nevědí, jak dlouho ještě chtějí zůstat v Česku, 24,3 % (26) odpověděli, že chtějí v Česku zůstat navždy, 22,4 % (24) plánují zůstat ještě několik let, 18,7 % (20) chtějí zůstat jen po dobu války na Ukrajině, 1,9 % (2) respondentů chystají se již ze dne na den odjet.

Další získané odpovědi byly odlišné, proto budou uvedeny níže:

- Do konce studia
- Kvůli tomu, že mám postižené dítě a jsou tady dobré speciální školy, tak zůstanu do té doby, dokud to bude potřebovat syn

Graf č.29: Jak dlouho byste chtěli zůstat v České republice?

Zdroj: vlastní

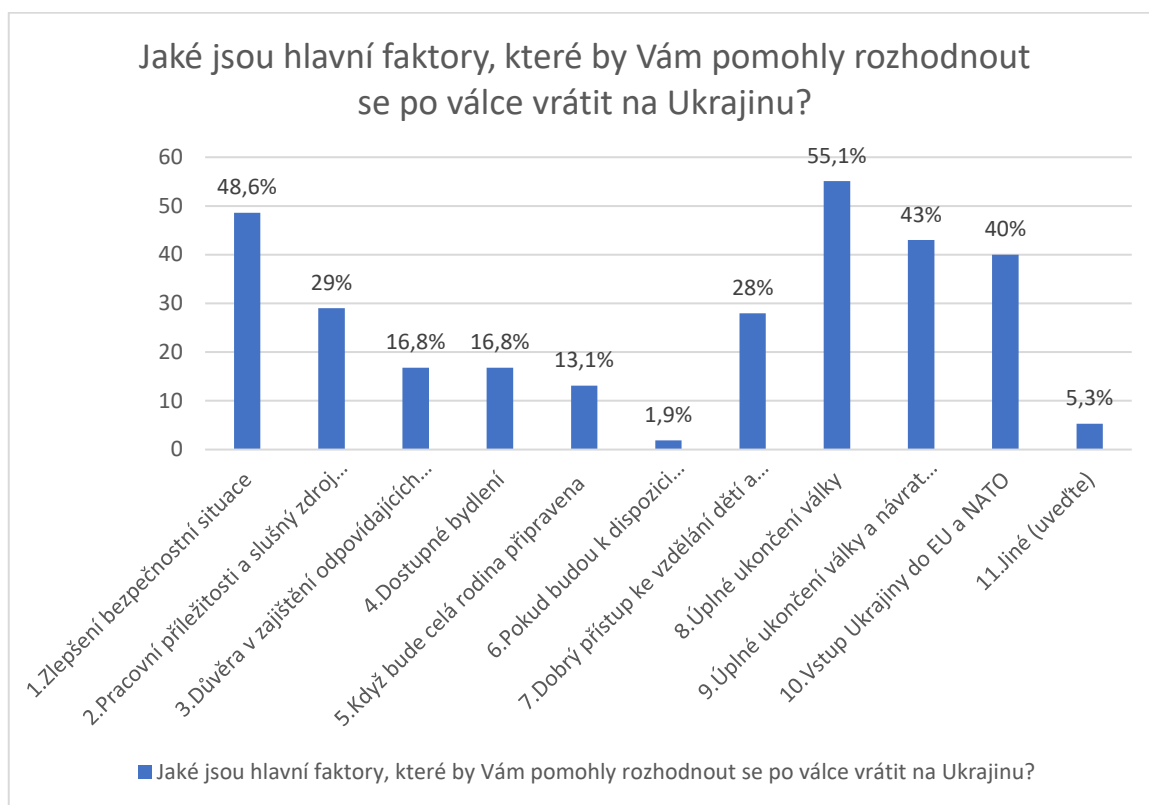
30. Faktory, které by pomohly se rozhodnou vrátit na Ukrajinu

Na tuto otázku respondenti mohli dát více odpovědí. Největší podíl respondentů 55,1 % (59) jako hlavní faktor uvádí úplné ukončení války, 48,6 % (52) zlepšení bezpečnostní situace, 43 % (46) úplné ukončení války a návrat všech okupovaných území, velká část Ukrajinců 37,4 % (40) by se vrátila domů, kdyby Ukrajina vstoupila do EU a NATO, 29 % (31) odpovědělo, že by se vrátili, kdyby na Ukrajině byla příležitost získat dobrou práci a odpovídající mzdu, pro 28 % (30) respondentů by byl motivujícím faktorem návratu dobrý přístup ke vzdělání, 16,8 % (18) uvádí důvěru v zajištění základních odpovídajících služeb, taktéž 16,8 % (18) dostupné bydlení, 13,1 % (14), když bude celá rodina připravena na návrat, 1,9 % (2) odpověděli, že se vrátí domů, pokud jim pomůže Česká republika s návratem.

Další získané odpovědi byly odlišné, proto budou uvedeny níže:

- Málo důvodů, proč se tam vracet, v příštím desetiletí nebude životní úroveň lepší než v Evropě, bez ohledu na to, jak je to v cizí zemi těžké
- Nemám se kam vrátit
- Úplné vítězství, návrat území, úplná změna vlády na Ukrajině
- Nechci se vracet zpátky. Nechci bydlet v sousedství s Ruskem
- Nic z výše uvedeného

Graf č.30: Faktory, které by pomohly se rozhodnout vrátit na Ukrajinu.

Zdroj: vlastní

31. Hlavní důvody, proč Ukrajinci s DO nechtějí se vracet na Ukrajinu

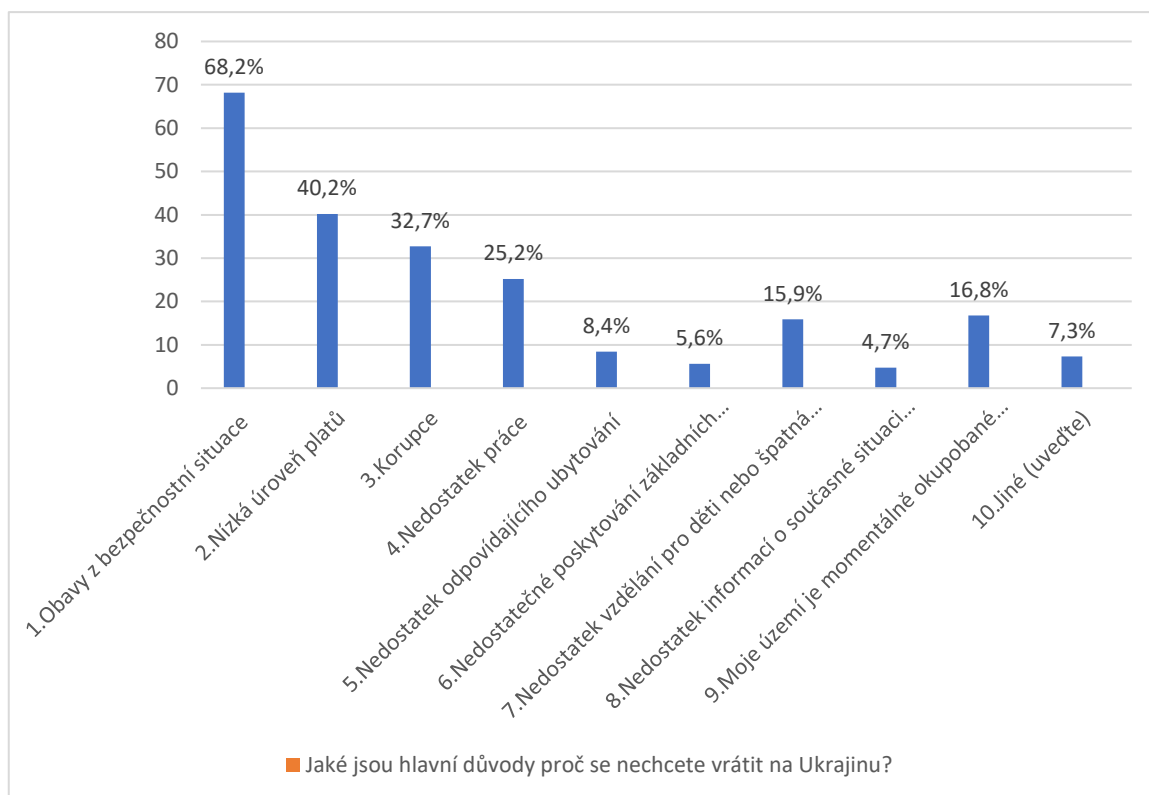
Velká část Ukrajinců se již postupně vrací na Ukrajinu, na relativně bezpečné území, kde se aktivně neválčí, ale nehledě na to, hodně Ukrajinců se nechce vracet domů, a právě tato otázka zjišťuje, proč někteří Ukrajinci s dočasnou ochranou nechtějí návrat absolvovat. Největší podíl respondentů 68,2 % (73) se nechce vracet domů kvůli obavám z bezpečnostní situace, 40,2 % (43) jako důvod uvedlo nízkou úroveň platů, 32,7 % (35) uvádějí korupci jako jeden z důvodů, 25,2 % (27) odpovědělo, že se nechtějí vracet kvůli nedostatku práce, 16,8 % (18) odpovědělo, že jejich území je okupované Ruskem, a nemají kam se vrátit, 15,9 % (17) uvádí důvod nedostatek možnosti vzdělávání pro děti a špatná úroveň vzdělávání, 8,4% (9) vybralo nedostatek odpovídajícího ubytování, 5,6 % (6) nedostatečné poskytování základních služeb, 4,7 % (5) nedostatek informací o současném stavu na Ukrajině.

Další získané odpovědi byly odlišné, proto budou uvedeny níže:

- Mobilizace
- Všechny výše uvedené důvody
- Nemám peníze na nový dům

- Chci se vrátit po vítězství
- Rozdíly v mentalitě a kvalitě života
- Již nemám se kam vrátit
- Válka pokračuje

Graf č.31: Důvody, proč někteří Ukrajinci nechtějí se vracet na Ukrajinu

Zdroj: vlastní

32. Co se Vám na životě v České republice líbí nejvíce?

Tato otázka byla otevřeného typu tak respondent mohl napsat veškeré svoje myšlenky. Podle analýzy získaných informací můžeme data rozdělit do dvou aspektů pozitivních a negativních. Mezi pozitivní aspekty, které byly v odpovědích zmíněny, patří například:

- Absence války a bezpečnost jako hlavní aspekty, které vytvářejí pohodlí a poskytují klid
- Příležitosti k rozvoji, vzdělání, zdravotní péče, dobré podmínky pro zaměstnání a platy
- Stabilita života, možnosti pro děti získat kvalitní vzdělání
- Přátelský postoj Čechů k uprchlíkům, jejich tolerance, pomoc a podpora ze strany vlády a nevládních organizací

Negativní aspekty, které byly zmíněny:

- Někteří lidé se cítí nepříjemně nebo uvádějí nedostatečnou podporu ze strany státu nebo sociálních služeb
- Zmíněny jsou také potíže s jazykem, které ztěžují adaptaci na nové prostředí

Celkově výsledky ukazují, že život v České republice hodnotí uprchlíci z Ukrajiny obecně pozitivně. Přestože existují určité problémy, většina respondentů se v novém prostředí cítí podporována a stabilní a oceňuje příležitosti, které v České republice mají.

33. Jaké aspekty zdravotnických anebo sociálních služeb je třeba pro uprchlíky v České republice zlepšit?

- Dostupnost lékařské péče: Většina respondentů uvádějí problémy s nedostatkem lékařů nebo potíže při hledání praktického lékaře, zejména pro děti. Dlouhá čekací lhůta na vyšetření. Obecný názor, že systém zdravotní péče je třeba zlepšit, zejména pokud jde o jeho dostupnost
- Jazyková bariéra: Pro cizince, zejména ty, kteří nemluví česky, jsou za problém považovány obtíže při komunikaci s lékařským personálem. Přání mít lékaře, kteří hovoří anglicky nebo jiným jazykem, je důležitým aspektem pro zajištění řádné lékařské péče
- Náklady na lékařské služby: Vysoké náklady na zdravotní služby byly často uváděny jako důvod, proč jsou pro mnohé nedostupné. To může být problém pro mnoho skupin, zejména pro matky samoživitelky, rodiny s nízkými příjmy a osoby ve složité sociální situaci
- Byrokracie a diskriminace: Problémy s byrokracií v systému sociálních služeb a také diskriminace
- Potřeba podpory pro integraci: respondenti vyjadřují přání mít více podpůrných center pro cizince a uprchlíky.
- Sociální pomoc: navýšení sociální pomoci pro matky samoživitelky a lidi v obtížných životních situacích
- Inkluzivní vzdělávání: Podle získaných údajů je velká poptávka po zlepšení přístupu ke kvalitní zdravotní péči a také k různým typům vzdělávání, včetně vzdělávání dětí se speciálními potřebami

34. Jaké další typy pomoci nebo služeb byste chtěl/a získat, aby se zlepšila Vaše situace jako uprchlíka?

Respondenti vyjádřili různé potřeby pomoci a služeb, které by zlepšily jejich situaci v České republice:

- Jazykové vzdělávání: Uprchlíci často požadují přístup ke kvalitním kurzům českého jazyka, zejména s ohledem na zaměstnání a vzdělávání dětí
- Podpora při přijímání na vysoké školy: Pomoc při přípravě na přijímací řízení na vysoké školy
- Sociální podpora: Finanční pomoc, zejména pro důchodce nebo ty, kteří z nějakého důvodu nemohou pracovat
- Zdravotnické služby: Pohodlný přístup k lékařům a lepší lékařské služby, včetně očkování dětí
- Trh práce: Snížení byrokratických překážek při hledání zaměstnání, důstojný trh práce a uznávání kvalifikace všech profesí
- Integrace: zjednodušení postupů při získávání dokladů a víz
- Pomoc dětem: Rozvojové kurzy pro malé děti a pomoc dětem se speciálními potřebami
- Psychologická podpora: Pomoc při psychických problémech nebo podpora dětí v období adaptace
- Pomoc s bydlením: Podpora při hledání bydlení, placení nájemného nebo příspěvky na bydlení
- Právní pomoc: Poradenství v oblasti zákonů a práv v České republice
- Zvýšení platu: Zvýšení platů za účelem zlepšení finanční situace

35. S jakými překážkami se setkáváte v procesu integrace? Jak je lze překonat?

- Respondenti zmiňují následující nejčastější překážky při integraci:
- Jazyková bariéra: Je obtížné naučit se sám česky, je obtížné komunikovat s Čechy nebo najít práci kvůli neznalosti češtiny. Potíže s komunikací ve školách a v zaměstnání kvůli nedostatečné znalosti češtiny
- Psychické potíže: Šikana, diskriminace, potíže s přijetím cizinců, pocity odcizení
- Problémy s integrací: Obtíže při hledání přátel, podpory ve společnosti, nízká tolerance k jiným kulturám ze strany Čechů

- Byrokratické překážky: Potíže se získáním víza, dlouhé čekací doby na vyřízení dokumentů
- Náklady na bydlení: Vysoké náklady na nájemné, obtíže při hledání dostupného bydlení s dětmi
- Neadekvátní přístup krajanů: Někteří Ukrajinci mohou být nepřátelští vůči těm, kteří nemluví ukrajinsky, což je problém pro rusky mluvící obyvatelstvo z Ukrajiny
- Potřeba podpory: Potřeba psychologické podpory, terapie a kurzů k překonání stresu a adaptace
- Problémy v práci: Obtíže při hledání zaměstnání, diskriminace na trhu práce, diskriminace na pracovišti
- Škola: šikana ukrajinských studentů a žáků ve školách
- Systém vysokoškolského vzdělávání a zaměstnanosti: Obtíže při hledání kvalitních kurzů, problémy s uznáváním kvalifikací nebo s hledáním zaměstnání

Tyto faktory negativně ovlivňují adaptaci Ukrajinců v České republice a mohou se stát překážkou jejich úspěšné integrace do nové společnosti. Vytvoření vhodných programů s reakcí na výše zmíněné problémy a podpora vládních i nevládních organizací může pomoci tyto překážky překonat.

4.8 Vyhodnocení hypotéz

Hypotéza č.1: *Respondenti chtějí zůstat v České republice na trvalo než vrátit se na Ukrajinu.*

Tato hypotéza předpokládala, že respondenti by raději zůstali natrvalo v České republice, než se vrátili na Ukrajinu. Výsledky průzkumu však ukázaly, že většina cizinců nemá definované své plány do budoucna. Pouze 33,6 % respondentů vyjádřilo záměr zůstat v České republice, 24,3 % vyjádřilo záměr vrátit se na Ukrajinu a pouze 4,7 % vyjádřilo záměr přestěhovat se do jiné země. Je důležité poznamenat, že většina odpovědí byla nejistá nebo naznačovala, že respondenti zatím nemají konkrétní plány ohledně svého budoucího působiště. Zejména některé odpovědi naznačují, že jednotlivci váhají nebo se rozhodují o svém budoucím bydlišti, aby se vyhnuli zbytečnému stresu nebo obavám.

Na základě získaných údajů lze tedy říci, že se **nepotvrdila hypotéza**, že většina respondentů hodlá v České republice zůstat natrvalo. Výsledky naznačují, že řada cizinců v této souvislosti ještě nemá stanoveny své budoucí plány.

Hypotéza č.2: Respondenti uvádějí, že jazyková bariéra je pro ně největším problémem při integraci do české společnosti

Podle získaných údajů lze říct, že jazyková bariéra je skutečně jedním z hlavních problémů, se kterými se cizinci potýkají. Vzhledem k tomu, že 62,6 % respondentů označilo jazykovou bariéru za hlavní překážku, je zřejmé, že komunikace v českém prostředí pro ně může být obtížná.

Je důležité mít na paměti, že i když byla jazyková bariéra nejčastější odpovědí, významnými překážkami, které ovlivňují integraci cizinců na českém trhu práce, jsou i další faktory, jako je nedostatek zkušeností, diskriminace nebo problémy s uznáním vzdělání. Tyto údaje **potvrzují hypotézu**, že jazyková bariéra je klíčovým problémem, ale zároveň poukazují na další problémy, kterým cizinci čelí při hledání a získávání zaměstnání v novém prostředí.

Hypotéza č.3: Bezpečnostní situace na Ukrajině a naděje na její zlepšení budou hrát důležitější roli v plánech Ukrajinců na možný návrat než možnost zaměstnání v ČR.

Údaje naznačují, že bezpečnostní situace na Ukrajině hrála a pravděpodobně bude hrát klíčovou roli při rozhodování Ukrajinců s dočasnou ochranou o návratu na Ukrajinu. Značná část respondentů (68,2 %) uvedla jako hlavní důvod, proč se nechtějí vrátit domů, obavy z bezpečnostní situace. Tyto údaje ukazují, že ačkoli zaměstnání v České republice může být pro Ukrajince s dočasnou ochranou jednou z možností, bezpečnostní situace na Ukrajině hraje v jejich plánech na případný návrat důležitější roli. Vysoký podíl respondentů, kteří zmínili obavy o bezpečnost, **potvrzuje hypotézu**, že tento aspekt má největší vliv na jejich rozhodnutí opustit Českou republiku a vrátit se na Ukrajinu.

Hypotéza č.4: Podpora integrace ze strany ČR ovlivňují rozhodnutí Ukrajinců setrvat v rámci dlouhodobého pobytu v České republice než navrátit se na Ukrajinu.

Na základě získaných údajů lze vyvodit několik závěrů týkajících se vlivu integrační podpory ze strany České republiky na rozhodnutí Ukrajinců zůstat v České republice delší dobu.

Hodnocení státní podpory ze strany České republiky:

- 43 % respondentů hodnotí podporu na průměrné úrovni
- Za vysokou ji považuje 40,2 % respondentů

- Za nízkou ji považuje 16,8 % respondentů

Hodnocení podpory ze strany nevládních organizací v České republice:

- S podporou poskytovanou nevládními organizacemi je 42,1 % respondentů spokojeno na průměrné úrovni
- Podle 34,6 % je podpora ze strany nevládních organizací na vysoké úrovni
- Naopak 23,4 % se domnívá, že úroveň podpory je nízká

Rozhodování o budoucnosti:

- 34,6 % není rozhodnuto o své budoucnosti v České republice, na Ukrajině nebo v jiné zemi
- V České republice plánuje zůstat 33,6 % respondentů
- Návrat na Ukrajinu plánuje 24,3 %
- Do jiné země se plánuje přestěhovat 4,7 %

Na základě těchto údajů lze předpokládat, že integrační podpora ze strany ČR ovlivňuje rozhodnutí Ukrajinců zůstat v ČR. Důležitá je zejména vysoká míra ocenění státní podpory a vysoká míra spokojenosti s pomocí poskytovanou nevládními organizacemi. Hypotézu, že integrační podpora ze strany ČR ovlivňuje rozhodování Ukrajinců zůstat v ČR, **lze tedy potvrdit**, vzhledem k tomu, že většina respondentů hodnotí tuto podporu na střední až vysoké úrovni a považuje ji za důležitou pro svůj další pobyt v ČR.

5. Diskuze

Ve chvíli, když jsem měl vybírat téma diplomové práce, tušil jsem, že budu psát o migraci kvůli svému dlouhodobému zájmu o proces migrace jako takový. Toto téma mě fascinuje pro svou aktuálnost a důležitost pro současný svět. Když jsem přemýšlel v lednu 2022, o čem konkrétně budu psát, o jakém typu migrace, nepředpokládal jsem, že moje práce bude spojena s brutální válkou v mé zemi, která začala o měsíc později - 24.2.2022 a zničila životy celému obyvatelstvu velkého a nezávislého státu v Evropě s názvem Ukrajina.

Moje současné zaměstnání a dobrovolnická činnost s uprchlíky na Oddělení klientského centra Ministerstva vnitra ČR byla hned od prvního dne ruské invaze, jejímž cílem bylo informovat ukrajinské uprchlíky o možnostech získání statusu dočasné ochrany a dala mi příležitost lépe pochopit a procítit bolest a utrpení lidí, kteří byli nuceni opustit své domovy při hledání bezpečí. Již rok a půl pracuji v neziskové organizaci na pozici sociálního pracovníka, která aktivně pomáhá ukrajinským rodinám s dětmi s autismem. Tato práce mi umožnila ještě hlouběji proniknout do života a potřeb těchto lidí, kteří zažili těžké podmínky v důsledku války a jsou nuceni přizpůsobit se novým životním podmínkám v jiné zemi procházet náročným procesem integrace.

Migrace Ukrajinců do České republiky během války na Ukrajině představuje mnoho výzev a příležitostí, jak pro ukrajinský lid, tak pro hostitelskou zemi. Jedním z klíčových aspektů je sociální a ekonomická integrace migrantů do české společnosti. Je třeba si uvědomit, že tento proces může být obtížný kvůli kulturním rozdílům, jazykovým bariérám a malému množství dostupných zdrojů pro adaptaci. Část veřejnosti má tendenci zdůrazňovat pozitivní aspekty migrace a upozorňovat na obohacení kulturního prostředí a přínos Ukrajinců pro rozvoj České republiky jako nového domova. Je však třeba brát v úvahu i negativní aspekty, jako je nedostatečná podpora integrace a problémy spojené s hledáním práce a bydlení.

Je důležité vzít v úvahu individualitu každého ukrajinského migranta a jeho jedinečnou cestu adaptace a integrace do české společnosti. Na jedné straně byly identifikovány úspěšné příklady adaptace, kdy Ukrajinci našli své místo v české společnosti a uspěli v různých oblastech. Jeden z takových úspěšných příkladů jsem zdokumentoval ve své diplomové práci, kdy nám příběh Marie z okupovaného Berďansku ukazuje, že problémy, které se vyskytují při integraci je vždycky možné porazit. Na druhé straně byly identifikovány obtíže, zejména pokud jde o přístup ke vzdělání a zdravotnickým službám a další překážky jako je sociální začlenění, jazyková bariéra, zaměstnání.

Osobně se domnívám, že role vlády a neziskových organizací při usnadňování integrace Ukrajinců v České republice je důležitá. To zahrnuje programy jazykového vzdělávání, poradenskou podporu při hledání práce a bydlení a vytváření příznivého prostředí pro kulturní výměnu a vzájemné porozumění.

Význam studia ukrajinské migrace v kontextu války na Ukrajině je patrný z toho, že tento proces je relativně nový a málo prozkoumaný. Mnoho odborných prací či publikací zaměřených speciálně na studium tohoto fenoménu ještě neexistuje, většinou to jsou nějaké krátké odborné články, informace poskytnuta vládními orgány, a statistika. Jako student oboru sociální a charitativní práce jsem měl možnost k tomuto tématu přispět.

Ve své diplomové práci jsem se zabýval různými zdroji informací, ale většina údajů pocházela ze statistických zpráv, drobných článků, oznámení a údajů mezinárodních organizací jako je Organizace spojených národů (OSN) a Mezinárodní organizace práce (MOP). Tato čísla byla často ohromující svým rozsahem – z Ukrajiny kvůli konfliktu uprchly miliony lidí.

Psaní diplomové práce pro mě nebylo snadné, protože každý fakt, každý údaj a každé slovo mi připomínalo tragické důsledky války, která zasáhla tolik životů v zemi, ve který jsem se narodil a strávil velkou část svého života. Tento proces zanechal bolestné stopy na společnosti a osudech mnoha lidí. Toto vědomí mi ztěžovalo soustředění při její psaní.

Výzkum a práce na diplomové práci mi však pomohly pochopit potřebu podrobného studia tohoto procesu a jeho důsledků. Čím více informací jsem získával, tím více mi bylo jasné, jak důležitá je pomoc a podpora pro ty, kteří se v důsledku migrace ocitli v obtížné situaci. Ačkoli to může být náročné, studium těchto procesů může pomoci vytvořit politiky, které migrantům usnadní přesun a integraci v novém prostředí a zajistí jejich psychickou a sociální pohodu.

Závěrem lze říci, že můj výzkum ukázal, že migrace Ukrajinců do České republiky během války s Ruskem je složitá a mnohotvárná. Je důležité pokračovat ve studiu tohoto procesu, aby se migranti úspěšně adaptovali a podpořil se jejich sociální a ekonomický rozvoj v novém prostředí. Podle mého výzkumu obecně jsou migranti z Ukrajiny spokojeni s životní úrovní v České republice a jsou vděční za tak velkou podporu, někteří migranti z Ukrajiny se chtějí co nejdříve vrátit domů, ale nemají kam jít, někteří nevědí a někteří chtějí zůstat. Já však vím a jsem si jistý jedním: ať už jsou Ukrajinci kdekoli v České republice, v Polsku, Japonsku, USA, Kanadě, Německu, Španělsku, Itálii, Švýcarsku, všichni čekají a chtějí slyšet stejně důležitá slova: „*válka skončila, vyhráli jsme*“.

Závěr

Moje diplomová práce se zaměřuje na proces migrace Ukrajinců do České republiky v důsledku války na Ukrajině. Na základě analýzy teoretických východisek migrace a integrace jsem podrobně zkoumal různé aspekty tohoto složitého procesu.

V první kapitole diplomové práce jsem se zabýval základními pojmy migrace, definoval jsem typy migrace, vyjmenoval jsem aktéry migrace. V první kapitole jsem popsal institucionalizaci migrační politiky a socioekonomický kontext ukrajinské migrace do České republiky v minulosti.

V druhé kapitole jsem se zabýval statistikami a právním rámcem upravujícím ukrajinskou migraci, jakož i humanitárními aspekty podpory ukrajinských uprchlíků. Detailně jsem popsal status dočasné ochrany, kterou Česká republika poskytuje uprchlíkům z Ukrajiny a politiky týkající se ukrajinské migrace v důsledku války na Ukrajině.

Ve třetí kapitole jsem analyzoval výzvy a úspěchy integrace ukrajinských válečných migrantů v České republice se zaměřením na jazykové, profesní a sociální aspekty. Zdůraznil jsem také roli vládních orgánů v České republice, organizací při podpoře migrantů. Předložil jsem výsledky rozhovoru, který slouží předvýzkumem této práce s válečnou migrantkou z Ukrajiny, která prošla nelehkou cestu, ale dosáhla úspěšné integrace.

V poslední čtvrté kapitole, která je praktickou částí mé diplomové práce, jsem provedl výzkum spokojenosti ukrajinských uprchlíků v České republice a jejich plánů do budoucna. Výsledky této studie, zejména pokud jde o spokojenost, plány a perspektivy migrantů ukázaly, že většina Ukrajinců s dočasnou ochranou je spokojená na území České republiky, samozřejmě, že při jejich integraci jsou některé překážky. Hlavními překážkami pro Ukrajince podle výzkumu jsou jazyková bariéra, diskriminace při zaměstnání, obtížný přístup ke zdravotnickým službám. Větší část Ukrajinců nevědí, jestli v budoucnu se chce vrátit na Ukrajinu, 33,6 % chce zůstat v České republice a 24,3 % chtějí se vrátit domů.

Celkový závěr mé práce ukazuje, že proces migrace a integrace je složitý a mnohostranný. Navzdory výzvám pomáhá společné úsilí státu a neziskových organizací v oblasti podpory a integrace ukrajinským migrantům aktivně se přizpůsobit novému prostředí a získat nové dovednosti. Domnívám se, že výsledky mé práce jsou navíc užitečné pro další integrační strategie a politiky zaměřené na zlepšení podmínek a podpory migrantů v České republice. Překládaná diplomová práce otevírá nové obzory pro další výzkumy kvalitativního i kvantitativního charakteru v oblasti migrace a integrace a vybízí k dalšímu studiu tohoto relevantního a důležitého témat

Literatura

Drbohlav Dušan, Ukrajinská pracovní migrace v Česku: migrace – remittance – (rozvoj), Karolinum 2015, ISBN 978-80-246-2995-7.

Drbohlav Dušan, a kol. Migrace a i(migranti) v Česku: Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme? Sociologické nakladatelství (SLON), Praha 2010, ISBN 978-80-7419-039-1.

Drbohlav Dušan a Uherek Zdeněk, Reflexe migračních teorií. Geografie. In: Sborník České geografické společnosti (online). Praha, 2007, roč. 112, č. 2, Dostupné z: [Dušan Drbohlav – text k migracím \(cuni.cz\)](#).

Drbohlav Dušan a Marta Jaroszewicz, ed., 2016. Ukrainian migration times of crisis: forced and labour mobility. Prague: Charles University, Faculty of Science. ISBN 9788074440489.

Malířová Eva, Fruhbauerová Petra, Hrubanová Kristýna, Džestr, Lidé v pohybu: metodika pro práci s tématy uprchlictví a migrace, Junák – český skaut, Praha, 2016, ISBN 978-80-7501-098-8.

Palát Milan, Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii. Ostrava: KEY Publishing, 2013, ISBN 978-80-7418-161-0.

Trbola Robert, Lokální strategie integrace cizinců v ČR, VÚPSV, v.v.i. Praha (2008). Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_271.pdf.

Sirovátka, Tomáš, Sociální exkluze a sociální inkluze menšin a marginalizovaných skupin. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2004. ISBN 80-210-3455-6.

Gavora, Peter, Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2000. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6. s. 99.

Reichel Jiří, Kapitoly metodologie sociálních výzkumů. Praha: Grada, 2009. ed. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6. s.102.

Reichel Jiří, Kapitoly metodologie sociálních výzkumů. Praha: Grada, 2009. ed. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6. s. 102-103.

Fedyuk Olena., 2016. Ukrainian migration to the European Union: lessons from migration studies. ISBN 9783319417745.

Leontiyeva Yana a Martin Vávra, 2009. Postoje k imigrantům. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR. ISBN 9788073301736.

Internetové zdroje

Ces.org.ua, „Refugees from Ukraine: who are they, how many of them and how to return them? final report 2023“ (online), 2023, cit. říjen 2023, dostupné z: [bizhenczi-z-ukraïni.-finalnij-zvit.pdf](https://ces.org.ua/finalnij-zvit.pdf) (ces.org.ua).

Donate.unhcr.org, „Global trends report 2022“ (online), 2022, cit. červen 2022, dostupné z: [Global Trends Report 2022 | UNHCR](https://donate.unhcr.org/global-trends-report-2022/).

Dtm.iom.int, „Ukraine Returns Report General Population Survey Round 13 June 2023 (online), 2023, cit. srpen 2023, dostupné z: [IOM_Gen Pop Report_R13_Returns.pdf](https://dtm.iom.int/IOM_Gen_Pop_Report_R13_Returns.pdf).

Eurointegration.com.ua, „Євростат нарахував майже 4 мільйони українців, яким надають тимчасовий захист в ЄС“ (online), 2023, cit. září 2023, dostupné z: [Євростат нарахував майже 4 мільйони українців, яким надають тимчасовий захист в ЄС | Європейська правда \(eurointegration.com.ua\)](https://eurointegration.com.ua/evrostat-naraxuvav-majze-4-milyony-ukrajinciv-yakym-nadaють-tymchasovij-zaxyst-v-es/).

Inkluzivniskola.cz, „Informace k novému zákonu o přijímacím řízení na střední školy a k ukončení středoškolského vzdělávání ve školním roce 2019-2020“ (online), 2023, cit. srpen 2023, dostupné z: [metodika_lex_ukrajina.pdf](https://inkluzivniskola.cz/metodika_lex_ukrajina.pdf) (inkluzivniskola.cz).

Isap.vlada.cz, „Směrnice rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001“ (online), 2001, cit. červen 2023, dostupné z: [32001L0055.pdf](https://isap.vlada.cz/32001L0055.pdf) (vlada.cz).

Migracnikonsorcium.cz, „Uprchlíci z Ukrajiny v datech a analýzách“ (online), 2023, cit. říjen 2023, dostupné z: [Uprchlíci z Ukrajiny v datech a analýzách | Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty \(migracnikonsorcium.cz\)](https://migracnikonsorcium.cz/uprchlici-z-ukrajiny-v-datech-a-analyzach/).

MPSV ČR, „Integrace cizinců“ (online), 2022, cit. listopad 2023, dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/1278>.

OECD, „Glossary of statistical terms: Long-term migrants“ (online), 2001 akt. 2004, cit. listopad 2023, dostupné z: <http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1562>.

MV ČR, „Informace pro Ukrajince“ (online), 2023, cit. říjen 2023, dostupné z: Dočasná ochrana - frs.gov.cz.

Radiosvoboda.org, „Život a zaměstnání ukrajinských uprchlíků v číslech“ (online), srpen 2023, cit. září 2023, dostupné z: Життя і працевлаштування українських біженців у Чехії у цифрах: результати соціологічного дослідження (radiosvoboda.org).

Cesky.radio.cz „Výzkum Hlas Ukrajinců: Sedm z deseti uprchlíků v ČR žije pod hranicí chudoby“ (online), 2023, cit. září 2023, dostupné z: Výzkum Hlas Ukrajinců: Sedm z deseti uprchlíků v ČR žije pod hranicí chudoby | Radio Prague International.

Seznamzpravy.cz, „Ani 20 let praxe nestačí. V Česku zatím nemůže léčit žádný lékař z Ukrajiny – Seznam Zprávy“ (online), 2023, cit. říjen 2023, dostupné z: Ani 20 let praxe nestačí. V Česku zatím nemůže léčit žádný lékař z Ukrajiny – Seznam Zprávy (seznamzpravy.cz).

Informaceofirmach.cz, „CRIF: Téměř desetina začínajících podnikatelů u nás jsou Ukrajinci, nejčastěji směřují do stavebnictví“ (online), 2023, cit. listopad 2023, dostupné z: CRIF: Téměř desetina začínajících podnikatelů u nás jsou Ukrajinci, nejčastěji směřují do stavebnictví – Informace o firmách (informaceofirmach.cz).

Zpravy.tiscali.cz, „Pracující uprchlíci letos zaplatí na odvodech až 15 miliard korun“ (online), 2023, cit. listopad 2023, dostupné z: <https://zpravy.tiscali.cz/pracujici-uprchlici-letos-zaplati-na-odvodech-az-15-miliard-korun-spocital-jurecka-564745>.

HN.cz, „České neziskovky zakládají společný projekt na pomoc lidem prchajícím před válkou“ (online), 2022, cit. květen 2023, dostupné z: Pomáhej Ukrajině! České neziskovky zakládají společný projekt na pomoc lidem prchajícím před válkou | Hospodářské noviny (HN.cz).

Charita.cz, „Рік нашої допомоги Україні: Як Карітас Чеської Республіки підтримує людей, які постраждали від російської агресії?“ (online), 2023, cit. květen 2023, dostupné z: Рік нашої допомоги Україні: Як Карітас Чеської Республіки підтримує людей, які постраждали від російської агресії? (charita.cz).

Clovekvtisni.cz, „Ukrajina: pomáháme tady i tam“ (online), 2023, cit. září 2023, dostupné z: Ukrajina: pomáháme tady i tam – Člověk v tísni (clovekvtisni.cz).

Mriyaua.cz, „Kdo jsme – MRIYA UA“ (online), 2023, cit. září 2023, dostupné z: [Хто ми – MRIYA UA](#).

Zasklem.cz, „Za sklem o.s. – Jiní, ne horší“ (online), 2023, cit. září 2023, dostupné z: [ZA SKLEM o.s. | Jiní, ne horší](#).

Hiv-komunita.cz, „Informace pro Ukrajince s HIV“ (online), 2023, cit. prosinec 2023, dostupné z: <https://www.hiv-komunita.cz/ukrayina.html>.

Uradprace.cz, „Pomoc pro občany Ukrajiny a jejich zaměstnavatelé“ (online), 2022, cit. září 2023, dostupné z: [Pomoc pro občany Ukrajiny a jejich zaměstnavatele \(uradprace.cz\)](#).

Mzcr.cz, „Ministerstvo zdravotnictví zřizuje tzv. UA POINTy, nízkoprahové ambulance zajišťující zdravotní péči pro ukrajinské uprchlíky“ (online), 2022, cit. červenec 2023, dostupné z: [Ministerstvo zdravotnictví zřizuje tzv. UA POINTy, nízkoprahové ambulance zajišťující zdravotní péči pro ukrajinské uprchlíky – Ministerstvo zdravotnictví \(mzcr.cz\)](#).

Vzp.cz, „Ukrajinci musí začít kontaktovat zdravotní pojišťovnu“ (online), 2022, cit. červenec 2023, dostupné z: [Ukrajinci musí začít kontaktovat zdravotní pojišťovnu – VZP ČR](#).

PAQ research, „Integrace ukrajinských uprchlíků v ČR 2022+“, [paqresearch.cz](#), (online), 2022, cit. červen 2023, dostupné z: [Bydlení, trh práce, vzdělávání: Jak postupovat v integraci ukrajinských uprchlíků v ČR 2022+ \(paqresearch.cz\)](#).

Msmt.cz, „Zvláštní informace pro žadatele o nostrifikaci z Ukrajiny“ (online), 2022, cit. červen 2023, dostupné z: [Zvláštní informace pro žadatele o nostrifikaci z Ukrajiny, MŠMT ČR \(msmt.cz\)](#).

Mpsv.cz, „Příspěvek pro solidární domácnost“ (online), 2023, cit. srpen 2023, dostupné z: [Příspěvek pro solidární domácnost \(mpsv.cz\)](#).

Mpsv.cz, „Informace k žádosti o solidární příspěvek“ (online), 2022, cit. srpen 2023, dostupné z: [manual_solidarni_prispevek_A4_CERVEN_2022.pdf \(mpsv.cz\)](#).

Evropa.eu, „Ukrajínští uprchlíci: členské státy EU se dohodly na prodloužení dočasné ochrany“ (online), 2023, cit. listopad 2023, dostupné z: [Ukrajínští uprchlíci: členské státy EU se dohodly na prodloužení dočasné ochrany - Consilium \(europa.eu\)](#).

Legislativa

ČESKO. Zákon č. 326 ze dne 30. listopadu 1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. Online. In: Sběrka zákonů České republiky. 1999, částka 106, cit. říjen 2023, dostupné z: 326/1999 Sb. Zákon o pobytu cizinců na území ČR (zakonyprolidi.cz).

ČESKO. Zákon č. 325 ze dne 11. listopadu 1999 o azylu. Online. In: Sběrka zákonů České republiky. 1999, částka 106, cit. říjen 2023, dostupné z: 325/1999 Sb. Zákon o azylu (zakonyprolidi.cz).

ČESKO. Zákon č. 221 ze dne 26. června 2003 o dočasné ochraně cizinců. Online. In: Sběrka zákonů České republiky. 2003, částka 79, cit. červenec 2023, dostupné z: 221/2003 Sb. Zákon o dočasné ochraně cizinců (zakonyprolidi.cz).

ČESKO. Zákon č. 117 ze dne 26. května 1995 o státní sociální podpoře. Online. In: Sběrka zákonů České republiky. 1995, částka 31, cit. červen 2023, dostupné z: 117/1995 Sb. Zákon o státní sociální podpoře (zakonyprolidi.cz).

ČESKO. Zákon č. 65 ze dne 17. března 2022 o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace. Online. In: Sběrka zákonů České republiky. 2022, částka 36, cit. červen 2023, dostupné z: [65/2022](#) Sb. Zákon o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invaz... (zakonyprolidi.cz).

ČESKO. Zákon č. 20 ze dne 11. ledna 2023 kterým se mění zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Online. In: Sběrka zákonů České republiky. 2023, částka 10, cit. červenec 2023, dostupné z: 20/2023 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfli... (zakonyprolidi.cz).

Přílohy

Příloha A: Formulář žádosti o poskytnutí dočasné ochrany

Foto (Фото) (4,5 x 3,5 mm)	 MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY	Podací razítko (Штамп подання)
-------------------------------	---	--------------------------------

ŽÁDOST O POSKYTNUTÍ DOČASNÉ OCHRANY
ЗАЯВА НА ТИМЧАСОВИЙ ЗАХИСТ

I. ÚDAJE O ŽADATELI, JEHO POBYTU A RODINĚ (ДАНИ ЗАЯВНИКА ТА ЙОГО СІМ'І)

Příjmení (Прізвище) **Rodné příjmení (Прізвище при народженні)**

Jméno (Ім'я) **Ostatní jména (Інші імена)**

Datum narození (Дата народження) **Místo narození (Місце народження)** **Stát narození (Країна народження)**

Všechna státní občanství (Всі громадянства)

Pohlaví (Стать)
 MUŽ / ЧОП ŽENA / ЖІН

Rodinný stav (Сімейний стан)
 SVOBODNÝ(Á) / Неодружений/а
 ŽENATÝ(VDANÁ) / Жонатий/Заміжня
 ROZVEDENÝ(Á) / Розлучена/ний
 VDOVEC(VDOVA) / Вдівець/Вдова
 REGISTRОВANÝ(Á) PARTNER(KA) / Зарєстрований партнер / партнерка

Cestovní pas (Паспорт)
 MÁM/ Маю NEMÁM/ Не маю **Číslo (Номер)**

MANŽEL(KA) / ЧОЛОВІК / ДРУЖИНА nebo (або) REGISTRОВANÝ PARTNER(KA) / ЗАРЕСТРОВАНИЙ/А ПАРТНЕР/КА

Příjmení (Прізвище)	Jméno (Ім'я)	Datum narození (Дата народження)	Státní občanství (Громадянство)	Místo aktuálního pobytu (Акуальна адреса проживання)

OTEC NEZLETILÉHO ŽADATELE / БАТЬКО НЕПОВНОЛІТНЬОГО ЗАЯВНИКА

Příjmení (Прізвище)	Jméno (Ім'я)	Datum narození (Дата народження)	Státní občanství (Громадянство)	Místo aktuálního pobytu (Акуальна адреса проживання)

MATKA NEZLETILÉHO ŽADATELE / МАТИ НЕПОВНОЛІТНЬОГО ЗАЯВНИКА

Příjmení (Прізвище)	Jméno (Ім'я)	Datum narození (Дата народження)	Státní občanství (Громадянство)	Místo aktuálního pobytu (Акуальна адреса проживання)

DĚTI ŽADATELE / ДІТИ ЗАЯВНИКА

Příjmení (Прізвище)	Jméno (Ім'я)	Datum narození (Дата народження)	Státní občanství (Громадянство)	Místo aktuálního pobytu (Акуальна адреса проживання)

strana (копіюва) 1/2 TISKOPIS PLATNÝ OD 3.11.2023

Zdroj: MV ČR

(1) MÍSTO POBYTU NA UKRAJINĚ (МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ В УКРАЇНІ)

Ulice (вул)	Číslo (номер)	Město (місто)	PSČ (поштовий індекс)	Stát (країна)

(2) DEN a MÍSTO vstupu na území států EU (День і місце прибуття на територію ЄС):

(3) Byl(a) jste někdy v době od 24.2.2022 až do dnešního dne držitelem(kou) platného víza nebo povolení k pobytu v jiném státě ?
(Чи мали Ви коли-небудь дійсну візу або дозвіл на проживання в іншій країні в період з 24.2.2022 по сьогоднішній день?)

NE / HI ANO / TAK

Uvedte, ve kterém státě a dobu jeho platnosti a druh (Vkažte, в якій країні, термін дії та тип).

(4) Uvedte stát, na jehož území jste dne 24.2.2022 pobýval(a).
(Вкажіть країну, де Ви перебували 24.2.2022.)

(5) Žádal(a) jste o dočasnou ochranu v jiném státě EU? (Ви подавали заяву на тимчасовий захист в іншій країні ЄС?)

NE / HI ANO / TAK

Uvedte, kdy, kde a výsledek. (Вкажіть коли, де та результат.)

II. UBYTOVÁNÍ a MÍSTO POBYTU ČR (ЖИТЛО та АДРЕСА МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ В ČR)

MĀM zajištěno ubytování orgánem krizového řízení na adrese: (Organ anti krizového upravlennia zabezpechiv meni житло за адресою)

MĀM zajištěno VLASTNÍ ubytování na adrese:* (Самостійно забезпечую житло за адресою):

Ulice (вул)	Číslo (номер)	Město (місто)	PSČ (поштовий індекс)

*Jestliže si ubytování zajišťujete sám(sama), musíte k žádosti předložit i doklad o zajištění ubytování na území!
Якщо ви орендуєте житло, необхідно надати підтвердження про проживання на території!

TELEFON (Телефон)

E-MAIL

Svým podpisem stvrzuji, že všechny informace uvedené v této žádosti jsou úplné a pravdivé.
Підписом стверджую повноту та достовірність всієї інформації, наданої в заяві.

Město
(Місто)

Dne (Дата)

Podpis (Підпис)

MÍSTO PRO ÚŘEDNÍ ZÁZNAMY, NEVYPLŇUJTE ! (МІСЦЕ ДЛЯ ОФІЦІЙНИХ ЗАПИСІВ, НЕ ЗАПОВНЮЙТЕ !)

Bylo zjištěno, že žadatel(ka) je

- A) OBČAN UKRAJINY POBYVAJÍCÍ NA UKRAJINĚ PŘEDE DNEM 24.2.2022
 B) Osoba, která je držitelem mezinárodní ochrany na Ukrajině a pobývala přede dnem 24.2.2022 na Ukrajině.
 Rodinný příslušník osoby podle písmene A), B), který sám není občanem Ukrajiny a pobýval na Ukrajině přede dnem 24.2.2022.
 Manžel(ka) / registrovaný partner(ka) Nezletilé nesezdané dítě Závislý blízký příbuzný, který je součástí rodiny
 Cizinec, který není občanem Ukrajiny, byl mu povolen trvalý pobyt na Ukrajině a nemůže se vrátit do země původu.

Dále žadatel(ka) POŽÁDAL(A) / NEPOŽÁDAL(A) o udělení DO v jiném členském státě EU.

Ačkoliv nejsou splněny podmínky, uvedené výše, žadatel(ka) je

- Manžel(ka) / registrovaný partner(ka) držitele DO Rodič nesezdaného nezletilého držitele DO Nezletilé nesezdané dítě držitele DO

S OHLEDEM NA VÝŠE UVEDENÉ

- se oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany uděluje.
 se oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany z důvodu sloučení rodiny uděluje, a to na dobu na kterou bylo vydáno držitel DO.
 JE ŽÁDOST NEPŘIJATELNÁ, NEBOŽ nebyla podána osobně žadatelem(kou).
 nebylo prokázáno, že žadatel(ka) je osobou podle § 3 zákona č. 65/2022 Sb.
 žadatel(ka) POŽÁDAL(A) o udělení dočasné nebo mezinárodní ochrany v jiném ČS EU.
 žadatel(ka) ZÍSKAL(A) dočasnou nebo mezinárodní ochranu v jiném ČS EU.
 žadatel(ka) je občanem ČS EU, státu EHS nebo Švýcarska.

Místo pro nalepení kontrolního štítku víza (otisku razítka)

.....
podpis pracovníka vyznačujícího vízum

strana (сторінка) 2/2

ULOŽIT (зберігти)

TISK (ТІСКНОУТ)

VYMAZAT (ВИДАЛИТИ)

Zdroj: MV ČR

Příloha C: Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru a jeho následným využitím pro účely diplomové práce

„Ukrajinská migrace do České republiky: výzvy a úspěchy integrace v čase války“

Informovaný souhlas s poskytnutím výzkumného rozhovoru.

Byla jsem informována o účelu rozhovoru, kterým je sběr dat pro potřeby výzkumu diplomové práce Bc. Rosztiszláva (Halas) Halásze s názvem Ukrajinská migrace do České republiky: výzvy a úspěchy integrace v čase války. Dávám svolení k tomu, aby výzkumník použil rozhovor pro potřeby své diplomové práce. Souhlasím s nahráváním rozhovoru a jeho následným zpracováním do písemné podoby. Zvukový záznam rozhovoru nebude poskytnut třetím stranám a po ukončení výzkumu bude smazán. Souhlasím s uvedením mého plného jména a příjmení v diplomové práci. Jsem seznámena s tím, jaký bude mít rozhovor průběh. Kdykoliv během rozhovoru mohu odmítnout odpovědět na otázky, na které nechci odpovědět, případně odmítnout účast na výzkumu. Moje účast na rozhovoru je zcela dobrovolná.

V Praze 1.8.2023

Podpis respondentky:

Podpis výzkumníka:

Příloha D: Rozhovor

Uvítání a představení:

Otázka: Jak a kdy jste se přestěhovali do České republiky?

„Pocházíme z Ukrajiny, ze Záporožské oblasti, z města Berďansk. V únoru 2022 začala na Ukrajině rozsáhlá invaze ruských vojsk. Naše město bylo obsazeno Ruskem a měsíc jsme žili v poměrně těžkých podmínkách – nemohli jsme si koupit jídlo, vyjít z domu ani pracovat. Protože můj manžel pracuje na policii, byla naše rodina zařazena na seznam hledaných osob k výslechu, náš dům byl prohledán a do našeho bydliště byli nasazeni ruští vojáci. Byli jsme nuceni se neustále někde schovávat. Takže jakmile byl vyhlášen první zelený koridor, vzala jsem syna, sbalila nejnnutnější věci a doklady a odjela.“

Otázka: Proč jste vybrali právě Českou republiku a proč zrovna Prahu?

„Moje teta a její děti žijí v Praze už přes 20 let. Má čtyři děti – dvě jsou zhruba v mém věku a dva pubertáči jsou téměř stejně staří jako můj syn. Zavolali jsme si a oni mi nabídli, abych k nim na chvíli přijela. V té době jsme kvůli výpadku internetu v Berďansku měli málo informací o tom, jak a které země poskytují pomoc, spoléhali jsme jen na vlastní síly. Když jsme přijeli do Prahy, zjistili jsme, že už uprchlíkům bezplatní bydlení neposkytují, jen pokud si zajistíme ubytování sami tak mohou poskytnout dočasnou ochranu. Z tohoto důvodu jsme se nastěhovali k příbuzným, dostali jsme dočasnou ochranu, abychom mohli v zemi zůstat legálně.“

Otázka: Měli jste možnosti přestěhovat se do nějaké jiné země?

„Mnoho oblastí Ukrajiny, které jsme projížděli, nebylo možné bezpečně přejet, přičemž jsme objížděli zničené silnice a mosty. V té době jsme nejprve překročili hranice s Moldavskem, pak s Rumunskem, Maďarskem a Rakouskem. Celá cesta trvala téměř 5 dní. S krátkými zastávkami na odpočinek. V každé z těchtohle zemi jazyk byl pro nás nesrozumitelný a strach z neznámého nás nutil jet dál a dál za těmi, kteří by nám alespoň trochu mohli rozumět.“

Otázka: Jaké byly vaše naděje na nový život v jiné zemi?

„Viděla jsem v tom příležitost být v bezpečí, pokračovat ve vzdělávání svého syna a pracovat v oboru, který jsem vystudovala.“

Otázka: Jak probíhala Vaše integrace do české společnosti?

„V prvních týdnech jsem měla pocit jako bychom ani neměnili zemi, všude nás dobře přijali, všichni se nás snažili pochopit a podpořit, všude nás doprovázeli moji příbuzní. Syn nastoupil do 9. třídy a byl neuvěřitelně ohromen tím, jak mu tam všichni pomáhali. Já jsem v tu dobu pracovala online. Potom už to začalo být složitější. Musela jsem častěji komunikovat se společností – obchody, škola, hledání ubytování. Začala jsem se učit česky. Najala jsem pro syna doučování a já chodila na bezplatné kurzy A1.

Když jsem si našla práci, měla jsem pocit, že všemu rozumím ale nedokážu mluvit, snažila jsem se komunikovat pomocí jednoduchých slov a gest. Rozdílné zvyky mezi národnostmi se zdály být velkou překážkou. Na kurzy jsem už neměla dost času, takže jsem se jen snažila více naslouchat českému týmu a využívat toho. Někteří z týmu se mnou přestali komunikovat úplně, protože jsem mluvila špatně česky a mnohokrát mi nerozuměli. Ale byli i lidé z týmu, kteří mi pomáhali s komunikací, opravovali mě, když jsem dělala chyby, a podporovali mě s vírou v to nejlepší. I přes mé potíže s jazykem jsem byla posílána na různé workshopy, kde jsem se mohla zdokonalovat v češtině a rozvíjet své dovednosti v oblastech své práce. Postupem času se náš tým rozšiřoval, se všemi jsem se snažila komunikovat, a dokonce jsem si našla velmi dobré přátele, kteří se mnou mohli jet na dovolenou nebo mi poradit, jaké je české jídlo a jak ho uvařit.“

Otázka: Jaké byly největší výzvy na cestě k vaší integraci?

„Především to bylo hledání ubytování. Po dvou měsících pobytu v České republice to začalo být stále těžší a těžší. Především jsme bydleli u příbuzných a neměli jsme ani oddělené postele, takže jsme si museli hledat samostatné ubytování a v té době to vyžadovalo hodně peněz za nájem a hodně času na hledání ubytování.“

Hodně času také zabralo hledání středních škol pro syna a složení přijímacích zkoušek, navíc bylo obtížné komunikovat se školami v cizím jazyce prostřednictvím e-mailu. Všude jsme dostávali odmítnutí.

Nedostatek banálních věcí, jako je sezónní oblečení. Roční období se změnilo z jara na léto a my jsme se synem neměli ani co na sebe.

Nedostatek času. Celé dny jsem měla vyplněné cestami na různá místa a po nocích jsem se snažila pracovat online, jelikož jsme potřebovali peníze. Spala jsem maximálně 2-3 hodiny. To zhoršovalo můj psychický stav. Chtělo se mi kvůli této situaci neustále brečet.

Odmítnutí ze strany společnosti. Čím déle jsme zůstávali v Praze, tím více bylo případů, kdy místní lidé slyšeli mě nebo mého syna mluvit ukrajinsky a agresivně křičeli na nás uprostřed ulice nebo v obchodě a vyzývali nás, abychom šli domů na Ukrajinu. Sousedka v pronajatém bytě nám zablokovala dveře, abych nemohla jít do práce, nebo házela pod dveře špínu. Propíchl mi kola na autě a poškrábali ho nožem, protože mělo ukrajinskou poznávací značku. Nebylo to jen nepříjemné, bylo to pro mě tehdy děsivé.“

Otázka: Jak jste se s těmito výzvami vypořádali?

„Nejdůležitější na začátku bylo najít si místo kde bychom mohli se synem ve dvou bydlet, měli prostor pro sebe, klid a možnost se zotavit. Strávila jsem hodiny prohlížením webových stránek s bydlením. Bylo to velmi obtížné, protože jsem neměla na začátku oficiální práci a žádnou stabilitu po finanční stránce. Jakmile jsem si našla práci, byla jsem schopná si za měsíc pronajmout byt pro mě a mého syna.

Pak tu byla paralelní výzva – vzdělání mého syna. Do Prahy jsme přijeli v době, kdy už probíhalo druhé a poslední kolo přijímacího řízení na střední školy, takže jsme se snažili navštívit co nejvíce škol, abychom zjistili, zda dítě studium zvládne. Absolvovali jsme pohovory a zkoušky. Syn se velmi snažil, každý den jsem viděla, jak se pilně učí česky. Jsem si jistá, že jeho vytrvalost byla hlavním faktorem, proč byl přijat na střední školu v Čelákovcích.

To, že nám chyběly věci jako oblečení nebo věci do domácnosti, jsme řešili různými způsoby – neziskové organizace, která tehdy pomáhala uprchlíkům, pomohla nám s věcmi do školy, hodně pomáhali i kolegové z práce. Pomoc od lidí byla neocenitelná – téměř každý, kdo s námi začal alespoň nějak komunikovat, nám nabídl pomoc, jak jen mohl. Bylo velmi těžké požádat o pomoc a podporu, ale byla jsem v situaci, když jsem musela. Jakmile jsem

začala dostávat stálý plat, hledala jsem na internetu věci, které se přeprodovaly, abych si je mohla za pár korun koupit, třeba pračku, lůžkoviny a podobně. Od té doby, co jsem začala pracovat, jsem měla pocit, že postupně bude všechno v pořádku, a všechno se dá koupit.

Když člověk má finanční stabilitu, má i čas, čas na spánek, čas na obyčejné procházky na čerstvém vzduchu. Takže poté, co jsem získala práci, se můj psychický stav začal vracet do normálu.

Odmítnutí společností je nejmenší, ale asi nejdelší výzvou. Chápu, že lidé a jejich chování mohou být zcela odlišní bez ohledu na zemi původu. Proto jsem na to, co se dělo, reagovala vždycky vlídně. Své sousedy jsem pohostila ukrajinskými bonbony a jídlem a o své zkušenosti jsem se podělila s kolegy. Postupem času jsem začala více rozumět a komunikovat, takže odmítnutí už téměř necítím. Pokud člověk dobře komunikuje česky, nemá problémy s odmítnutím, proto se se synem učíme česky a věříme, že to jednou nebude vůbec těžké.“

Otázka: Dostalo se vám podpory od místních organizací nebo občanů?

„Ano, téměř okamžitě po příjezdu jsem kontaktovala organizaci Mriya. Jednou nám pomohli s věcmi osobní hygieny a psacím náčiním pro školu mého syna. Lidé nám pomáhali velmi často – radili nám jak, co a kde hledat, pomohli nám s oblečením, se zabydlením bytu, s opravou auta, s vybavením a prostě nás psychicky podpořili.“

Otázka: Které organizace vás podpořily a jak?

„Tři měsíce jsme se synem dostávali finanční pomoc od České republiky 5 000 korun českých na osobu – bez ní bychom to prostě nezvládli a jsme za ni velmi vděční. Po podání žádosti o vízum jsem si vytvořila klíčový kód a zřídila český účet, na který jsem pomoc každý měsíc dostávala.“

V organizaci Mriya jsem se z brožurek dozvěděla o online kurzech češtiny A1 a přihlásila se do nich. Byla tam jednorázová příležitost získat věci, které jsem potřebovala, takže jsem stála ve frontě skoro 6 hodin a dostala je. Byli tam také konzultanti, kteří mi poradili s webovou stránkou pro hledání ubytování a pomohli mi napsat žádost v češtině. Organizace Za Sklem o.s. mě přijala a dala mi možnost dělat to, co mě baví, být mezi českým týmem a mít stabilní plat.“

Profesní rozvoj:

Otázka: Jaké máte vzdělání a čím jste se zabývala na Ukrajině?

„Vzděláním jsem logopedka a vychovatelka. Jsem také certifikovaná arteterapeutka, pohádková terapeutka a písková terapeutka. Na Ukrajině jsem pracovala na Berd'anské pedagogické univerzitě jako vysokoškolská učitelka na katedře speciální pedagogiky a psychologie. Současně jsem měla práci v – dětském centru pro rozvoj „Insight“, jehož jsem zakladatelkou a kde jsem pracovala jako logopedka se skupinami dětí i individuálně a vedla jsem psychologické výcvikové programy s dospělými. Jsem také spoluzakladatelka jihovýchodní veřejné organizace psychologů a arteterapeutů, která dvakrát ročně pořádala psychologické festivaly.“

Otázka: Čím se momentálně zabýváte v České republice?

„Momentálně pracuji pro neziskovou organizaci Za sklem o.s., která pomáhá rodinám a jejich dětem s diagnózou autismu.“

Otázka: Jak dlouho jste hledala práci a jak jste ji našla?

„Naskytla se mi možnost pracovat online, a to mě na jednu stranu velmi podpořilo – nemusela jsem opouštět svou komfortní zónu, a mohla pokračovat v práci s dětmi tak, jak jsem to dělala na Ukrajině. Na druhou stranu jsem si byla vědomá, že je důležité pracovat oficiálně a zapojit se do společnosti. Dala jsem dohromady všechny své diplomy a osvědčení o vzdělání, vyhledala jsem si pravidla pro psaní životopisu v České republice a sestavila tento balíček dokumentů. V té době jsem vůbec netušila, jak se ucházet o zaměstnání v cizí zemi. Čas plynul a já jsem vůbec neměla čas na hledání práce. Rozhodujícím momentem ale bylo, že jsem sledovala velké množství skupin na různých internetových zdrojích, takže jsem viděla aktuální informace, spoustu inzerátů ohledně ubytování, psychologickou pomoc, nějaké rady ohledně integrace apod. Když jsem mezi různými inzeráty uviděla, že potřebují odborníka na práci s dětmi s poruchami autistického spektra, hned jsem tuto organizaci kontaktovala. Na mou žádost reagovali rychle, kontaktovali mě e-mailem a pak mě pozvali na pohovor.“

Otázka: Proč jste se rozhodla pracovat s dětmi s autismem?

„Pro děti s autismem je nejdůležitější naučit se komunikovat se společností. Tento požadavek byl v té době důležitý i pro mě. Počet diagnostikovaných případů autismu roste, takže v současné době jde o poměrně aktuální profesi. Je to dobrá příležitost vidět výsledky své práce v podobě zlepšení kvality života dětí a jejich rodin.

Zaujala mě možnost pracovat v oblasti, kterou jsem zkoumala dlouho a se kterou mám zkušenosti, a zároveň vidět český přístup k této problematice. Tato práce byla výzvou, protože vyžaduje specifické znalosti a dovednosti, ale já se výzev nebojím, protože člověka pozvedají na vyšší úroveň.“

Otázka: Jaké motivace nebo zkušenosti vás vedly k tomuto rozhodnutí?

„Mým nejsilnějším motivačním faktorem byla touha pomáhat a pozitivně měnit životy druhých. Koneckonců, mně osobně i mému synovi se dostalo velké pomoci a já jsem mohla udělat totéž, ale v oblasti, které rozumím odborně.

Pocit zvláštního tepla a uspokojení z kontaktu s dětmi a mladými lidmi je pro mě velmi podnětný, protože mi umožňuje přispívat k jejich rozvoji a úspěchům. Práce s lidmi s autismem mi umožňuje podporovat porozumění a přijetí různorodosti ve společnosti. Je to příležitost pozitivně přispět světu a změnit přístup k lidem s autismem.

Mám bohaté zkušenosti s prací s malými dětmi. Pro děti s autismem je důležitá včasná intervence. Práce s těmito dětmi v raném stádiu může výrazně zlepšit jejich socializaci a možnosti učení. Proto jsem se do studia autismu plně ponořila i se svou pracovní zkušeností.“

Práce v neziskové organizaci:

Otázka: Popište svou současnou práci a povinnosti v organizaci poskytující sociální služby, co obnáší práce logopeda?

„Diagnostikuji a vyhodnocuji jazykové schopnosti dětí s autismem, zjišťuji specifické obtíže a vypracovávám individuální logopedické plány.

Vedu s dětmi individuální a skupinová logopedická sezení zaměřená na rozvoj jejich jazykových, komunikačních a sociálních dovedností.

Moje práce zahrnuje nácvik komunikačních dovedností, interakce s ostatními a rozvoj sociálních kompetencí. Poskytuji také poradenství a podporu rodinám při rozvoji řeči a komunikace jejich dětí doma a informace o tom, jak mohou rozvoj svého dítěte podpořit. Pro vytvoření integrovaného přístupu k rozvoji dětí s autismem spolupracuji s dalšími odborníky, jako jsou psychologové, speciální pedagogové a sociální pracovníci. Neustále sleduji a vyhodnocuji pokroky dětí, upravuji programy a plány podle jejich potřeb.“

Otázka: Jak vnímáte význam své práce v organizaci pro rodiny s dětmi na spektru autismu?

„Jsem si jistá, že moje práce hraje klíčovou roli při zlepšování kvality života dětí s autismem a jejich rodin, přispívá k jejich rozvoji a socializaci.“

Otázka: Jakých úspěchů jste již dosáhla při práci s touto cílovou skupinou?

„Moje práce přispívá k rozvoji řečových dovedností u dětí s autismem. Zlepšuje se jejich slovní zásoba, porozumění a používání řeči. Děti zlepšují své komunikační dovednosti, včetně interakce a používání různých komunikačních prostředků. Děti mají lepší sebeobslužné dovednosti, například schopnost vyjádřit své potřeby nebo vyjádřit emoce. Svou práci vnímám tak, že pomáhám dětem snáze se začlenit do vzdělávacího prostředí a komunikovat s vrstevníky. Za svůj úspěch považuji také zlepšení svých profesních dovedností – absolvování kurzů profesního rozvoje, které mi pomáhají poskytovat kvalitní odborné služby.“

Otázka: Jaké jsou vaše plány a sny do budoucna spojené s prací a životem v České republice?

„Mým snem je zajistit synovi co nejlepší budoucnost, což znamená pomoci mu získat zde vzdělání a profesi a najít si okruh přátel a známých, se kterými by se cítil dobře. Proto mám v plánu v blízké budoucnosti studovat češtinu na hlubší úrovni. Ve své profesi se hodlám dále rozvíjet – účastnit se vzdělávacích programů, seminářů a workshopů, abych se zdokonalila a osvojila si nové metody a techniky. Pokud se dokážu v České republice úspěšně integrovat já, pak to dokáže i můj syn.“

Otázka: Máte nějaké konkrétní cíle do budoucna?

„Uvažuji o rozšíření své praxe a otevření vlastní logopedické ordinace.“

Rady a doporučení pro ostatní:

Otázka: Jakou radu byste dala ostatním lidem, kteří se snaží najít své místo v nové společnosti?

„Naučit se jazyk, jelikož komunikace otevírá nové možnosti. Buďte otevření setkávání s novými lidmi. Snažte se navázat otevřené a přátelské vztahy s místními lidmi. Pokud je to možné, začněte pracovat nebo se věnujte dobrovolnické činnosti. Je to skvělý způsob, jak si osvojit nové dovednosti a rozšířit svou sociální síť.“

Otázka: Jak překonat problémy a zajistit úspěšnou integraci?

„Požádejte o pomoc a podporu od místních organizací. Někdy je velmi obtížné požádat o pomoc, ale je to nezbytné. Zachovejte si svoje zvyky a malé rituály z minulosti a vytvořte si nové, které se vztahují k této zemi. Vyhledejte psychologickou podporu. Adaptace je náročná a někdy ji sami nezvládneme. Zachovejte si pozitivní přístup a trpělivost, protože každý adaptační příběh je individuální, ale na této planetě je místo pro každého.“

Závěrečné poznámky:

Otázka: Je něco, co byste chtěla dodat nebo sdílet?

„Naším úkolem je být příkladem pro naše děti, proto buďte tím člověkem pro ně, který jim názorně ukáže příklad úspěšné integrace a zvládnutí všech problémů spojených s tímto nelehkým a dlouhým procesem, nevzdávejte se.“

Příloha E: Dotazník

Spokojenost ukrajinských uprchlíků v České republice a jejich plány do budoucna

Vážené respondentky, vážení respondenti,

obracím se na Vás s žádostí o vyplnění dotazníku, který poslouží výzkumem pro mou diplomovou práci na téma „Ukrajinská migrace do České republiky: výzvy a úspěchy integrace v čase války“. Vaše odpovědi jsou zcela anonymní a budou použity výhradně pro účely výzkumu. Veškeré informace budou zachovány s důvěrností a v souladu s etickými standardy. Účast je dobrovolná.

Děkuji Vám za Váš čas a účast.

S úctou,

Bc. Rosztiszláv (Halas) Halász – student Sociální a charitativní práce HTF UK

1. Vaše pohlaví

- a) Muž
- b) Žena
- c) Jiné (uved'te)

2. Váš věk

- a) Mladší 18 let
- b) 18-25 let
- c) 26-35 let
- d) 36-50 let
- e) 50-65 let
- f) 65+

3. Uved'te svůj rodinný stav

- a) Ženatý / vdaná
- b) Svobodný / svobodná
- c) Rozvedený / rozvedená
- d) Vdovec / vdova

4. Jaké úrovně vzdělání jste dosáhl/á?

- a) Střední všeobecné vzdělání druhého stupně (9 tříd)
- b) Střední všeobecné vzdělání třetího stupně (třídy 11-12)
- c) Střední odborné vzdělání
- d) Vysokoškolské vzdělání

5. V jakém regionu jste žil/a předtím na Ukrajině, než jste se přestěhovali do České republiky?

- a) Autonomní republika Krym
- b) Vinnytská oblast
- c) Volynská oblast
- d) Dnipropetrovská oblast

- e) Doněcká oblast
- f) Žytomyrská oblast
- g) Zakarpatská oblast
- h) Záporožská oblast
- i) Ivano-Frankivská oblast
- j) Kyjevská oblast
- k) Kirovohradská oblast
- l) Luhanská oblast
- m) Lvovská oblast
- n) Mykolajivská oblast
- o) Oděská oblast
- p) Rivnenská oblast
- q) Sumská oblast
- r) Ternopilská oblast
- s) Charkovská oblast
- t) Chersonská oblast
- u) Chmelnytská oblast
- v) Čerkaská oblast
- w) Černivetská oblast
- x) Černihivská oblast
- y) Poltavská oblast
- z) město Kyjev

6. Jak dlouho žijete v České republice?

- a) 0-3 měsíce
- b) 3-6 měsíců
- c) 6-12 měsíců
- d) Více než rok
- e) Od samého začátku války

7. Proč jste se rozhodli přestěhovat se do České republiky, a ne do jiné země?

Vyberte jednu nebo více možností

- a) Protože zde již žijí příbuzní, přátelé nebo známí.
- b) Protože zde již žije mnoho lidí z mé země
- c) Vzhledem k dobré ekonomické situaci v České republice
- d) Vzhledem k dodržování lidských práv v České republice
- e) Kvůli českému vzdělávacímu systému
- f) Kvůli státní a sociální péči v České republice
- g) Kvůli pocitu, že jsem v České republice vítán.
- h) Vzhledem k podobnosti jazyka
- i) Kvůli získání ochranného statusu v České republice
- j) Stalo se to náhodou
- k) Nemohu/nechci odpovědět
- l) Jiné (uveďte)

8. Jste celkově spokojeni se svým životem v České republice?

- a) Ano, líbí se mi všechno

- b) Více se mi líbí, než nelíbí
- c) Vůbec se mi to tady nelíbí

9. V jakém typu bydlení v současnosti žijete?

- a) V ubytovně pro uprchlíky
- b) V samostatném bytě nebo domě
- c) Jiný typ ubytování (např. hotel/penzion atd.)

10. S kým jste v České republice?

- a) Sám/sama
- b) S jedním z rodičů/s rodiči
- c) S manželem či manželkou
- d) S dítětem/děťmi
- e) S rodiči/děťmi
- f) S manželem/manželkou/děťmi

11. Uveďte prosím svůj současný status na trhu práce

- a) Pracuji
- b) Nepracuji, ale hledám práci
- c) Z určitých důvodů nepracuji ani nehledám práci.

12. Jaké je Vaše profesní zázemí?

- a) Pracuji ve stejné profesi jako na Ukrajině
- b) Pracuji v nové profesi, kterou jsem dosud na Ukrajině nevykonával/a.
- c) Nepracuji

13. Platíte za své současné bydlení?

- a) Ano
- b) Ne

14. Měsíční poplatek činí

- a) Zdarma
- b) 1 000 - 5 000 Kč
- c) 5 000 - 10 000 Kč
- d) 10 000 - 15 000 Kč
- e) 15 000 - 20 000 Kč
- f) 20 000 - 25 000 Kč
- g) 25 000+ Kč

15. Jaké jsou Vaše hlavní zdroje příjmů?

- a) Úspory
- b) Práce v České republice
- c) Práce na Ukrajině (např. online)
- d) Sociální dávky od české vlády
- e) Pomoc UNHCR
- f) Sociální dávky od ukrajinské vlády
- g) Příjem od manžela/manželky zasílaný z Ukrajiny
- h) Pomoc od příbuzných/známých
- i) Nemám žádný zdroj příjmů
- j) Jiné (uveďte)

16. Stačí Vám tyto prostředky na uspokojení svých základních potřeb?

- a) Ano, to stačí
- b) Stačí, když hodně ušetříme
- c) Ne, vůbec to nestačí

17. Potřebujete dnes nějakou další pomoc?

- a) Ano
- b) Ne

18. Jakou pomoc potřebujete?

Vyberte jednu nebo více možností

- a) Právní pomoc
- b) Pomoc s výukou češtiny
- c) Pomoc při hledání zaměstnání
- d) Vyhledávání služeb péče o děti, školy nebo vzdělávací instituce pro dítě (děti)
- e) Vyhledávání škol, vysokých škol (VŠ), vzdělávacích institucí
- f) Pomoc při rekvalifikaci
- g) Pomoc při hledání ubytování
- h) Lékařská péče
- i) Zajištění finančního postavení / pomoc s byrokratickými záležitostmi
- j) Jiné (uved'te)
- k) Nepotřebuji žádnou pomoc

19. Potřebujete finanční pomoc nebo podporu na živobytí?

- a) Potraviny
- b) Oblečení
- c) Obuv
- d) Čisticí prostředky a výrobky pro osobní hygienu
- e) Domácí potřeby
- f) Léky
- g) Nepotřebuji

20. Jak hodnotíte dostupnost vzdělávání pro uprchlíky v České republice?

- a) Jsem spokojený/á
- b) Středně spokojený/á
- c) Nespokojený/á

21. Jak hodnotíte dostupnost zdravotnických služeb pro uprchlíky v České republice?

- a) Jsem spokojený/á
- b) Středně spokojený/á
- c) Nespokojený/á

22. Pobíráte v České republice sociální dávky nebo příspěvky?

- a) Ano, pravidelně
- b) Čas od času
- c) Nepobírám

23. Zhodnoťte prosím úroveň podpory a pomoci, které se Vám dostalo od státních orgánů v České republice
- Vysoká
 - Střední
 - Nízká
24. Zhodnoťte prosím úroveň podpory a pomoci, které se Vám dostalo od nevládních neziskových organizací v České republice
- Vysoká
 - Střední
 - Nízká
25. Jak hodnotíte své začlenění do české společnosti?
- Cítím se plně integrovaný/á
 - Částečně integrovaný/á
 - Cítím se neintegrováný/á
26. S jakými překážkami se setkáváte při hledání práce v České republice?
- Nedostatek vlastních pracovních zkušeností
 - Jazyková bariéra
 - Diskriminace
 - Problémy s uznáním vzdělání
 - Jiné (uveďte)
27. Jak hodnotíte svoji jazykovou úroveň v českém jazyce?
- Už mluvím plyně česky
 - Aktivně se učím
 - Mám základní znalosti
 - Mám určité potíže s učením jazyka
 - Neučím se a nechci se učit
28. Plánujete se v budoucnu vrátit na Ukrajinu, zůstat v České republice, nebo se přestěhovat do jiné země?
- Plánuji se vrátit na Ukrajinu
 - Plánuji se přestěhovat do jiné země
 - Plánuji zůstat v České republice
 - Nevím
 - Jiné (uveďte)
29. Jak dlouho byste chtěli zůstat v České republice?
- Jen po dobu války na Ukrajině
 - Chystám se ze dne na den odjet jinam
 - Ještě několik let
 - Chci tady zůstat navždy
 - Nevím
 - Jiné (uveďte)

30. Jaké jsou hlavní faktory, které by Vám pomohly rozhodnout se po válce vrátit na Ukrajinu?

Vyberte jednu nebo více možností

- a) Zlepšení bezpečnostní situace
- b) Pracovní příležitosti a slušný zdroj příjmů na Ukrajině
- c) Důvěra v zajištění odpovídajících základních služeb
- d) Dostupné bydlení
- e) Když bude celá rodina připravena
- f) Pokud budou k dispozici dostatečné zdroje nebo podpora pro návrat od České republiky
- g) Dobrý přístup ke vzdělání dětí a jejich blahobyt na Ukrajině
- h) Úplné ukončení války
- i) Úplné ukončení války a návrat všech území
- j) Přijetí Ukrajiny do EU a NATO
- k) Jiné (uveďte)

31. Jaké jsou hlavní důvody, proč se nechcete vrátit na Ukrajinu?

Vyberte jednu nebo více možností

- a) Obavy z bezpečnostní situace
- b) Nízká úroveň platů
- c) Korupce
- d) Nedostatek práce
- e) Nedostatek odpovídajícího ubytování
- f) Nedostatečné poskytování základních služeb
- g) Nedostatek vzdělání pro děti nebo špatná úroveň vzdělání
- h) Nedostatek informací o současné situaci na Ukrajině
- i) Jiné (uveďte)

32. Co se Vám na životě v České republice jako uprchlíkovi líbí nejvíce?

[Otevřená odpověď]

33. Jaké aspekty zdravotnických služeb je třeba pro uprchlíky v České republice zlepšit?

[Otevřená odpověď]

34. Jaké další typy pomoci nebo služeb byste chtěl/a získat, aby se zlepšila Vaše situace jakouprchlíka?

[Otevřená odpověď]

35. S jakými překážkami se setkáváte v procesu integrace? Jak je lze překonat?

[Otevřená odpověď]